

**RESİM SANATINDA
BEN - DAY NOKTALARI**

Ramazan İLGAZ

**Yüksek Lisans Tezi
Resim Ana Sanat Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Serhat ERDEM
2018
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
RESİM ANA SANAT DALI**

Ramazan İLGAZ

RESİM SANATINDA BEN - DAY NOKTALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Serhat ERDEM**

ERZURUM - 2018

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Dr. Öğr. Üyesi Serhat ERDEM danışmanlığında, Ramazan İLERE tarafından hazırlanan bu çalışma 27/04/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. RESİM Anabilim / Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

: Serhat ERDEM

İmza

Jüri Üyesi

: Semra ÇEVİK

İmza

Jüri Üyesi

: Evren Kavutcu

İmza

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 27/04/2018

Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "RESİM SANATINDA DEN-DAY NOKTALARI" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin basılı ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimim ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

27.06.2018

[Öğrencinin Adı Soyadı]

Ramazan İLERAZ
R. I. U.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
RESİMLER DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	IX
ÖNSÖZ	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**GÖRSEL OLARAK KULLANILAN ARAÇLAR**

1.1. RESİM	3
1.1.1. Resim Sanatında Kullanılan Teknikler	5
1.1.1.1. Tempera Tekniği	6
1.1.1.2. Suluboya Tekniği	6
1.1.1.3. Lavi Resim Tekniği.....	6
1.1.1.4. Kuru Boya Tekniği.....	7
1.1.1.5. Guaj Boya Tekniği	7
1.1.1.6. Akrilik Tekniği.....	7
1.1.1.7. Yağlıboya Tekniği.....	8
1.1.1.8. Pastel Boya Tekniği	8
1.1.1.9. Püskürtme Tekniği	9
1.1.1.10. Karışık Teknik.....	9
1.1.1.11. Kolaj Tekniği	9
1.1.1.12. Asamblaj Tekniği.....	10
1.1.1.13. Dekolaj Tekniği.....	10
1.1.1.14. Baskı Resim	10
1.1.1.14.1. Monotip (tek tip) Baskı Tekniği.....	11
1.1.1.14.2. Şablon’lu Monotip Baskı	12
1.1.1.14.3. Yüksek Baskı Resim Tekniği.....	13

II

1.1.1.14.4. Çukur Baskı Teknikleri (Gravür).....	13
1.1.1.14.5. Noktalama Tekniği.....	13
1.1.1.14.6. Aquatinta (Tozlama Leke Tekniği).....	14
1.1.1.14.7. Düz Baskı Teknikleri	16
1.1.1.14.7.1. Litografi.....	16
1.1.1.14.7.2. Serigrafi.....	17
1.2. FOTOĞRAF(1813)	18
1.3. SİNEMA.....	22
1.4. PUANTİLİZM.....	24
1.5. BASKI TEKNİKLERİ ve GREN (NOKTA LEKE).....	27
1.5.1. Matbaa ve Bilgisayar (1956).....	28
1.5.2. Tram	29
1.5.3. Gren.....	31
1.5.4. Piksel.....	33
1.5.5. Flekso Baskı	37
1.5.6. Ofset Baskı	39
1.5.7. Dijital Baskı	42

İKİNCİ BÖLÜM

BENJAMIN HENRY DAY ve NOKTALARI

2.1. BEN – DAY NOKTALARININ MATBADA KULLANILMASI	44
---	-----------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BEN - DAY NOKTALARINI MODERN USLUPTA KULLANAN

SANATÇILAR

3.1. VİCTOR VASARELY.....	52
3.2. ROY LICHTENSTEIN	54
3.3. PAUL COLDWELL	57
3.4. ALMIR MAVIGNIER.....	58
3.5. YAYOI KUSAM	59
3.6. ROBERT NATKİN.....	61
3.7. CHUCK CLOSE	62

3.8. SİGMAR POLKE	64
3.9. ROGELIO MANZO	66
3.10. GENCAY KASAPCI	68
SONUÇ.....	70
KAYNAKÇA	74
ÖZGEÇMİŞ.....	79

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RESİM SANATINDA BEN – DAY NOKTALARI

Ramazan İLGAZ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Serhat ERDEM

2018, 79 Sayfa

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Serhat ERDEM (Danışman)

Doç. Evren KAVUKCU

Doç. Semra ÇEVİK

Bu tezin amacı, noktalama tekniğinin resim sanatında yeni bir teknik, anlam oluşturma aracı olan bir yere sahip olduğu ve bu tekniğin matbaadan sonraki sanatçıların yeni resim yapma anlayışı olarak ortaya çıkmasındaki katkısı olduğunu ortaya koymaktır.

Bu amaçla çalışmada Resim sanatını icra eden pek çok sanatçının çalışmalarında kullanmış oldukları noktaların temelini Benjamin Henry Day'e ait noktalarına dayandığını, noktaların meydana çıkış serüveni, hangi teknik alanlarda ne amaçla kullanıldıkları ve bu noktaları kullanan sanatçıları bularak çalışmalarını incelemek üzere hazırlanmış bir çalışmadır.

Araştırmanın birinci bölümünde teknik alanlardaki noktaların (Piksel, Gren (nokta), Nois) kullanma amaçları üzerine araştırma yapılmıştır. Daha sonra ikinci bölümde noktalarının çıkış yeri anlatılmıştır. Üçüncü bölümde keşif eden ve bu noktaları resim sanatında kullanan sanatçılar araştırılarak resimleri üzerine incelmede bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Resim, Piksel, Nois (Nokta)

ABSTRACT**MATER'S THESIS****BEN – DAY DOTS IN PAINTING ART****Ramazan İLGAZ****Advisor: Asst. Prof. Serhat ERDEM****2018, Pages: 79****Jury: Asst. Prof. Serhat ERDEM
Assoc. Prof. Evren KAVUKCU
Assoc. Prof. Semra ÇEVİK**

The aim of this thesis is to show that the dots technique is a new technique in painting art as a means of creating meaning, and that this technique contributes to the emergence of a new painting conception among artists after printing.

For this purpose, it is a study designed to examine the basis of many of the painting artists who have used dots in their works based on the dots found by Benjamin Henry Day, the adventure of the dots, technical areas artists use them for and the works of artists using these dots.

The first chapter of the study consists of analysis on using technical dots (Pixel, Gren (dot), Nois). In the second chapter, the origin place of dots is explained. In the third chapter, the artists who explored and used these dots in the art of painting were investigated and their paintings were examined.

Keywords: Painting, Pixel, Nois (Dot)

KISALTMALAR DİZİNİ

- CCD** : Yükleme iliştilirilmiş araç (Charged Coupling Devices)
- CMOS** : Bütünleyici Metal Oksit Yarı İletken (Complementary Metal Oxide Semiconductor)
- FM** : Kum Tramı (Frequency- Modulated Screening)
- FPS** : Fps “Frame Per Second Saniyedeki Kare Sayısı
- ISO** : Uluslararası Standartlık Örgütü (International Standards of Organisations)
- PAL** : PAL (kısaca Phase Alternating Line)

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1.1. Şablon Baskı.....	12
Resim 1.2. Şablon Baskı.....	12
Resim 1.3. Georges Seurat, “Grandejatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonrası”, 1884 -1886, T.Ü.Y.B. 207 cm x 308 cm, Şikago Sanat Enstitüsü, Şikago, ABD.	26
Resim 2.1. Girls - Romances – M- Maybe	48
Resim 2.2. Detay	49
Resim 3.1. Victor Vasarely, “Cassiopee II”, 1958, T.Ü.A.B. 195 x 130 cm	53
Resim 3.2. Victor Vasarely, “Dyss” ,(1908 - 1997) Serigrafi, 76.2 x 76.2 cm.	53
Resim 3.3. Roy Lichtenstein, “Belki”, 1965, T.Ü.Y.B.152x152 cm.....	55
Resim 3.4. Roy Lichtenstein, “Golf Topu”, T.Ü.Y.B. 8.3 x 81.3 cm, 1960.....	56
Resim 3.5. Lichtenstein, “Günaydın Sevgilim”, 1964	57
Resim 3.6. Bavul Gravür ve Drypoint Resim Boyutu 30 x 40 cm Baskı.....	57
Resim 3.7. Almirda Silva Mavignier (1925), İsimsiz, T.Ü.Y.B. 20. 3 x 20. 3 cm.....	58
Resim 3.8. Robert Natkin (American, 1930 - 2010) T.Ü.A.B. 161.3 x 125.7 cm.....	61
Resim 3.9. Shirley, 2007. T.Ü.Y.B. 243.8 x 231.4 cm.....	63
Resim 3.10. Chuck Close, 1986 - 87, T.Ü.Y.B. 254 x 213,4 cm	64
Resim 3.11. Sigmar Polke, “Palmiye Ağaçları” Half - Tone Dot Boyama, 1966 T.Ü.Y.B. 130 x 110 cm.	65
Resim 3.12. Rogelio Manzo, "Cinecia", T.Ü.Y.B. 24” x 24”, 2011.	67
Resim 3.13. Gencay Kasapçı, İsimsiz 27.00 X 22.00 cm. T.Ü.Y.B.....	69

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Kalıbın Yüzeyinde Aquantinta Doğru Bir Şekilde Partikülleri İle Kaplanmış Hali.....	16
Şekil 1.2. Serigrafi Baskı Sistemi	17
Şekil 1.3. Bir Saniyelik Görüntüdeki Fotoğraf Sayısı Çizelgesi.	23
Şekil 1.4. Açı Derecelerine Göre Tramlar.	31
Şekil 1.5. Derecelerine ve Renklere Göre Tramlar.....	31
Şekil 1.6. Görüntüyü Oluşturan Noktalar (Piksel).....	35
Şekil 1.7. Flesko Baskı Şeması.....	38
Şekil 1.8. Aniloks Merdanesinden Görüntü.....	38
Şekil 1.9. Aniloks Merdanesinden Küçük Bir Ayrıntı.....	39
Şekil 1.10. Ofset Baskı Makinesinin Çizimsel Kesiti.....	40
Şekil 1.11. Dijital Baskı Makinesi	42
Şekil 2.1. Basit Bir Baskı Şeması	45
Şekil 2.2. Aniloks Merdanesinin Yapısındaki Noktalı Yüzeylerin Büyütülmüş Hali.....	45
Şekil 2.3. Anilok Merdanesinin Kullanımı İle İlgili Bir Şema	46

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1.1. İnsan El İzleri - El Castillo Mağarası	11
Fotoğraf 1.2. Aquantinta Tozlama Kutusu.....	15
Fotoğraf 1.3. Taşınabilir Camera Obscura, 1847.....	18
Fotoğraf 1.4. Nicephore Niepce, Pencereden Görünüş, 1826.....	19
Fotoğraf 1.5. Yüksek Fbs’li Görüntü.....	23
Fotoğraf 1.6. Düşük Fbs’li Görüntü.....	23
Fotoğraf 1.7. Fotoğrafta Büyütülmüş Gren Görünümleri.....	30
Fotoğraf 1.8. Fotoğrafta Büyütülmüş Gren Görünümleri.....	32
Fotoğraf 1.9. Fotoğrafta Büyütülmüş Gren Görünümleri.....	32
Fotoğraf 1.10. Grenin Büyütme İle Daha’da Belirginleşmesi	33
Fotoğraf 1.11. Normal Fotoğraftan Büyütülmüş Piksel Görünümü	34
Fotoğraf 1.12. Foto Diyot	37
Fotoğraf 3.1. Yayoi Kusama, “Aynalı Oda”, 1991.....	60

ÖNSÖZ

Wassily Kandinsky'nin "her şey bir nokta ile başlar" sözü ile yola çıkacak olursak. Nokta, görsel anlatımın temel öğelerinden biridir. Tek başına durgunluğu ifade eden nokta çoğaldıkça dinamizme, ritme ya da karmaşaya dönüşür. Noktalar yan yana geldiklerinde birbirleriyle bütünlük oluştururlar. Noktaların oluşturdukları birliktelikler, farklı psikolojik etkiler yaratmaları sebebiyle çok önemlidir. Aralarındaki büyük-küçük, açık koyu, sık-seyrek, uzaklık-yakınlık ilişkilerini, renk ve konum farklılıklarını insan gözü ve beyni anında algılayarak anlamlandırır. Bu nedenle, sanatsal üretimin ve tasarım sürecinin başlangıcında noktanın önemi çok büyüktür.

Bu bağlamda teknolojik gelişmelerden önce ve sonrasında noktanın (piksel) görsel araçlarda ve sanat eserlerinde kullanım metotları üzerinde durulmuştur ve incelenmiştir.

Tez konusunda yardımcı olan Dr. Öğretim Üyesi Cemile Didem Özışık ve bu tezin her aşamasında büyük emeği olan değerli hocam tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Serhat Erdem'e teşekkür ederim.

Bu çalışmada bana desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen anneme, babama ve nişanlım Fatma Güngör'e, beni yönlendirip tecrübelerini paylaşan tüm arkadaşlarıma sonsuz sevgilerimi sunarım.

Ramazan İLGAZ

ERZURUM-2018

GİRİŞ

“Resim Sanatında Ben - Day Noktaları” adlı bu tezde ” Amerikalı gazeteci olan Benjamin Henry Day’ın gazete ve dergilerde mürekkepten tasarruf etme ihtiyacından dolayı geliştirmiş olduğu Ben - Day Noktalarını, resim sanatı başta olmak üzere hangi sanat alanları ve hangi teknik alanlarda kullanıldığına dair araştırmalar yapılarak daha yakından tanımaya çalışılacaktır.

Bu amaçla, bu tez çalışmasında resim sanatını icra eden pek çok sanatçının çalışmalarında kullanmış oldukları noktaların temelini Benjamin Henry Day’e ait Ben – Day Noktalarına dayandığını, bu noktaların oluşum serüveni, hangi teknik alanlarda ne amaçla kullanıldıkları ve bu noktaları kullanan sanatçıları bularak çalışmalarını incelenecektir.

Resim sanatı ve teknoloji var oluşlarından bu yana birbirleri ile ilişki içerisinde olmuştur. Görüntüyü oluşturan çeşitli süreçler genelden ayrıntıya doğru incelenmiş ve resim sanatında karışık tekniklerin nasıl ve ne maksatla kullanıldıkları ortaya koyulmuştur. Bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişmesi, sanatsal anlamda yeni alanlar oluşması ve bunun yanı sıra resim yapma teknikleri arasında da yeni tekniklerin oluşumuna neden olmuştur. Teknolojinin kullanımıyla farklı sanatsal alanlar ortaya çıkmış ve fotoğrafın keşfi ile ortaya çıkan görüntünün toplum üzerindeki etkisi ve oluşturulan görüntünün mekanik olarak çoğaltılmasının resim sanatına ne gibi etkileri olduğunu ortaya çıkartılmaya çalışılacaktır.

Dijital görüntüyü oluşturan piksellerin, görüntüyü oluşturma mantığı ile matbaada baskı sonrası ortaya çıkan malzemenin oluşmasına ve aralarındaki benzerliğe, bunların resim sanatında gerek dijital gerek klasik resim anlayışı ile olsun, aralarındaki ortaklıklar ve benzerlikler araştırılacaktır.

Bu bağlamda bu Ben – Day Noktalarını tanımamız için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Resim sanatının teknoloji karşısında popülerliğini sürdürme çabası var mıdır?
2. Fotoğraf tekniği, resmetmek yöntemlerinden biri olarak görülebilir mi?
3. Grain, piksel ve Ben – Day Noktaları arasında kullanım benzerliği var mıdır?
4. Piksel, resim sanatında hangi alanlar ile benzerlik gösterir?

5. Matbaacılıkta kullanılan noktaların resim sanatına etkileri var mıdır?
6. Ben - Day tekniğinin Dijital sanata etkisi var mıdır?

Çalışmanın birinci bölümünde “Görsel Olarak Kullanılan Araçlar” ’a değinilecek. Araştırma içerisinde resim sanatı, fotoğrafa, film, matbaa ve bilgisayar gibi konular sıra ile anlatılacaktır.

İkinci bölümünde Benjamenin Henry Day kimdir ve Ben – Day noktalarının çıkışı hakkındaki soru işaretlerini ortadan kaldırmak için çalışılacak bir bölümdür. Ben –Day Nokta tekniğinin ne olduğu açıklamalarla izah edilecektir.

Üçüncü bölümde “Ben - Day Noktalarını Kullanan Sanatçılar” adlı bölümde modern üslupta nokta veya dairesel şekilleri kullanmış çeşitli coğrafyalardaki sanatçılar kapsamlı bir biçimde araştırılıp hazırlanacak. Araştırılmış her sanatçı tek tek değerlendirilmiş ve eserleri incelenecektir. 1800’lü yıllardan başlayan ve 2000’li yıllara geçerken sanatçıların modern resim sanatına sağladıkları katkılar, bulunan teknikler ve eserler anlatılacak.

Olasılıksız örnekleme yöntemi ile bazı önemli ressamın resim tekniklerinin, kullanılışı ve uygulanışı yönünden incelenecektir. Sanatçıların ön plana çıkmış eserleri tercih edilerek, bu eserlerde bu tekniği nasıl kullanıldığı incelenecektir.

Bu çalışmanın evreni resim sanatıdır. Çalışma kapsamında incelenmek üzere seçilen sanatçılar bu tekniğin ortaya çıkışından sonra resim sanatında ilk uygulayan kişiler olarak ön plana çıkmış ve eserlerini ortaya koyarken kendilerine özgü sanat eserlerini meydana getirmişlerdir. Bu eserleri inceleyerek Ben – Day Noktaları ile olan ilişkilerine bakılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖRSEL OLARAK KULLANILAN ARAÇLAR

1.1. RESİM

İnsanoğlu varoluşundan bugüne kadar dış dünyadan farklı olarak kendi dünyasında kendini anlatabileceği hazır bir dili yoktu, kendi iç dünyalarının dilini kendileri oluşturmak zorunda kaldılar. İnsan kendi biçim dilini oluştururken bir taraftan bilinçaltını, bir taraftan çevresiyle ilişkisinin bir şekilde dışa vurumunu ortaya koymak istemekteydi. “Sanat” kavramının ortaya çıkmasıyla beraber, bu anlatım belli bir kimlik kazanmış, sanat, insan yaşantısının betimlenmesini, anlatılmasını ve kökleşmesini sağlamıştır. Bu yolla birey, yaşanan olayları birbiriyle ilişki kurarak anlamdırmaya başlamıştır.¹

Yer kürenin hemen her kıtasında, resim sanatının başlangıcına ait binlerce yıl öncesine dayanan örnekler rastlanır. Bilinen en eski örnekler, günümüzden yaklaşık on beş bin yıl önce yapıldıkları düşünülen, Güney Fransa’daki Lascaux ve İspanya’daki Altamira Mağaraları ile Kuzey Amerika yerlilerinin duvar resimleridir.²

Mağara duvarlarında bulunan kazıma ya da boyama yolu ile yapılan resimlerin, yapılma sırasında yapan kişilerin tam olarak neler düşündüklerini bilemiyoruz. Fakat bu resimleri devasal duvarlara yapan kişiler yaşamış oldukları toplumda ya da kabiledede belirli bir statüye sahip oldukları, yaşamları için önemli olan olayları bilgi verici sembol ya da figür ile yaptıkları resimleri yapma görevlerini kendilerinde gördüklerini tahmin edebiliyoruz.

Mağara insanlarından çok uzun yıllar sonra, Mısır, Eski Yunan, Bizans Sanatı gibi pek çok sanat türü çıkmıştır. Eski Mısır’da büyük statüdeki insanların mezarlarına yapılan resimler kişilerin ölümden sonra tekrar dirileceklerine inanmış olduklarını anlaşılır ve basit şekilde çizmişlerdir. Bu şekilde Mısırda resim sanatı yıllarca devam etmiştir. Aynı şekilde Eski Yunan Sanatının da çok gelişmiş olduğunu bugüne kadar çıkartılan kazılar ve taş oymalarından anlaşılmaktadır. Bizans Sanatı, zengin kültür birikimiyle diğer sanat dallarında olduğu gibi resimde de önemli bir seviyedeydi. 15. ve

¹ Öznur Cebraioğlu, (2011). *Sanat Eğitiminde Resim Tekniklerinin Ortak Kullanımı ve Yaratıcılığa Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, s.1

² Cebraioğlu, s.1.

16. yüzyıllarda sanatta, yeniden doğuş olarak bilinen Rönesans damgasını vurmuştur. İtalya'da Floransa'dan başlayarak diğer kentlere ve Avrupa'ya hızla yayılmıştır. Bu gelişmeler sanatta yeni üslupların, yeni yaklaşımların gelişmesine neden olmuştur.³ Bu süreci takip eden 20. Yüzyıl başlarında;

Doğanın bulgulanmasıyla başlayan, doğa araştırmasıyla sürdürülen, doğada gizli kalan tüm olanakları sonuna değin deneyen bir kültür gelişmesiyle hesaplaşmayı bu. Batı kültüründe böylesine kökten bir hesaplaşma, Ortaçağdan Yeniçağa geçilirken de olmuştur. O zaman olduğu gibi, bu kez de, büyük gelenekler temelden sarsılıyor, donmuş kalıplar yıkılıyor, büyük kültür birikimleri tasfiyeye uğruyor. Bu dönemde sanat yaşamı bir kaynaşma içindedir. Çağ değişiminin bunalımı içinde sanatçılar kendilerine bir çıkar yol arıyorlar. Birçok akımlar ortaya çıkıyor. Bunlardan sadece biri, Kübizm, sanat tarihinde bir dönüm noktası oluyor. Sanatta Natüralizm dönemi kapanıyor, soyut sanat dönemi başlıyor.⁴

Sanat tarihi içinde ortaya çıkmış sanat akımlarının oluşmasında toplumun yönetim şekilleri, sosyal olaylar ve bilimsel gelişmeler önemli rol oynamıştır. Bu akımlar kendinden önceki akımlara tepki olarak çıkmıştır.

Bu akımların başında bulunan Rönesans'ta dengeye, sadeliğe ve ölçülere önem verilmiştir. Her şey matematiğe bağlanmış ve kompozisyonlar matematiksel kurallara göre yapılmıştır. Bu kurala tepki olarak doğan Barok Sanat akımı, simetriyi, sadeliği bozarak kompozisyonlarda hareketlilik ve derinliği ortaya çıkartmıştır.

Realizmden önceki sanat akımlarında konular seçilir ve gösterişli bir şekilde yapılırdı. Doğayı olduğu gibi vermek gerçekmiş gibi sunmak için Realizm çıkmıştır. Realizm sonrasında Empresyonizm ortaya çıkmasında sanayileşmenin, ressamların güneş ışığını keşif etmeleri ve güneş ışıklarının renkler üzerindeki farklılıkları gibi faktörler vardır. Birinci ve ikinci dünya savaşlarından sonra sanatçılar tepkilerini çeşitli sanat akımlarıyla ortaya koymuşlardır.

Doğayı geometrik cisimlere ayırma düşüncesi Kübistlere yol göstermiş, nesnelere geometrik şekiller olarak görmüşlerdir. Duygulardan ziyade akla dayalı resimler yapmışlardır. Geometrik şekiller ile yapılan resimler ilerleyen zamanlarda soyut sanatın ayak seslerinin geldiğinin habercisi olma niteliğindedir.

³ Resimde Rönesans Öncesi Akımlar - Erken Hıristiyanlık Sanatı, <http://www.grafikerler.org/forum/konu/resimde-ronesans-oncesi-akimlar-erken-hiristiyanlik-sanati-resimli.18751/>

⁴ Nazan İpşiroğlu / Mazhar İpşiroğlu, (2011), *Sanatta Devrim*, 5.Baskı, Hayalperest Yayınevi, İstanbul, s.16

Soyut sanatla geniş doğadaki objeleri veya canlıları var olan şekliyle betimlemek yerine, biçim ve renkleri temsili benzeri olmayacak şekilde kullanmışlardır. Gerçeklikten koparak özellikle renk ve şekillere odaklamaktır.⁵ Bunun yanında Turani'nin de dediği gibi;

Yapıştırma kâğıt olarak, gazete parçaları, varyete ve benzeri programlarla ilgili afişler, kumaşlar, metal parçaları, oyun kartları, hatta ayna parçaları kullanılmıştır. Bu gerçek malzemeler, yalnız resmin yüzey yapısını zenginleştirmek için değil, aynı zamanda gerçek materyalle soyut form arasında bir gerginlik elde etmek için resme sokuldular.⁶ Demiştir.

Kömür ve Çelik Sanayi'nin gelişimi, buharlı motorların icadı ile hemen arkasından gelen elektrik ve kimya teknolojisindeki gelişmeler, daha önce hiç görülmemiş türden yeni sanayi kolları oluşmuştur. Sanayi kollarının böylesine çoğalmasıyla beraber üretimde çok büyük bir artış sağlanmıştır. Daha fazla mekanik güç, daha fazla hammadde, daha fazla üretilmiş mal, bunlara bağlı olarak daha fazla artık, daha fazla ulaştırma, sanayi ve ticaret süreçlerini izleyecek daha çok yazman, malları satın alacak daha çok tüketici, satacak daha fazla satıcı ve daha büyük sermayesi olan, daha çok insan çalıştıran daha büyük firmalar ortaya çıkmıştır.⁷

Aşağıda inceleyeceğimiz başlıklar içerisinde teknolojinin resim sanatı üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu ve bu teknolojik ürünlerin ürün görselleştirmesinde en küçük yapı birimlerine kadar inmiş olacağız.

1.1.1. Resim Sanatında Kullanılan Teknikler

Resim yaparken yapılan resmin özelliklerine göre uyulması gereken kurallar ve bazı teknikler vardır. Bu teknikler resmin çeşidini ve kişiye anlatım şeklini etkiler. Kendine has hikâyesi olan çalışmalar boyalar, fırçalar, kullanılan renkler vb. şeyler de resmin biçiminin oluşmasında önemlidir. Kısacası kullanılan malzemelere göre adlandırılmakta olan teknikler ressamların tablolarının en belirgin özelliği olmaktadır. Aşağıda bu resim teknikleri kısaca anlatılmaktadır.

⁵ Soyut Sanat Nedir Amacı ve Özellikleri, <http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/resim-sanati/soyut-sanat-nedir-amaci-ve-ozellikleri-2162.aspx>

⁶ Adnan Turani, (1999), *Dünya Sanat Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.588

⁷ William Hardy McNeill, (2003), *Dünya Tarihi*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, s.484

1.1.1.1. Tempera Tekniği

16. yüzyıla kadar yağlı boyanın gelişmesine kadar yaygın olarak tercih edilmektedir. Boya pigmentlerinin tutkal ve yumurta akının su ile karıştırılması ile elde edilen boya ile yapılan resimdir. Boya içerisindeki yağlı ve sulu medyumların karışımıdır. İlk zamanlarda yapılan boyama işlerinde yağlar ve reçine çözeltilerini tanımadan önce tempera'nın kaynaştırıcıları olan yumurta, bal, tutkaldı. Yapılan bu karışım suya dayanaklı olmasını sağladı. Bu karışımlar sonucu bu boya daha hızlı kuruyan ve uzun ömürlü olmaktadır.⁸

1.1.1.2. Suluboya Tekniği

Resim yapma tekniklerinden biri olan sulu boya tekniği su ile birlikte kullanıldığı için bu isim almıştır. Bu boyalar ile yapılan resimlerin kendine özgün yumuşak ve güzel bir etkisi vardır.

Bu teknik ile istenilen ölçüde resim yapılabilir. Sulu boyanın en belirgin özelliği şeffaf olmasıdır. Sulu boya şeffaf olduğu için alt kısma uygulanan kurşun kalem çizgileri ve diğer renkler görüne bilmektedirler. Bu özelliği nedeniyle güzel görüntüler çıkmaktadır fakat bazense istenmeyen sonuçlarda verebilir. Renklerin üst üste sürülmesi halinde, guaj boyadaki gibi kapatıcı özelliği olmayıp, alttaki rengin bir miktar ton farkı ile görünmesi söz konusudur. Bu nedenle uygulama aşamasında açık renklerden koyu renklere, arka plandan ön plana doğru çalışılması gerekiyor. Renkleri birbiri ile karıştırdığımızda farklı renkleri yakalayabilirsiniz. Yan yana kullanılan iki farklı rengi su kullanarak kaynaştırma işlemi yapılır ve ortaya güzel sonuçlar çıkar.⁹

1.1.1.3. Lavi Resim Tekniği

Çini mürekkebinin su ile karışımından yapılan bir çalışmadır. Çini mürekkebinin yerine tek renk suluboyada kullanılabilir. Bununla güzel ve etkili çalışmalar elde edilebilmektedir. Taslak kâğıda hafifçe çizilir ya da taslak olmadan da direk çalışılabilir. Sonra kâğıt hafifçe nemlendirilir. Kâğıt sulandırılır fazla su emici bir madde ile alınır.

⁸ Tempera Resim Teknikleri, <http://akproje.org/madde/249-tempera-resim-teknikleri.html>

⁹ Serap Buyurgan, Ufuk Buyurgan, (2007), *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, s.148

Açık ve geniş alanlar önce boyanmalıdır. Açık ton beğenilmezse sonra değiştirilebilir, daha koyu yapılabilir. Koyu yerleri açmak zordur. Kurumadan ya da sulandırılarak açılmaya çalışılabilir. Çalışmaların amaca uygunluğu, açık - orta ve koyu tonların bir arada olması ile doğru orantıdadır. Kâğıt yapısı gereği suyu kısa sürede içerisine emerek kuruyacağından dolayı önce geniş alanlar boyanmalıdır. Kâğıt kurduğunda sünger ya da pamukla tekrar nemlendirilebilir. Suyun yardımıyla siyahla beyaz arasında bir hayli ton elde edilir.¹⁰

1.1.1.4. Kuru Boya Tekniği

Renkli uçlar, boya maddesinin tutkal ve vernikle karıştırılması sonucu elde edilir. Kuru boyalar, hemen herkes tarafından bilinen bir malzemedir. Bu teknikte, renkler azar azar kullanılarak, istenilen renk bulunabilir. Renkler saydam olduğu için üst üste kullanılabilir.¹¹

Kuru boyalar, kurşun kalem özelliği gösteren renkli kalemlerdi. Genelde çizgisel çalışmalarda tercih edilir. Kalem uçlarının ince olmasında geniş alanları boyamak biraz zaman almaktadır. “Kuru boyalarla ince olmayan, mat ve beyaz kâğıtlara çalışılmalıdır. Parlak ve kaygan yüzeyler kuru boya tekniği için uygun değildir.”¹²

1.1.1.5. Guaj Boya Tekniği

Bu resim tekniği kapatıcı bir renk özelliği bulunmaktadır. Boya inceltmesinde su kullanılır. Boya katmanlar halinde üst üste kullanılarak çalışılmaktadır. Diğer tekniklere oranla kolay bir tekniktir. Su ile kullanılması açısından sulu boya ile renklerin üst üste vurulması bakımından ise yağlı boya tekniğine benzemektedir. Açık renkler beyaz ile açılmaktadır. Koyu tonlar ile siyah katılarak elde edilir. Bunun yanında çalışmada ışıklı olan yerlere sarı, turuncu gölge yerlere mavi, mavi mor renkler kullanılmaktadır.

1.1.1.6. Akrilik Tekniği

Guaj boya gibi su ile inceltir ve boyalar üst üste vurularak kullanılan bir teknik olduğundan yağlı boya etkisi de vermektedir. Fakat yağlıboya ile kıyaslandığında daha

¹⁰ Buyurgan ve Buyurgan, s.156

¹¹ Meliha Yılmaz, (2010), *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*, 5. Baskı, Data Yayınları, Ankara, s.45

¹² Yılmaz, s.45

mat olduğu görülür. Çeşitli yan katkı maddeleri olan bir boya tekniğidir. Parlaklığı artırıcı maddeler ilave ederek görüntüsünü daha da etkili hale getirtilebilir. Akrilik boya yağlıboya gibi genç kuruma özelliği olmadığı için hızlı kullanılması gereken bir boya türüdür.

1.1.1.7. Yağlıboya Tekniği

Yağlı boya Rönesans'tan günümüze kadar en çok tercih görmüş ve uygulanan bir tekniktir. Sonradan düzeltme imkânı olması nedeniyle uygulama sırasında yapılan hataları kabul eden bir tekniktir. Bezir yağı denilen bir yağ ile boya tozlarının karıştırılması sonucu elde edilen bir boya türüdür. Yağlı boya tekniğinin en önemli özelliklerinden olan renklerin net ve canlı durmasının yanında, kuruyan boyanı kabuk yapmadan kurumasıdır.

Diğer boyaların aksine su yerine bezir yağı ve inceltici kimyasallar ile inceltilir. Spatula ile de çalışılabilir. Böylece farklı bir doku, değişik bir görüntü elde edilebilir. Kâğıda ya da tuval üzerine çalışılabilir. Bu teknik ile yapılan resimler uzun ömürlü bakımından sonraki zamanlarda bakımı ve temizliği oldukça kolaydır. Fırçalar tiner ile yıkanmalıdır. Aksi durumda fırçalar kullanılmaz halde kalabilir. Çalışma yöntemleri değişebilir kişiden kişiye farklılıklar gösterir. Ama tercihen önce açık tonda çalışmaya başlanması uygundur. Yağlı boya ile kaliteli bir eser yapmak isteniyorsa araç gereçlerinde kaliteli olması gereklidir. Çalışılacak boyaların kaliteli olması, incelticilerin kaliteli olması, boya paleti, fırçaların kaliteli olması yapılan resimde güzel olmasında önemli rolü vardır.¹³

1.1.1.8. Pastel Boya Tekniği

Çizgi ve boyama (leke) çalışmalarında kullanılır. Oldukça kullanışlı bir boyadır. Yan yana ve üst üste sürülerek boyandığı gibi boyası yapılan çalışmada da kazıma yöntemiyle değişik etkiler alınabilir. Bu boya tekniği başka boyalarla birlikte de kullanılmaktadır.

¹³ Yağlı Boya Resim Tekniği, http://metehanbabasi.awardspace.com/y_boya.htm

Tebeşir türü bir boya çeşidi olan pastel sanatçıların tercih ettiği tekniklerden birisidir. Toz boyaların yapıştırıcı maddelerle sıkıştırılmasıyla oluşturulur. Yağlı ve kuru pastel olarak iki çeşidi vardır.¹⁴

1.1.1.9. Püskürtme Tekniği

Bu teknik çeşitli iç ve dış yüzeylerde kullanılmaya uygundur. Diğer boyalara göre daha hızlı kurur acil boyama ve hobi resimlerinde kullanılmaktadır. Basınçlı kutularda sunulan bir boya çeşididir. Püskürtmeden önce çalkalanır. Üstündeki düğmesine basılarak püskürtülür. Her alana çalışılabilir.

Bu teknikte sıvılaştırılmış boyalar ve gaz boyaları 'da kullanılmaktadır. İster el ile olsun ister bir mekanik makine yardımı ile olsun belirli yüzeylere boyanın belirli mesafelerden istenilen etkiyi yakalamak maksadıyla el ile ya da mekanik püskürtme yoluyla yüzeye boyanın aktarılmasıdır. Bir nevi spreylen boya tekniğine benzemektedir fakat kullanılan malzemeler bakımından kendisini farklı bir teknik sınıfına koymamızı sağlamaktadır.

1.1.1.10. Karışık Teknik

Çeşitli malzemeler ile bir arada resim yapma tekniğidir. Bu teknik ile yapılan çalışmaların etkisi izleyicide güzel izlenimler bırakmaktadır. Fakat her teknikte olduğu gibi bu teknikte de kullanılacak malzemelerin birbiri ile olan uyumu çok önemlidir. Uyumsuz maddeler ve malzemeler yapılan çalışmada istenilen etkiyi yakalamamıza olanak vermeyecektir. Buda çalışmada istenmeyen etkenlerin çıkmasına neden olmaktadır.¹⁵

1.1.1.11. Kolaj Tekniği

Elişi kâğıtları, gazete kâğıtları, dergi vb. kâğıtlar istenirse yırtılarak ya da makasla kesilerek yapıştırılır. Burada açık - orta ve koyu tonlarda lekesele çalışmalar hedeflenmektedir. Resimler ya parçalanarak ya da bütün olarak kullanılabilir. Kâğıdın dışında başka malzemelerde kullanılabilir. (İplik, kumaş, makarna vs.) Farklı kolaj

¹⁴ Buyurgan ve Buyurgan, s.149

¹⁵ Resim Teknikleri, <https://egiticibilgi.tr.gg/Resim-Teknikleri.htm>

malzemeleri bir arada çalışılabilir. İplerle çalışma yapılabilir. İpler yapıştırılarak istenirse başka malzemelerle de birlikte çalışılabilir.¹⁶

1.1.1.12. Asamblaj Tekniği

Asamblaj terimi ilk defa Jean Dubuffet tarafından 1953'te doğal veya hazır malzemelerin parçalarından oluşturulan sanat eserlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Bazı eleştirmenler bu terimin, iki boyutlu olan kolajdan ayrı olarak sadece üç boyutlu nesnelere için kullanılması gerektiğini ifade etseler de konuda ulaşılmış bir fikir birliği yoktur. Genel anlamıyla asamblajın, fotomontajlardan mekân düzenlemelerine kadar geniş bir yelpazede yer alan sanat eserlerini kapsadığı söylenebilir.¹⁷

1.1.1.13. Dekolaj Tekniği

Üst üste katmanlar halinde yerleştirilmiş afiş resim ya da basılı kâğıtların bazı bölümlerinin kesilip çıkarılmasıyla oluşturulan yapıt. Yapılışı kolajın tam aksine bir süreç içinde gerçekleştirildiği halde, hem sanatsal anlatım hem de sonuç olarak kolajdan pek farklı değildir. Yeni gerçekçilik akımı tarafından ortaya atılmıştır.¹⁸

1.1.1.14. Baskı Resim

Resmin yapma tekniklerinden olan baskı resim; sert ve dayanıklı malzemelerden (çinko, bakır, tahta, taş) imal edilen kalıplar üzerine oyma, kazıma, çizme, boyama gibi teknikleri ile oluşturulan şeklin insan kuvveti ya da makine yardımı ile baskı uygulayarak kâğıt, kâğıda benzer malzeme ya da kumaş üzerine aktarılmasına baskı resim denir.

Baskı resminin tarihine baktığımız zamanda baskı resim çok farklı amaçlar doğrultusunda kullanıldığını görmekteyiz. M.Ö. on binli yılların mağara resimlerine baktığımız zamanlarda mağara duvarlarında bulunun el izleri yapıldığı zamanlarda kanı

¹⁶ Resim Teknikleri, <https://egiticibilgi.tr.gg/Resim-Teknikleri.htm>

¹⁷ Asamblaj Tekniği, <http://www.wikizero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvQXNhbWJsYWo>

¹⁸ Dekolaj, <http://sanatsozlugum.blogspot.com.tr/2013/08/dekolaj-decollage.html>

boya olarak kullanan ya da duvarda iz bırakabilecek farklı malzemeler ile ellerinin şeklini basan insanlar baskı resminin ilk temellerini atmış gibidirler.¹⁹

Baskı tekniklerine baktığımız zaman, “Tek baskı teknikleri; monotip baskı, şablonla baskı ve montransport baskı olarak adlandırılırken, çok sayıda baskı alınan teknikler ise yüksek, çukur ve yüzey baskı teknikleri olarak adlandırılır.”²⁰

Fotoğraf 1.1. İnsan El İzleri - El Castillo Mağarası

1.1.1.14.1. Monotip (tek tip) Baskı Tekniği

Bu baskı tekniğinin isminden de anlaşılacağı gibi cam, metal veya linolyum ile tek tip bir baskı türüdür. Baskıda matbaa mürekkebi ya da yağlı boyalar ile çalışılır. Baskısı yapılacak görüntü direk levha üzerine çalışılır daha sonra hafif nemlendirilmiş kâğıt üzerine koyularak baskı uygulanır. Bir kopya olarak bir baskı elde edilmiş olur. Baskı sonrasında kullanılan renkler baskıdan sonra birbiri ile yumuşak şekilde geçiş yaparken güzel sonuçlar verebilir.²¹

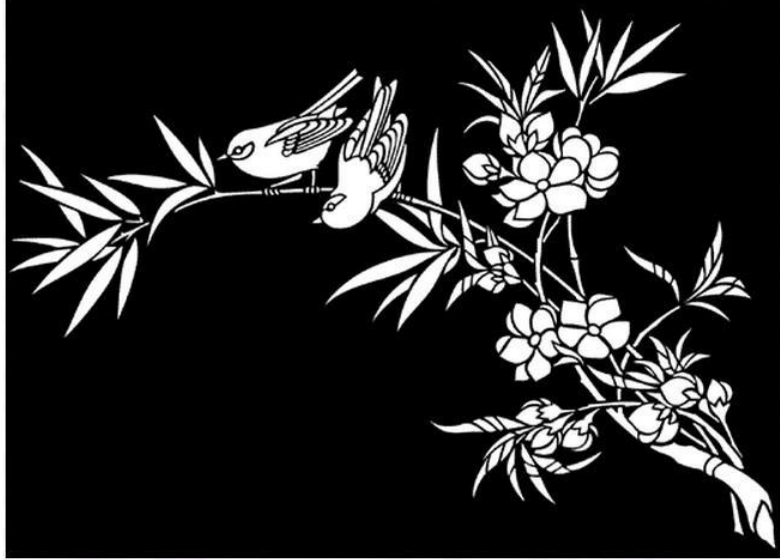
¹⁹ Gülseren Südor, (2006), *Temel Sanat Eğitimi*, Temel Tasarım, Resim Eğitimi ve Sanatla Karşılaşma, 2.Baskı, Tıglat Matbaacılık, İstanbul, s.215

²⁰ Südor, s.215

²¹ Südor, s.216

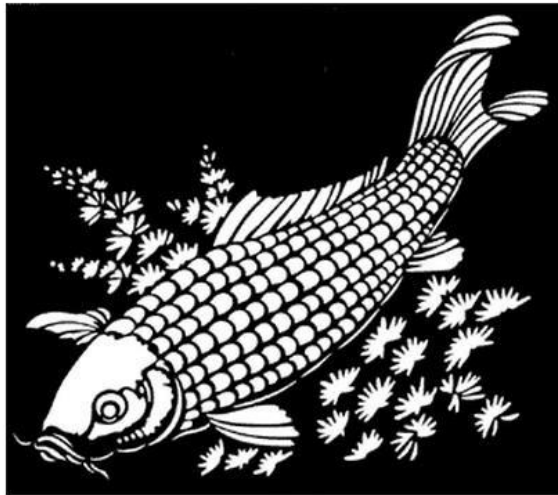
1.1.1.14.2. Şablon'lu Monotip Baskı

Baskı tekniklerinin basit bir çeşidi olan şablon baskı, çizilen şeklin şablondan çıkartılarak baskısı yapılmaktadır.

Resim 1.1. Şablon Baskı.

Bu tür şablon baskı tekniğiyle kumaş ve giyim eşyaları üzerine yıkanabilir kumaş boyaları kullanılarak desenler yapılabilir. Bu teknik aynı zaman doğuda özellikle Japonya'da çok eski çağlardan bu yana kullanılan kumaş desenleme işlemidir. Ayrıca bugün dünyanın her yerinde, modern aletlerle, anında uygulama kolaylığı nedeniyle çok kullanılan bir tekniktir.²²

Resim 1.2. Şablon Baskı.

²² Südor, s.61

1.1.1.14.3. Yüksek Baskı Resim Tekniği

Yüksek baskı sisteminde, kâğıda baskı yapılacak yer, baskı yapmayan “boş” bölümlere oranla daha yüksektir. Bu yüksek yerlerin uç kısımlarında mürekkep bulunur. Bir yüksek baskı sisteminde, kalıp olarak kullanılabilen el dizgi, makine dizgi, çinko klişe ve fotopolimer klişelerin baskı yapan ve yapmayan kısımları arasındaki yükseklik farkından dolayı sisteme “yüksek baskı sistemi” adı verilmiştir.²³

Ortaya çıkış konusunda kesin bir tarih vermek mümkün değildir. Avrupa'nın günümüze ulaşmış en eski baskıları yaklaşık 1400'lerden kalmadır. Bunlar dinsel konuların işlendiği ağaç oymalardır ve standartlarının gerek sanat gerekse teknik olarak çok ileri düzeyde olmalarından dolayı, sırf Avrupa'da bu tür bloklara yapılan ilk baskı denemelerinin çok daha gerilere gittiğini rahatlıkla düşünebiliriz.²⁴

Yüksek baskı, çeşitli düz oyma ve kazımaya uygun yüzeylerde plastik, flaxiglass, ahşap, linol vb malzemeler üzerine desenin çizilerek uygulanması ve kazınması sonucu kalıptaki yüksek yerlerin tampon ya da bir merdane yardımı ile boya sürülerek dağıtıldıktan sonra kâğıt ve kâğıt benzeri yüzeylere baskı yolu ile basılıp aktarılmasıyla oluşur. Aynı işlemler tekrarlanarak istenilen sayıda baskı elde edilir.

1.1.1.14.4. Çukur Baskı Teknikleri (Gravür)

Yüksek baskının aksine çukur baskıda basılacak yer çukur yerlerdir. Çinko ya da bakır gibi maddelerden yapılmış ince ve düz yüzeyi bulunan plakalara el, asit, kimyasal ve fiziksel oyma aşındırma işlemin sonucunda oluşan küçük kanallar ve çukurlara doldurulan mürekkep basımı ile yapılır. Bu sayede kenarlardan mürekkep taşmaz. Daha sonra kâğıt veya benzeri bir malzemeye el presi yardımıyla baskısı yapılır buna çukur baskı yöntemi denir. Değişik çukur baskı yöntemleri vardır ve resim baskı görüntüleri değişiklik gösterirler.²⁵

1.1.1.14.5. Noktalama Tekniği

Çukur baskı tekniklerinden olan noktalama tekniği çekiç ve sivri uçlu setr alet kullanarak resmin oluşmasını istediğimiz formun şeklinde küçük boyutlarda vuruşlar

²³ Baskı Teknikleri, <http://www.basakmatbaa.com/baski-teknikleri.html>

²⁴ Felix Brunner, (2001), *Gravürün El Kitabı*, Yeni Basım Matbaacılık, İstanbul, s.18

²⁵ Brunner, s.39

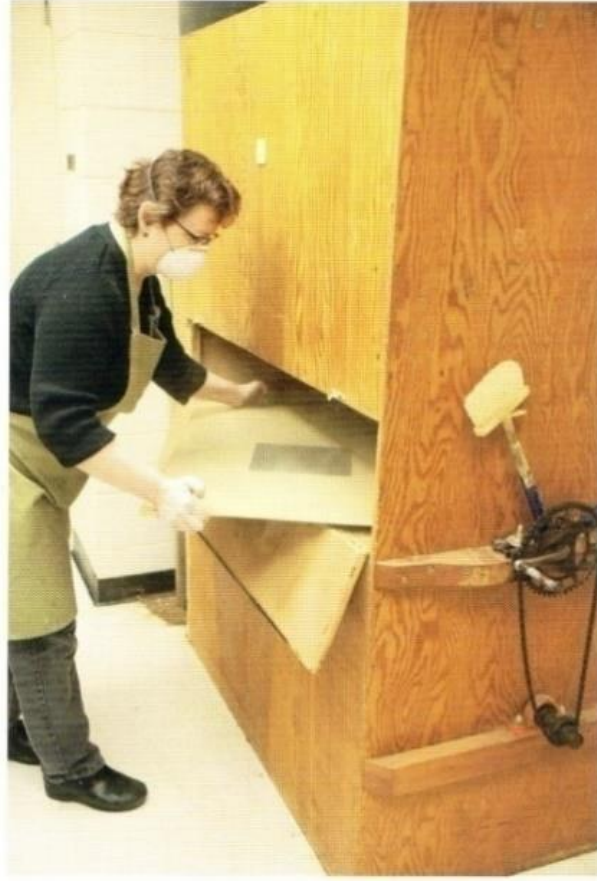
yapılarak küçük noktacıklar yapılır. Yapılan bu noktaları görmek için görüntü büyütme aracı ya da yaklaşılarak daha dikkatli bakılması lazım. Yapılacak resmin koyu renkte olan kısımlarının noktalama alanının daha sık yapılması gerekmektedir. Açık ton olan yerler ise noktalamanın yoğunluğu azalır ve derinliği azalır. Bu aşamada deneme baskısı alınır daha sonrasında da asıl baskıları almak için hazırlık yapılır.

1.1.1.14.6. Aquatinta (Tozlama Leke Tekniği)

Aquatinta, gravür teknikleri içinde resim sanatında çok tercih edilen bir tekniktir. Bu teknik suluboya ve mürekkepli resimleri taklit gibide görülebilir. Asit ile oyma işlemi yapılabilir bir resim elde etmek için plakada lekesele değerler vermek için de kullanılabilir. Bir plaka üzerinde tek kullanımla bilirdir ayrıca farklı teknikler içinde de ardışık kullanılabilir. Diğer zeminlerde kullanılması planlanıyorsa aquatinta en son uygulanmalıdır.²⁶

Aquatinta tekniğine başlamadan önce plaka temizlenir ve parlatılır. Daha sonra bir miktar reçine elde edilir ve toz haline getirilir. Bu toz haline gelmiş reçineyi ya tozlama dolabı içerisinde dışarıdan hava akımı vererek tozların havalanmasını sağlamak yoluyla ya da ince gözenekleri olan bir bez yardımı ile plaka üzerine eşit miktarda yayılmaktadır. Tozlama işleminden sonra plaka, çıplak göz ya da büyüteç yardımı ile kontrol edilir. Tozlar eriyeceği için yüzeyde eşit miktarda dağılımı sağlanmalıdır. Tozlama işi bittikten sonra plaka ızgaralı bir sistem üzerine koyularak ateş yardımı ile plaka üzerindeki tozlar eritilir. Eritme işlemi bittiği zaman plaka soğuk bir zemin üzerinde bırakılarak soğuması sağlanır. Plaka soğuduktan sonra sanatçı yapacağı resimi ya da eskizi kalıcı bir kalem ile çizer, isterse araya konan karbon kâğıdı yardımı ile görüntüyü aktarır. Yapılan çizimin plakada kalması önemlidir çünkü asitleme veya kazıma da çizgilerin kaybolma ihtimali yüksektir.

²⁶ Grabowski Beth & Fick Bill, (2012), *Baskı Resim, Kapsamlı Materyaller& Teknikler Rehberi*, Karakalem Kitapevi Yayınları, İzmir, s.123

Fotoğraf 1.2. Aquantinta Tozlama Kutusu.

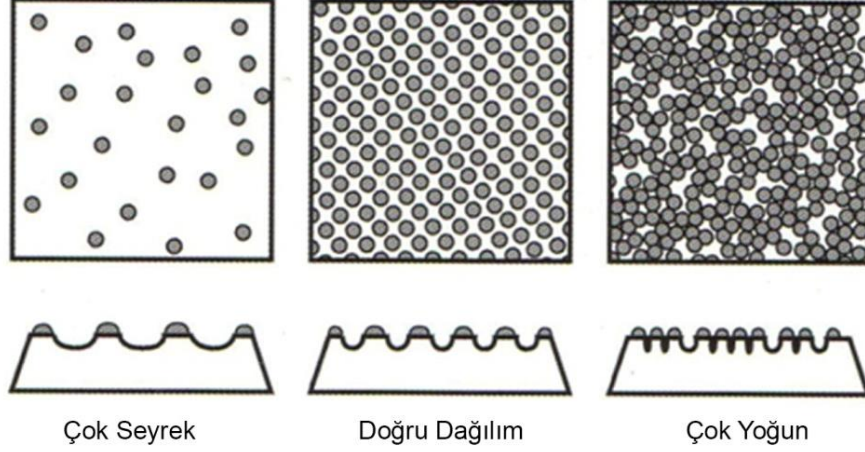
Çizim işlemi bittikten sonra asitleme tekniğine gidilir. Resimde istenilen koyuluk değerine göre asitleme surecine değişmektedir.

Aquatinta etkisi, değişik ton alanları üretmek içindir. Bu bir plakada farklı derinliklerde çok ince bir dokuyu indirerek gerçekleşir. İndirme ne kadar derin olursa değer de o kadar koyu olur. Resim, kalıpta farklı tonların aşamalı yenmesiyle dolayısıyla oluşturulur. Resmin bir bölümü arzu edilen bir tona kavuşunca, asit indirmenin daha fazla etkimesini önlemek için o bölge lakla kapatılmalıdır.²⁷

Asitleme işleminin ardından aquatinta dokusu büyüteç yardımı ile rahatlıkla görülebilmektedir ve farklı dokular elde etmek içinde farklı yöntemlerden faydalanılabilir. Fakat tabaka üzerindeki dokular ne kadar farklı olursa olsun bu dokuların oluşumunu sağlayan çok küçük gözenekler aynıdır. Küçük gözeneklerin bir araya gelmesiyle tabaka üzerinde bize farklı bir izlenim vermektedir.

²⁷ Beth ve Bill, s.123

Plaka sentetik tiner ile temizlendikten sonra iyice parlatılır. Parlatma işleminin ardından boya verilir ve tarlatan yardımı ile boya yüzeye aktırılır sonrada baskıya geçilir.

Şekil 1.1. Kalıbın Yüzeyinde Aquantinta Doğru Bir Şekilde Partikülleri İle Kaplanmış Hali.

1.1.1.14.7. Düz Baskı Teknikleri

1.1.1.14.7.1. Litografi

Litografi “taş baskı” tekniğinin temel çalışma ilkesi yağ ve suyun karışmamasıdır. 1700’lü yıllarda Senefelder adında bir Alman’ın baskı yapmak için bu özelliklerden yararlanmak istemiş ve bu baskı yöntemini bulmuştur. Üzeri pürüz olmayacak şekilde düzleştirilmiş bir özel taş bloğu üzerine yağlı bir kalem ve yağlı baskı mürekkebi seçilerek istenilen desen çizilir. Desen çizilirken buradaki dikkat edilecek temel özellik su ve yağın birbiri ile karışmamasına dayalı çizim yapmaktır. Desen taş üzerine yağlı kalemle çizilir ve taş ıslatılır. Yağlı olan kısım suyu kabul etmez fakat rulo ile sürülen yağlı mürekkebi desenin yağlı çizgileri kabul edecektir ve diğer kısımlar ıslak kalacaktır. Daha sonra baskı kâğıdı zemine yatırılır ve baskı yapılır.

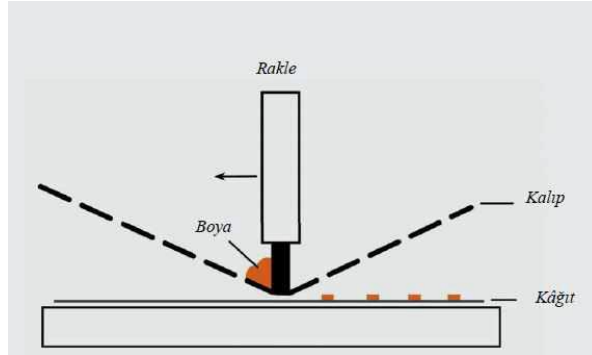
Teknolojinin gelişme ile beraber fazla baskı ihtiyacını karşılamak için daha seri basıma geçilmek ihtiyacı oluşmuş ve litografi tekniği günümüz ofset baskı sistemine uyarlanmıştır.

Günümüzde kullanılan çağdaş baskı işlemlerinde taşın yerini ofset tekniğine bıraktı. Temelde iki yöntem de aynı ilkeye dayanır. Basım sırasında kullanılacak plaka hazırlanırken bu plakanın üzerine basılacak olan şekil ya da harfler çizilir. Daha sonra levha üzerine yağlı mürekkep filmi uygulanır. Şekillerin bulunduğu kuru yüzey mürekkebi emerken ıslak olan boş yüzeyleri mürekkebi emmez. Mürekkebi emen bu plaka üzerine kâğıt ya da başka bir madde bastırıldığında mürekkepli şekil kâğıt üzerine çıkar. Litografi basım tekniği önceleri el presleriyle yapılırken, sonraları mekanik preslerle yapılmaya başlandı. Litografi günümüzde yerini ofset basıma bırakmış olmakla birlikte, bazı alanlarda yine kullanılır: Sanat resimleri, afişler, takvim, katalog, broşür, ticari çek ve senet basımında. Ayrıca coğrafya haritalarının bakımında da olumlu sonuç veren bir tekniktir.²⁸

1.1.14.7.2. Serigrafi

Bir elek baskı yöntemi olan serigrafi ilk çıkış tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Serigrafi tekniği uzun yıllar pek çok baskı malzemesi üzerine denenmiş ve baskılar yapılmıştır. Her tür malzeme ve yüzey üzerine baskı yapılabilmesinden dolayı önemli bir baskı türüdür. Çoğu Ressam ve grafikerler eserlerini yapmada ve çoğaltmak için serigrafi tekniğini kullanmışlardır.

Baskı mürekkebinin, belirli bir sıklıkta dokunmuş olan eleğin gözeneklerinden geçerek baskı için kullanılan yüzeye transfer edilmesi işlemidir. Bu tekniğe "elek baskı", "ipek baskı", "serigrafi baskı" ve "Şablon baskı" da denir. Kâğıt, karton, deri, plastik, metal levhalar vb. yüzeyleri oyarak gözenekler oluşturup, tampon tekniği ile boyayı bu deliklerden baskı malzemesi üzerine geçirme çok eski bir tekniktir. Japonya'da bu teknik zamanla saç telleri ile uygulanmıştır. Bu uygulamalar sonucunda saf ipek dokumalı kalıplar kullanılmıştır.²⁹

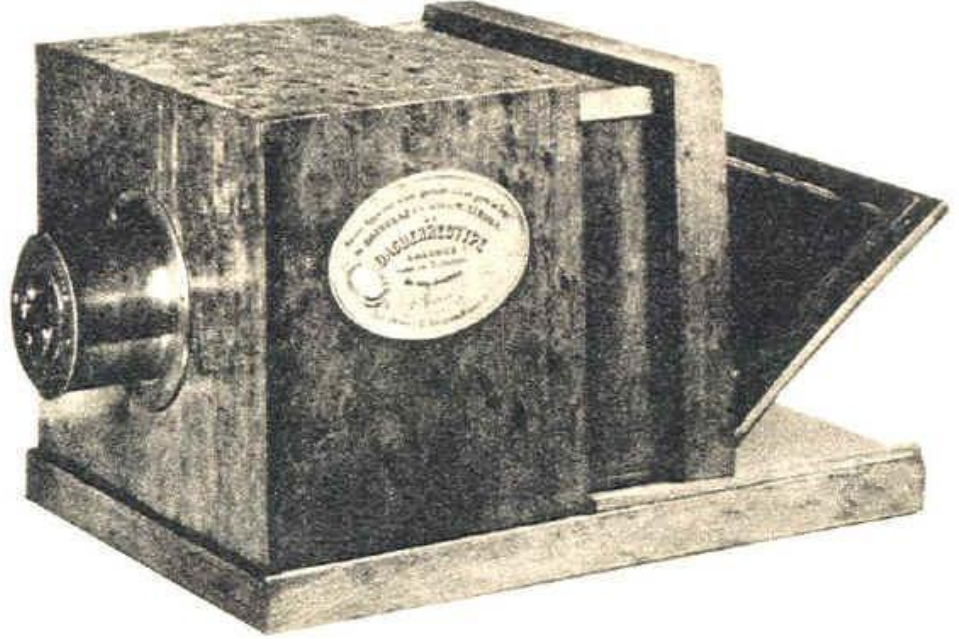
Şekil 1.2. Serigrafi Baskı Sistemi

²⁸ Litografi Tekniği, <http://www.nkfu.com/litografi-nedir/>

²⁹ Mustafa Kınık, (2008), *İlk Türk Matbaası'ndan Günümüze Baskı Tekniklerinin Türk Grafik Tasarım Eğitimine Yansımaları*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, s.140

1.2. FOTOĞRAF(1813)

İnsanoğlu topluluklar arası kendini ifade etme ihtiyacı hissettiği andan beri çevresinde gördüklerini bir biçimde resmetmek ve görüntüleme ihtiyacı duymuştur. Bu şekilde resim, insanların çevrelerinde gördüklerini, doğada var olanları kaydetme ve gelecek kuşaklara aktarmanın bir yolu olmuştur. 1800'lü yılların ilk çeyreğinde görüntüleri kaydetmenin farklı yöntemleri geliştirilmiştir. Bu yeniliklerin bir tanesi, insan gözünün görebildiği her şeyi kusursuz bir biçimde, aynı insan gözünün gördüğü gibi, iki boyutlu bir yüzeye doğru perspektifle aktarabiliyordu. Bir araç, bir başka deyişle, fotoğraf makinesi kullanılarak görüntüleri kaydetmenin yolu fotoğraf olarak adlandırılmıştı.³⁰

Fotoğraf 1.3. Taşınabilir Camera Obscura, 1847.

Günümüzün fotoğraf makinelerinin çalışma şeklinin en ilkel hali olarak Camera obscura bilinmektedir. İlk icat edildiği zamanlarda taşınabilir özelliği nedeni ile resim yapma maksadıyla görüntü oluşturma aracı olarak kullanılmış olma ihtimali yüksektir.

³⁰ Levend Kılıç, (2005), *Fotoğrafa Başlarken*, Dost Yayınları, Ankara, s.13

Leonardo da Vinci'nin de notları incelendiğinde daha ayrıntılı olarak şekiller ve resimler yardımı ile anlatılmış olduğunu görürüz.

Camera obscuranın çalışma prensibi şu şekildedir: Güneşli bir günde, dört tarafı kapalı, içine ışık sızdırmayan bir odanın bir duvarının tam orta noktasına iğneyle bir delik açıp, bu deliğin karşısına gelen duvara, odanın içinden beyaz bir kâğıt konulduğunda, iğne deliğinden giren güneş ışığı, beyaz kâğıt üzerine yansiyacak ve iğne deliğinin önündeki nesnelerin görüntüsü karanlık kutu içinde ters olarak yansiyacaktır. Beyaz kâğıt üzerindeki bu görüntü bir nesnenin başka bir yüzey üzerindeki hayâli görüntüsüdür.

17. ve 18. yüzyılda ressamlar özellikle manzara ve mimari resimlerde, düzgün ve perspektif ve doğru orantıyı elde etmek için yaptıkları çizimlerde bu yöntemi sık sık kullanmışlar ve daha sonra tekniği daha da geliştirerek deliğe bir mercek yerleştirilip, daha net görüntü ve daha fazla ışık elde etmeyi başarmışlardır.³¹

Camera Obscura tekniği ile elde edilen görüntünün bir yüzeyde sabitlenebilmesi ise Joseph Nicephore Nicephore'in çalışmaları ile mümkün olmuştur. Camera Obscura denemeler yapan Niepce 1816 yılında, ışığa duyarlı yüzey üzerine, çiftlik avlusunun negatif görüntüsünü düşürmeyi başarmıştır, fakat pozitif kopyasını elde edememiştir. Uzun çalışma sürecinden sonra, ışığa duyarlı bir tür asfaltı, kurşun kalay karışımı plakanın üzerine sürerek pozitif görüntüyü elde etmeyi başarmıştır. Hazırladığı plakayı evinin duvarına monte ederek, duvara açtığı küçük delikten, pencerenin dışındaki manzarayı bu plaka üzerine kayıt etmiştir. Böylece Camera obscura ile manzara çekmeyi ilk başaran 1826 yılında Joseph Nicephore olmuştur.³²

Fotoğraf 1.4. Nicephore Niepce, Pencereden Görünüş, 1826.

Elektronüğün fotoğrafçılığa girmesine rağmen özellikle fotoğraf makinelerinin temel yapısal özelliği çok fazla değişmemiştir. Görüntünün oluşma süreci ve duyarlı yüzey olarak kullanılan film değişmemiştir. Bu anlamda fotoğrafçılıkta en önemli değişme filmi ortadan kaldıran sayısal (dijital) sistemdir. Sayısal sistem, bir tür kayıt ve kopyalama sistemidir.³³

³¹ Atilla İlkyaz, Derya Şahin, (2014), "Fotoğrafın Sanat Serüveni", *İdil Dergisi*, Cilt 3, s.161

³² İlkyaz ve Şahin, s.162

³³ Kılıç, s.196

Fotoğrafçılıkta görüntünün cam, film gibi yüzeylerin üzerine kaydedilmesi ve sabitlenmesi optiğin ve kimyanın kullanıldığı bir dönemdir. Geleneksel biçimde film, fotoğraf kartı ve kimyasal maddeler kullanılarak elde edilen analog (geleneksel) fotoğrafların yerini büyük bir hızla yine optik teknolojisini ve optik teknolojisiyle birlikte elektronik ve bilgisayar teknolojilerini de kullanan sayısal (dijital) fotoğraflar almaya başladı. Bu yeni dönemi, optiğin elektrikle birleştiği sayısal sistem dönemi olarak adlandırabiliriz.³⁴

Fotoğrafın oluşum sürecinin ilk zamanlarına baktığımız zaman, resim yapma tekniği ile olan benzerliği dikkat çekiyor. Mehmet Yılmaz'a göre "Eskiden sanatçılar, diyelim ki tuval, kâğıt ve boyalar aracılığıyla düşünüyorlardı; modern çağa geldiğindeyse bu araçlara fotoğraf kamerası ve kimyasal maddeler de eklenmiştir."³⁵ Demektedir. Fotoğraf makinesi ve resim yapma arasındaki benzerliğe baktığımızda analog fotoğraf makinelerin değişik kimyasallardan oluşan görüntüyü oluşturmak için kullandığı malzemeler olsun, analog makinenin fotoğrafı çekmek için kişinin makinenin mekanik sisteminin önemli parçalarından olan kurma kolu ve yay gibi parçaları kullanarak karşıdaki görüntüyü makinenin içindeki kimyasal film şeridinin üzerine almayı başarmıştır. Daha sonralarda bu filmi çeşitli süzgeçlerden geçirerek ortaya bir eser bir görüntü çıkartmıştır. Diğer taraftan bir resim yapan kişinin resmi oluşturması için çeşitli malzemelere ihtiyaç duymaktadır tuval ya da görüntüyü aktarabilecekleri herhangi bir zemin, görüntüyü çizmek ya da boyamak için kalem ve boyalar gibi malzemeleri kullanarak görüntüyü oluşturabiliyordu. Bu bakımdan geleneksel fotoğraf makinesi ve resim yapma tekniğini bir biri ile benzer görülebilmektedir. Birisinde tuval diğerinde film şeridine ihtiyaç duyulmaktadır. Birisinde kaleme, boyaya ve resim fırçasına ihtiyaç varken diğerinde kurma koluna merceğe yaya ihtiyaç vardı. Yani görüntüyü oluşturmada her iki alanda bazı araçlara ihtiyaç duymakta ve ortaya biri görüntü, diğeri resim çıkartmaktadır.

Yine Mehmet Yılmaz'a göre;

Ben, fotoğrafı resim yapma (görüntü oluşturma) yollarından biri olarak görenlerdenim. İster boyayla ister kimyasal yollarla oluşturulsun, nihayetinde yüzey üzerindeki bir görüntüdür resim. Her resim de mutlaka bir teknik ve yöntemle meydana gelir. En basitinden, kum üzerine bir şeyler çizerken bile bir araç olarak parmağımızı kullanırız yağlı boya tekniğiyle

³⁴ Kılıç, s.196

³⁵ Mehmet Yılmaz, (2005), *Modernizmden Postmodernizme Sanat*, Ütopya Yayınevi, Ankara, s.24

daha karmaşıktır, öğrenmek zaman ister. Yine gravür, taşbaskı, ipek baskı ve fotoğrafında kendine özgü doğaları vardır.³⁶

Fotoğraf makinesinin gelişimi ile geleneksel makineden dijital makineye geçildi ve kullanılan yay, kurma kolu, filim şeridi gibi parçalar artık yerlerini tamamen dijital olan malzemeye bıraktı. Bu bakımdan dijital makineler ile çekilmiş bir fotoğrafın resim ile arasındaki benzerlikte yok denecek derecede ortadan kalkmıştır.

Fotoğrafın icadı pek çok alanı etkilemiş ve ev çoğu alandan etkilenmiştir. Bunların en önemli olan Resim sanatı fotoğrafın çıkışı ile kimilerine göre bir dönüm noktasına girmiş, kimilerine göre bir çıkmaza girmiştir.

Fotoğraf makinası ressamların uzun zaman alan çalışmalarını kısa sürede daha gerçekçi bir şekilde yapabiliyordu. Fotoğrafı sinir bozucu bir buluş olarak gören bazı sanatçılar olmasına rağmen fotoğrafı gelecek vaat eden bir buluş olarak görenlerde vardı. Resim bilgilerini fotoğrafa yansıtabilenler ortaya çok başarılı eserler çıkartabilmekteydiler.

Fotoğrafı Resim sanatında kullanan bazı Oryantalist ressamlar çoğu zaman doğuya ait olan fotoğraflara bakarak resim yapmaktaydılar. Yapılan resimlerde sanatçılar mimari unsurlar, süsleme sanatlarına ve yazı gibi ayrıntıları büyüterek kolaylıkla resimlerini yapmaktaydılar.

Teknolojinin gelişmesiyle resim yapımında çeşitli araçlar kullanılmaya başlandı. Buda değişik sanat akımları ve resim yapma tekniklerinin artmasına neden olmuştur. 1960'lardan sonra görüntü yansıtıcı cihazlar kullanarak istedikleri boyutlarda tuvale yansıtıp üzerine yağlı boya olsun sulu boya olsun çeşitli boyama teknikleri ile sanat eserlerini meydana getiriyorlardı. Bazı ressamlar ise fotoğrafları tuvallerine direk aktararak üzerlerine çalışırlardı.

Zamanla fotoğraf teknolojisinin ilerlemesi görme biçimlerinde yenilikler getirdi. Hareketlerin dondurulmasıyla elde edilen yeni gerçeklik kadar, hareketlerin kaydedilmesiyle elde edilen bulanık gerçeklik ressamları etkisi altına alır.

Fotoğraf görüntüyü somutlaştırdığı için doğa ile ilgili bilinenlerin çoğu yanlış olduğunu ispatlaması ile yepyeni bir devir başlamıştır.

³⁶ Yılmaz, s.25

İşte bu yeni anlayışla etrafına bakıp inceleyen ressamalar; ışığın nesne üzerindeki etkisini, rengin ve gölgenin insanda yarattığı duysal izlenimleri aktarmaya çabalarlar. Empresyonizm diye adlandırılan bu akımın temsilcileri öykü anlatmayı da, ahlak dersi vermeyi de akademik ressamalara bırakırlar.

Fotoğraf makinelerinin hareketi kaydedebilme özelliği ise başka bir akımı doğrudan etkileyecektir; Fütürizm. Bu akım, nesnenin hareketlerinin aynı kare içinde üst üste yer alması esasına dayanan krono fotoğraftan çok yararlanmışır. Önemli temsilcilerinden Giacomo Balla uzun süre fotoğrafla ilgilenmiş biridir. İleride yapacağı resimlerde fotoğrafın bu özelliğini kullanır. O güne kadar yapılamayan hareket ve dinamizm, fotoğraf sayesinde resme aktarılır.³⁷

1.3. SİNEMA

Sinema kelimesi;

1. Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi. 2. Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı. 3. Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat.” anlamlarını taşımaktadır.³⁸

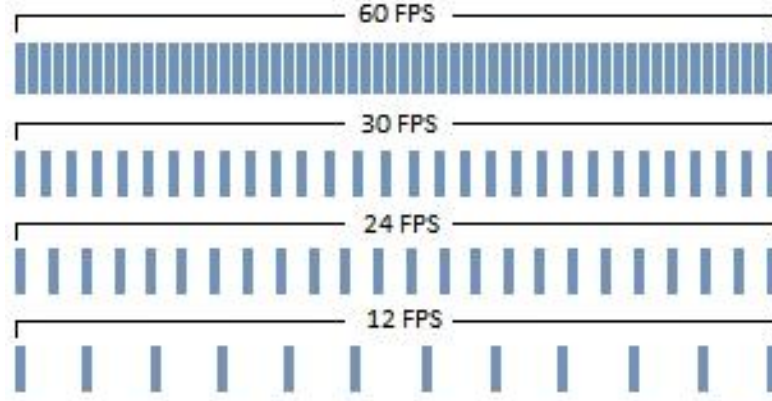
Hareketli görüntünün oluştuğu film üzerinde ardışık olarak yerleştirilmiş sabit görüntülerin yansıtıcı cihaz yardımı ile gözün algılayabileceği bir hızda görüntüler hareket ettirerek görüntü elde etme biçimidir. Bu bağlamda sinema ve fotoğraf fiziksel ve kimyasal olarak birbirine çok benzemektedir. Her ikisinde görüntünün oluşturulmasının da temeli piksel yada noislerdir. Sinema teknolojisinin keşfinden önce fotoğraf ve görüntü yüzeyde sabitti. Sinema sayesinde görüntü hareket etme imkanı bulmuştur. Aslında sinema teknolojisi fotoğraf teknolojisinin uzantısıdır sadece gelişmesi yıllar sonra olmuştur.

Ekranda izlediğimiz her görüntü aslında tek tek karelerin arka arkaya sıralanmasıyla oluşur. Daha da detaya inip örneklerle açıklamaya çalışalım. Örneğin ülkemizde Pal yayın yapılıır. PAL ne demek, 720x576 çözünürlük ve 25 fps (Frame per second- saniyedeki kare sayısı) demektir. Çözünürlük kısmını bir kenara bırakıp 25 fps'i ele alalım. 25 fps, izlediğimiz görüntünün, her bir saniyesinin 25 kareden oluştuğunu ifade eder. Bunu time lapse dili ile ifade edersek eğer, arka arkaya 25 kare fotoğraf çekip (tripotla ve zamanlayıcıyla), bunları birleştirdiğimizde elimizde time lapse tekniği ile çekilmiş 1 saniyelik görüntü olur.³⁹ Peki fps ne işe yarar?

³⁷ Fotoğraf ve Resim Etkileşimi, http://www.kolektomani.com/fotograf-resmin-etkilesimi/#_ftn11

³⁸ TDK, (2005), Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara

³⁹ FPS Nedir, <http://timelapseturkiye.com/time-lapse/fps-kare-hizi-nedir-html/>

Şekil 1.3. Bir Saniyelik Görüntüdeki Fotoğraf Sayısı Çizelgesi.

Fps (Frame Per Second - Saniyedeki Kare Sayısı) çok işe yarar, öncelikle fps düşüktükçe görüntüler akıcılığını kaybeder, yükseldikçe de akıcılık artar. 25 fps ortalama kare hızıdır, bu hızdaki görüntüler sizi rahatsız etmez (**Fotoğraf 1.5.**) ama, 15 fps ve altına düşüktükçe kare kare giden görüntüler sizi rahatsız edecektir. (**Fotoğraf 1.6.**) Gereksiz bir detay ama pc oyuncuları için de çok önemli bir kavramdır fps hızı. Daha fazla para verip, daha iyi bir ekran kartı almanın en büyük nedeni daha yüksek bir fps sayısına ulaşmaktır. Lakin daha önce de dediğim gibi, yüksek fps hızı daha akıcı bir görüntü sağlar.⁴⁰

Fotoğraf 1.5. Yüksek Fps'li Görüntü.

Fotoğraf 1.6. Düşük Fps'li Görüntü.

⁴⁰ FPS Nedir, <http://timelapseurkiye.com/time-lapse/fps-kare-hizi-nedir-html/>

1.4. PUANTİLİZM

Resim binlerce yıl önce mağara duvarlarına yapılarca sanat macerasına başlamıştır. Duvarlara yapılan resimler zaman ilerledikçe resimler ve yapım malzemelerinde değişmeler olmaktadır.

Resim sanatındaki bu değişmelerden kaynaklanan akım denilen toplumsal olarak bir sanatsal anlayış hareketleri meydana çıkmıştır.

Bu akımlar kendilerinden önceki akıma bir tepkidir. Rönesans da denge, sadelik, ölçüler önemliydi. Her şey matematikle anlatılıyordu, kompozisyonlarını bile matematiksel kurallara bağladılar. Yeni bir dünya görüşüyle birlikte barok bu kuralcılığa bir tepki olarak doğdu, hareketlilik, derinlik ortaya çıkmış, Rönesans resmindeki simetri bozulmuştur. Realizm'den önceki sanatlarda konular, şekiller seçilir en gösterişli bir şekilde yansıtılırdı. İşte doğayı olduğu gibi vermek, gerçekçi olarak canlandırmak için realizm ortaya çıktı. Empresyonizmin ortaya çıkmasında sanayileşmenin kent yaşamının büyük etkisi olmuş, kendilerini doğaya atan ressamlar güneş ışığını keşfetmişler, güneş ışığının renkler üzerinde yaptığı farklılıkları tuvallerine aktarmışlardır. 1.ve 2. dünya savaşı sonrasında ressamlar tepkilerini şaşırtıcı yeni sanat akımları ile ortaya koymuşlardır. Gerçek dünyanın baskılarından bunalıp yaşadıkları dehşet dolu görüntülerden düşler dünyasına sığınmışlardır.⁴¹

Resim akımlarından olan Puantilizim veya Noktacılık 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında Fransız yeni izlenimci ressamlar tarafından yaygın olarak kullanılmış bir resim tekniğidir. Sanatçıların fotoğrafın önüne geçmek için görüntü üzerine uygulamış oldukları bir tekniktir.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte icat edilen fotoğraf makinesi, resim sanatının görüntüleri kaydetme görevini yüklenmiştir. Ressamın, nesnenin optik görüntüsünü yakalamada yararlandığı akademik etütlere, modelden çalışmalara artık gereksinim kalmamıştır. Optik görüntülü portreler, manzaralar, akademik desenler önemlerini yitirmeye başlamıştır. Ressam, nesnelerin geçici olan doğasını yenebilen ve onların görüntüsünü sonsuza kadar koruyabilen bir insandı. Fakat bu görev, fotoğraf makinesinin bulunmasıyla fotoğrafa yüklenmiştir.⁴²

Endüstriyel ortamın yarattığı fotoğraf karşısında resim sanatçılarındaki oluşan huzursuzluk, sanatçının önce kendi iç dünyasına çekilmesi gibi, fotoğrafın ressamın görevini elinden almaya çalışması karşısında, plastik sanatlarda nesne ve figür anlatımı büyük oranda önemini yitirmiştir. Bunu anlayan sanatçılar kendilerini bu yeni buluşa adapte ederler ve sanat bilgilerini fotoğraf çekimlerine yansıta bilenler şanslıydı.

⁴¹ Sanat Akımları, <http://www.resimhocasi.com/sanatakimlari.html>

⁴² Müberra Kalkan, (2006), *Resim Sanatında Soyutlama*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, s.11

Kendisini fotoğraf karşısında geliştirmeyen kişiler pek çok güçlükle mücadele etmek zorunda kalmış olabilirlerdi. Fotoğrafın kendilerinin uzun zamanlar sonucunda yaptıkları görüntünün daha net ve çok daha kısa zamanda yapmasını pek hoş karşılamaya olabilirlerdi. Bu yüzden sanatçılar giderek fotoğrafın giremeyeceği alanları araştırmak zorunda kalmışlardır. Sanatçı sonunda, doğada gördüğü nesneyi makinenin yapamayacağı biçimde parçalamış ve onun parçalarını, yine fotoğraf makinesinin yapamayacağı biçimde bir kompozisyon içinde göstermeye başlamıştır. Siyah – beyaz fotoğrafın icatı ile birlikte sanatçı renk konusunu fotoğrafın yapamamasının bir eksiklik olduğunu savunan ressamlar yaptıkları resimleri renk yönünden arayışlara girmişlerdir.⁴³

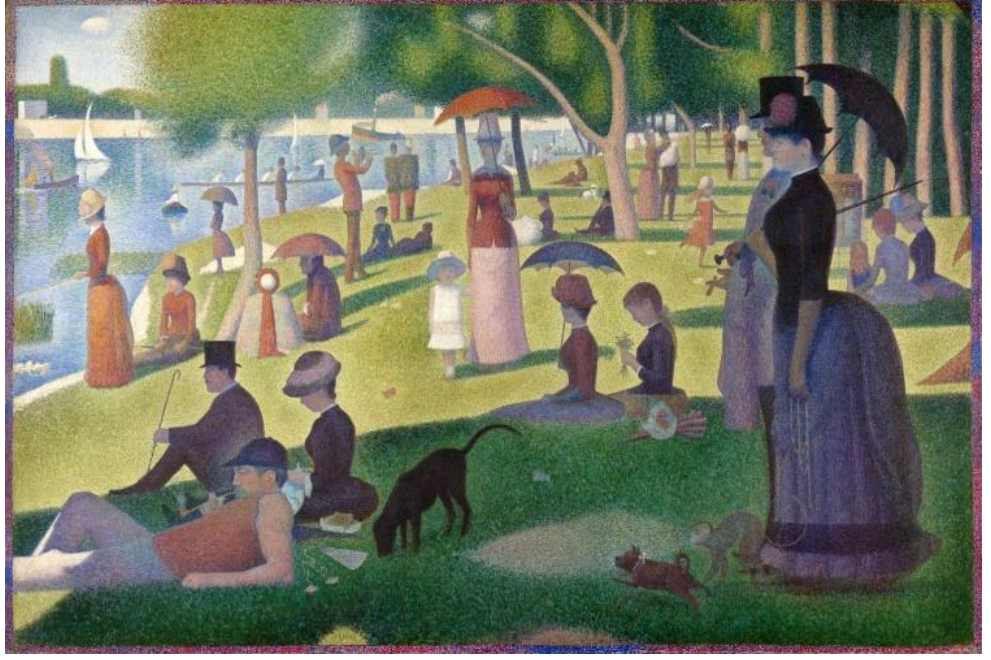
Siyah beyaz Fotoğraf makinesından farklı olarak Puantailistler renge önem verirler, öyle ki rengin değerini kaybetmemesi için bu teknikle yapılan resimlerde, çok sayıda ufak temel renk noktası, birbiriyle karıştırılmadan bir araya getirilerek izleyicinin gözünde çeşitli ara renklerin illüzyonu oluşturulur.

Puantilizm, insan gözünün, birbirine yakın duran ufak renk noktalarını birleşik görmesi esasına dayanır. Bu tekniği başarıyla kullanabilmek, renk teorisi konusunda iyi bir eğitim gerektirir.

Puantilizm göz yolu ile renk karışımlarını sağlamaktır. Bu akımın sanatçıları renkleri paletlerinde karıştırarak tuvale sürmüyorlar; onun yerine, karışımını yapacağı renkleri, tuval üzerine yan yana küçük noktalar halinde koyarak, bu etkiyi sağlıyorlardı. Örneğin mavi ve sarı renkleri, küçük noktalar ya da kareler halinde yan yana sürüldüğünde, uzaktan yeşil görünür. Gözün bu aldanişı, renklerde titreşim yaptığı için, resimde hoş bir görünüm sağlar.

Aşağıda kullanılan resim puantilizm akımının en önemli sanatçılarından olan Georges Seurat'ta ait olan Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonrası çalışması yukarıda anlatmış olduğumuz teknikte yapılmış bir çalışmadır.

⁴³ Kalkan, s.11

Resim 1.3. Georges Seurat, “Grandes Jatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonrası”, 1884 - 1886, T.Ü.Y.B. 207 cm x 308 cm, Şikago Sanat Enstitüsü, Şikago, ABD.

19. yüzyıl “noktacılık” sanatçılarından olan Georges Seurat ile Benjamin Henr Day üzerinde durmak lazım. İkisinde kullandığı noktalama tekniğinde farklı renkdeki noktalar diğer renk noktalara karıştırılmadan geniş bir alanda izleme etkisi yaratmaktadır. Bu noktalar lekese renk algısı için izleyicinin göz ve zihin algılama yeteneğinden yararlanır. Televizyon ekranı, bilgisayar monitorü ve dijital kameraların kullandığı teknik de aslında puantilisttir, Çünkü bu cihazlarda çok sayıda küçük kırmızı, yeşil ve mavi nokta bir araya getirilerek geniş bir renk paleti yaratılır.

Seurat, resimde tonun, rengin, çizginin ve düzenin oynadığı rolleri inceden inceye tahlil ederek bir çeşit bilimsel Empresyonizm kuruyor ve resim sanatına bir matematikçinin sağlam mantığını sokuyordu. Çalışmalarını figür düzenleri üzerinde yoğunlaştırdı. Yıkanan Kadın ve Grande Jatte Adasında, Pazar Öğleden Sonrası gibi resimleri bunun örneklerinden biridir. Grande Jatte Adasında adlı çalışması sırasında öyle ince etütler yaptı ki, resmi bitirmesi iki yılını aldı . Seurat müthiş yöntemli bir kişiliğe sahipti. Empresyonist teknikten kendine özgü bir teknik de çıkarmış ve fırça vuruşlarını noktalara indirgemişti (pointilist/noktacı teknik). Üç ana renk ve bunların tamamlayıcılarıyla çalışırdı.⁴⁴

Bu bağlamda bakarsak, dijital fotoğrafları resimsel etkiler sunan görsel bilgiyi soyutlayan resimler olarak görebiliriz. Yine benzer bir davranış ile bu görüntülere

⁴⁴ Sezer Tansuğ, (2004), *Resim Sanatının Tarihi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, s.236

yakınlaşabilir, bir resim yüzeyine yaklaşmış gibi bir deneyim yaşayabilir ve bu yanılısamanın nasıl yaratıldığını da görülebilir.

1.5. BASKI TEKNİKLERİ ve GREN (NOKTA LEKE)

Endüstri devrimin başlangıcı 18. ve 19. Yüzyıl Avrupa'sına dayanmaktadır. Bu yüzyılda yeni teknolojik buluşların gücü, kömür, elektrik ve buhar gücüyle çalışan makinelerin üretilmesi ve sanayide kullanılmasından Avrupa'daki insan gücü gereksinimini düşürerek büyük üretim artışları sağlayan yeni makinelerin pazar gücünün artmasına neden olmuştur. Fabrika sistemi denilen ve işlevlerin uzmanlaşmasıyla iş bölümünün artmasını gerektiren yeni bir iş örgütlenmesi meydana gelmiştir. Ulaşım ve iletişim araçlarında buhar lokomotif, buharlı gemi, otomobil, uçak, telgraf ve radyoyu kapsayan önemli gelişmeler görülmüştür. Meydana gelen bu gelişmeler sonunda toprak eski önemini yitirmiştir. Şehirler büyüdü ve işçi sınıfı güçlendi. Endüstri devrimi, İngiltere'den sonra Fransa, Belçika, Almanya, ABD gibi pek çok ülkeye yayılmış ve oralarda etkisini göstermiştir.

Avrupalılar Endülüs Emevileri'nden kâğıt yapmayı öğrenmişlerdir. Zamanla kâğıdı geliştirmişler ve selülozdan kâğıt yapmayı başarmışlardır. 15 'inci yüzyılda yaptıkları çalışmalarla matbaayı da geliştiren Avrupalılar ilim ve bilim alanlarında hızlı adımlarla medeniyetlerini geliştirmeye başlamışlardır.

Matbaanın geliştirilmesi ve kâğıdın ucuzlaması ve bollaşması sonucunda, basılan kitap ve dergilerle okuma yazma bilmeyen sayısı azalmaya başlamış, okuma yazama oranı artmıştır. Bu sayede düşünce hayatında gelişmeler olmuş, bilimsel ve kültürel gelişmeler hızla yayılmaya başlamıştır. Sonuç olarak ta Rönesans ve Reform hareketlerinin meydana gelmesinin temelleri atılmıştır.⁴⁵

Matbaanın gelişmesi ile kitlelerin yazı ile daha erken buluşması sonucunda sanayileşmenin önemi ve hızı artmıştır. Matbaa birçok kavramın dinamiği olmuş ve gelişimleri hızlandırmıştır. Endüstrinin gelişmesi ile beraber matbaa da kendini geliştirmiştir. Gelişen matbaa çeşitli alanlarda da kullanılmaya başlanmış ve pek çok alanında vaz geçilmez bir ara elemanı olmuştur.

⁴⁵ Yeniçağda Avrupa'da Bilim ve Teknik Alandaki Gelişmeler, <http://www.tarihin.com/sanayi-inkilabi/sanayi-devrimi-ve-sonuclari/92-avrupa-tarihi/index.php>

1.5.1. Matbaa ve Bilgisayar (1956)

“BASIM: Matbaacılık olarak bilinir. Genel olarak kağıda basınç altındaki mürekkep uygulama yoluyla, günümüzde ise birçok başka yöntemle metin ve resim çoğaltma işlemidir”.⁴⁶

Yeryüzünde var olmuş toplumlar tarihlerini, medeniyet ve kültür birikimlerini kendilerinden sonra gelen kuşaklara iletmek isterler. Bu da söz ve yazı ile olmaktadır. Sözlü kaynakların yazılı kaynaklara göre kalıcılığı daha azdır. Zamanla değişebilmekte, kaybolabilmektedir. Bundan ötürü toplumun geçmişi ile bağı kopmuş olmaktadır. Yazının icadından önceki tarihi bilme oranımız azdır ve kesin bilgiler değillerdir. Genellikle ihtimallere dayanmaktadır. Yazılmış bilgiler sözlü bilgilere oranan bugüne kadar gelebildiği takdirde geçmiş hakkında bilgi edinmemizi sağlar. Ayrıca “söz” gibi zamanla değişmez. Bugün yazılı kaynaklara bakarak tarihi olayların çoğu hakkında bilgi elde edebilemekteyiz.

Aynı zamanda bilim dünyasındaki gelişmeler, eski bilgi ve araştırmaların üzerine yenilerini eklemek suretiyle meydana gelmektedir. İşte bu noktada: yazılı eserin dolayısıyla bunu çoğaltarak herkesin hizmetine sunması matbaa'nın önemini ortaya çıkarmaktadır. Bugün her yazılı eseri ve resmi en yeni tekniklerle, istediğimiz miktarda basmamız mümkündür. Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi: yazı ve resimlerin çoğaltılması işlemlerinin hepsine birden “MATBAACILIK” denilmektedir.⁴⁷

Günlük hayatımızın her anında ve her aşamasında çevremizde basılı ürünleri görürüz. Haber dergileri, gazeteler, plastik poşetler, karton, ambalaj vb. ismini sayamadığımız pek çok alanda ve türde baskı vardır ve bunların tamamı matbaalarda basım işlemi yapılır.

19.yüzyıl teknolojik gelişmeler çoğu alanda olduğu gibi matbaacılığı da etkilemiştir. Matbaanın ilk zamanlarına baktığımızda çalışma şekli tamamen insan kuvveti ile oluyordu teknolojik gelişmelerden sonra matbaanın bölgisayar kontrolü altına girmesine neden olmuştur.

Yeni bir çağın başlangıcı olan bilgisayar uzun ve zorlu çalışmaların sonunda ortaya çıkan bir teknolojidir. Nitekim doğuracağı sonuçları bu aşamalarda çalışan hiçbir bilim adamının tahmin edebildiğini söylemek mümkün değildir. Öyle ki bilgisayar günümüzün en önemli ve en yaygın kullanılan teknolojik araçtır. Her evde, işyerinde, kamu kurumlarında,

⁴⁶Ana Britanica (1986) - 87. C:3. s.373

⁴⁷Asuman Kaya, (2000), *Matbaa Teknolojisinde Dizgi Sistemleri Kronolojisinin Teknik Olarak İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.10

kütüphanelerde, hastanelerde ve daha yazmakla bitiremeyeceğimiz birçok alanda insanlığa hizmet etmektedir.⁴⁸

Bilgisayar günümüz sanatçıların yaratıcılığını çok geniş olarak etkilemiştir. Bu etkinin sonucunda ortaya çok etkili sanat eserleri çıkartılmakta ve eser oluşturma sürecinin kaynağında sanatçı bulunmaktadır.

İnsanın beynine paralel özellikler taşıyan bir aygıt olup, beynin yaratıcı özelliklerini taşıyabileceği düşünülmektedir. Bilgisayar grafiğinde hem iki boyutlu, hem üç boyutlu görüntü oluşturulabilmektedir. İlk yapılan grafik imajlarda sanatsal plastik biçimleme endişesi olmadığı belirtiliyor. Ancak giderek, üçboyutlu efektler yapmak için geometrik kuruluşlara dayanan çizimler gerçekleştirildiği yazılmaktadır.⁴⁹

Bilgisayarı icat edildiğinde bilgisayarın mucitleri bilgisayarın sanat aracı olacağını tahmin etmemişlerdir. İlk başlarda temel hesaplar yapması için tasarlanmış bilgisayar günümüzde bu işlemleri çok rahat bir şekilde yapmaktadır. Bilgisayarın icadından sonra bilgisayarda çeşitli ihtiyaç ve amaç doğrultusunda programlar geliştirilmiştir. Bu programların görsel programlarında kapsamından ötürü Bilgisayar sanatı olarak başlayan sanat üretimi Dijital Sanat, Grafikselle Sanatlar ve Animasyon Sanatı gibi pek çok sanat dallarının çıkışına neden olmuştur.

Bilgisayar matbadaa anlık dönütler vererek görüntünün nihayi sonuç şeklini rahatça görünmesini sağlar. Buda basım sonucu belirlemede önemli bir rol oynayarak zamandan tasarruf edilmesini sağlamaktadır.

Matbaada baskı yapılırken basılacak görüntülerin gözle çok zor görülebilecek kadar olan küçük noktacıklara bölünmesi gerekmektedir. Bu sayede basım yapılacak alanlarda yüzeyin tamamen boyanasının önüne geçilerek daha seri ve mürekkepte tasarruf sağlanmaktadır. Matbaa basımında kullanılan bu küçük noktacıklara Tram adı verilmektedir.

1.5.2. Tram

Tram, baskıdaki renkli ve gri değerlerin değişik tonlarda görünebilmesi için oluşturulmuş küçük noktacıklardır. Bu noktacıkların çözünürlükleri baskı türü, basılacak kâğıt veya malzemenin cinsi gibi değerlendirme ölçütleri içinde farklı değerlerde oluşturulabilir.⁵⁰

⁴⁸ Alper Altunay, (2004), *Mekanik Sanattan Elektronik Sanata Geçiş ve Video Sanatı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, s.125

⁴⁹ Turani, s.773

⁵⁰ Tefik Fikret Uçar, (2004), *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, s.174

Tram: yarım ton (çok ton ya da half tone) orijinali tek tona indirmeye yarayan noktalar veya dokular topluluğudur. Günümüzde standart tram ve kristal tram olarak iki çeşit tram kullanılır.⁵¹

“Tram baskı renklerine göre farklı açılardadır. Yellow 0°, Cyan 15°, Black 45°, Magenta 5°lik bir açı ile (genel olarak) dokunur. Yakında bakıldığında dokuların belli açılarda olduğunu görebiliriz.”⁵²

“Kristal tramlarda tram noktaları dağınık sistemle RIP’ler tarafından oluşturduğu için belli bir açısı olmadığı gibi, tram açısı problemi olan muare de olunmaz. Açısı problemi olmadığı için 4 renkten fazla tramlı renk ayrımlarında daha çok kullanılır.”⁵³

Fotoğraf 1.7. Fotoğrafta Büyütülmüş Gren Görünümleri.

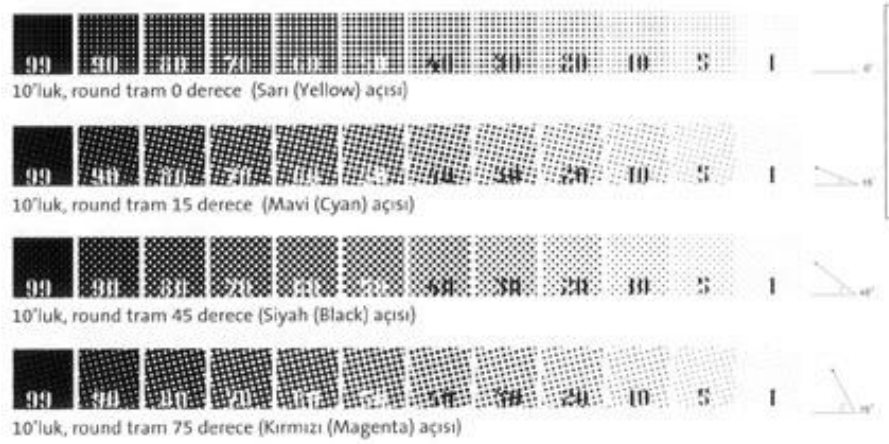
FM tram noktalarının büyüklüğü sabittir, koyu tonlarda nokta sayısı fazla, açık tonlarda ise nokta sayısı azdır. Avantajları; iyi renk ve ton reproduksiyonu More oluşmaması Tonlar arasında yumuşak geçiş vermesidir. Dezavantajları; uzun render zamanı ve orta tonlarda grenli görüntü olasılığıdır. Bilgisayarların hızlarının artması render zamanını oldukça iyileştirmiştir. Grenli görüntüyü önlemek içinse ya hibrit tramlar yada daha farklı tram üretim algoritmaları kullanılmaktadır.⁵⁴

⁵¹ Hayri Yanık, (2004), *Masaüstü Yayıncılık*, Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, İstanbul, s.51

⁵² Tram Açısı, <http://www.grafikerler.net/tram-acisi-t3475p3.html>

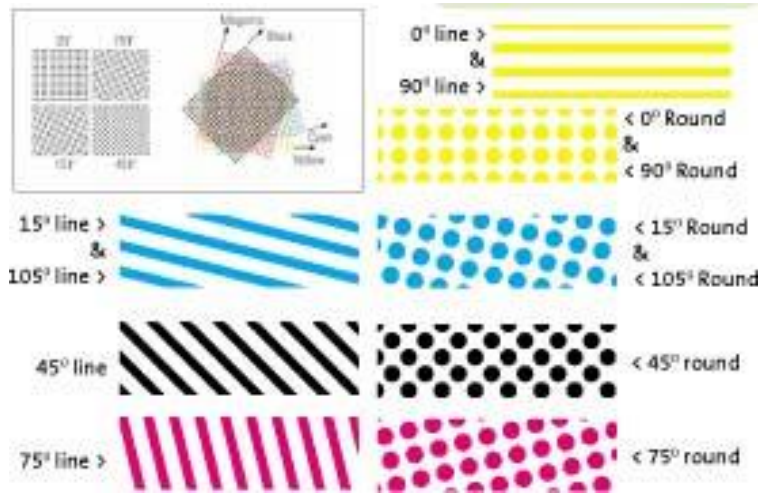
⁵³ Baskı Hazırlık Aşaması, <https://kendimatbaam.zendesk.com/hc/tr/articles/200838437-Tram-Nedir->

⁵⁴ Baskı Hazırlık Aşaması, <https://kendimatbaam.zendesk.com/hc/tr/articles/200838437-Tram-Nedir->

Şekil 1.4. Açı Derecelerine Göre Tramlar.

Baskıda kullanılan (FM tramlar hariç) tramların birbirine göre açılarının 30° ve yakın olduğu durumlarda oluşan görüntü bozulmasına muare denir. Doğru açılı baskılarda tramlar çiçek oluştururlar.

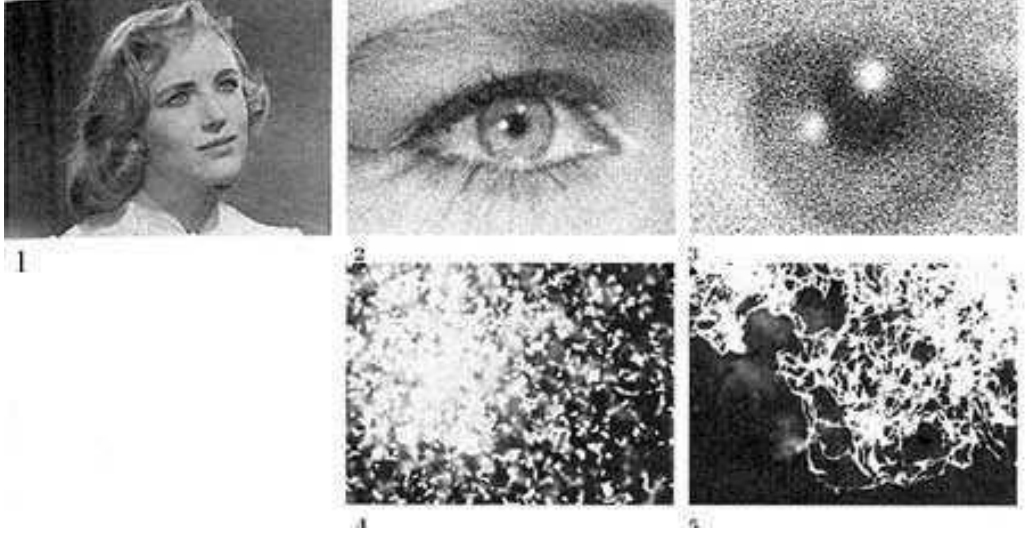

Şekil 1.5. Derecelerine ve Renklere Göre Tramlar.

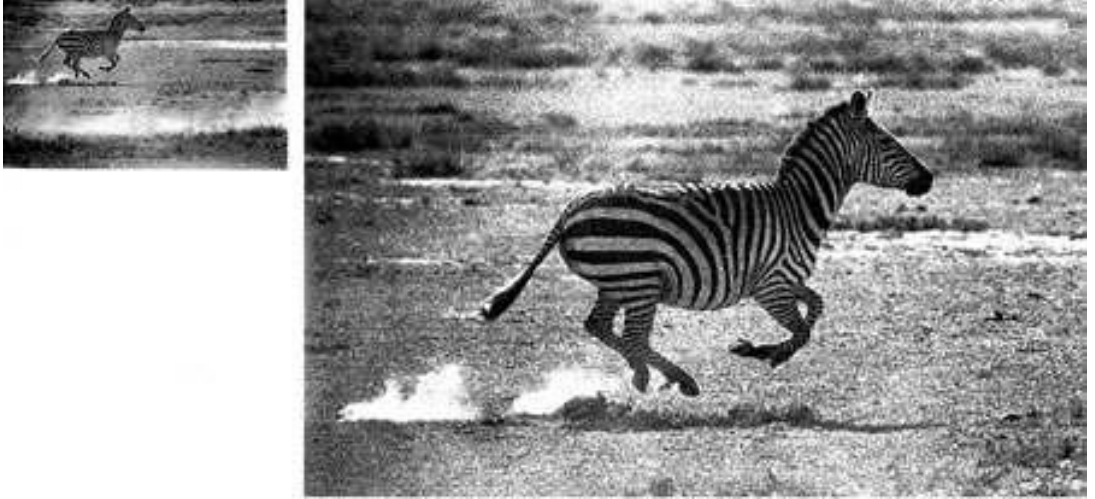
1.5.3. Gren

Fotoğraf filmi banyo (developman) dan sonra bir büyüteçle incelenirse film ve fotoğraf baskıları üzerinde görüntüyü oluşturan kristal kaplanmış görüntünün muhtelif yoğunluktaki on binlerce ışığa duyarlı gümüş partiküller noktadan oluştuğu görülür. Fotoğrafçılıkta bu noktalara gren denilir.⁵⁵

⁵⁵ Filmler, http://fotografya.fotografya.gen.tr/issue-10/temel_egitim.html

Fotoğraf 1.8. Fotoğrafta Büyütülmüş Gren Görünümleri

Fotoğraf 1.9. Fotoğrafta Büyütülmüş Gren Görünümleri

Fotoğraf 1.10. Grenin Büyütme İle Daha'da Belirginleşmesi

“Grenin görüne bilirligi büyütme derecesine bağlıdır. Tanzania'da çekilen her iki baskı aynı ISO 400 Tri-X negatifinden yapılmıştır. Soldaki baskı 3 ½ x oranında büyütülmüşken, aşağıdaki 20x oranında büyütülmüştür. Gren orta grilikteki bölgede daha görülebilir haldedir.”⁵⁶

1.5.4. Piksel

Dijital Sanatta (1990) sanatın diğer dallarında olduğu gibi nokta, çizgi, ışık, form, doku, renk vb. temel tasarım elamanlarını kullanılmaktadır. Tasarım elemanlarıyla meydana getirilen grafiksel biçim teknik bir ortam yoluyla insanlar tarafından görülmesine, duyulmasına, hissedilir biçime getirilmesidir. Ayrıca Dijital Sanat fotoğraf makinesi, video kamerası, tarayıcı gibi araçları da kullanarak dijital olarak aldığı kaynak

⁵⁶ Filmler, http://fotografya.fotografya.gen.tr/issue-10/temel_egitim.html

objeyi, dijital ortamdaki programların yardımı ile kendi istediği şekilde şekillendirerek eskizler üretmektedir.⁵⁷

Bilgisayarın grafik programlarının işlevselliğini artırıp önem kazanmasının sağladıktan sonra Dijital Sanat ortaya çıkmıştır. Bilgisayar teknolojisinin ürünü olan Dijital Sanat gücünü bu teknoloji ve sanatçının iç dünyasından alır. Dijital Sanat, dijitalize etmiş genel anlamda üretilişinde bilgisayarın rol aldığı, fiziksel olmayan nesnelerin üretilmesiyle gerçekleşen sanat biçimine denmektedir.

Bilgisayar teknolojisinin bu denli önem kazanması, bazı sanatçıların kendi tekniklerini bulmasına yardımcı olmuş ve sanatsal üsluplarını teknoloji üzerine inşa etmelerine neden olmuştur.

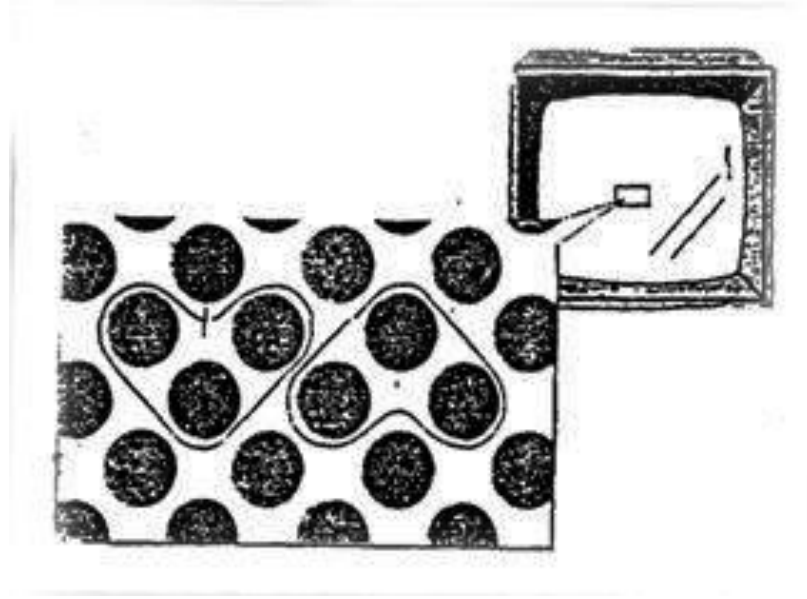
Yukarıda saydığımız dijital süreçte eser oluşturma süreci bilgisayarda görüntünün oluşmasının temeli olan pikseller yoluyla piksel tabanlı programlar ile yapılmaktadır. Piksel esaslı dediğinde bilgisayarın tek tek hafızasında tutması gereken noktalardan oluşan görüntüler akla gelmelidir. Bunlara en basit örnek, bir tarayıcı tarafından taranmış, bilgisayara alınmış resimlerdir. Piksellere sadece piksel esaslı programlar tarafından müdahale edilebilir. Bu programlara örnek olarak en çok kullanılan Adobe Photoshop programıdır. Bu görüntüler büyüdükçe resmin kalitesi ve netliği bozulur. Pikseller çıplak göz ile rahatlıkla görülür.

Fotoğraf 1.11. Normal Fotoğraftan Büyütülmüş Piksel Görünümü

⁵⁷ Zuhul Özelsağlamtimur, (2010), “Dijital Sanat”, *Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:3, Eskişehir, s.217

Pikselin ortaya çıkışı ile görüntüleri manipülasyona uğratmak, değiştirmek ve kendine mal etmek son derece kolaylaştırmıştır. Çeşitli görüntüler arasında montaj ve kolaj çalışmalarında layer (katman) mantığıyla homojen yüzeyler elde etmede kullanılmaktadır. Birçok sanatçı için bu özellikler yaratılacak görüntünün üzerinde sonsuz olasılıklar kurgulayabilecekleri yeni ortamlar yaratmıştır. Pikseller, bilgisayardaki resim elemanlarına verilen terimsel addan ortaya çıkarken görüntünün tonlarını, birler sıfırlar topluluğundan oluşan ve bilgisayar dilinin temeli olan karmaşık bir diziye çeviren verilerdir.

Şekil 1.6. Görüntüyü Oluşturan Noktalar (Piksel)

Ekran, binlerce piksel'den oluşan iki boyutlu büyük bir matris olarak, bu matrisi oluşturan ekran noktaları da (piksel), bilgisayar devreleri gibi yalnızca iki değerden birini alabilen birer devre olarak düşünüle bilmektedir. Buna göre "1" belli bir noktanın yanık olması, "0" ise sönmük olması durumuna denk gelmektedir.

Ekrandaki her görüntünün, her çizginin, her eğrinin aslında bir dizi noktanın yan yana gelmesiyle oluştuğu üzerinde durulmuştur. Bir inch'te ne kadar çok nokta varsa noktalar arası mesafe de o kadar az olacak ve ekrandaki görüntünün kenarları o denli düzgün olacaktır. Bu nedenle, çeşitli ekranların sunduğu görüntü kaliteleri birbiriyle karşılaştırılırken, ekranın çözünürlüğü (dpi) ölçüt olarak kullanılmaktadır.⁵⁸

Dijital fotoğraf makinesinin yapısal özelliğine baktığımızda üç temel bileşeni ile fotoğraflarını oluşturur: lens, optik algılayıcı (sensör), görüntü işlemcisi burada fotoğraf genelde algılayıcı ve işlemci'de oluşmaktadır.

⁵⁸ Kaya, s.63

Lens tarafından yakalanan ışık görüntü oluşumu için algılayıcıya düşürülür. Mega piksel teriminin vücut bulduğu yer de algılayıcıdır. Burada fotoğrafın milyonlarca pikselini oluşturacak görüntü bilgisinin ilk yakalanacağı yer olan milyonlarca foto diyot bulunur. Her bir foto diyot, fotoğraftaki bir piksele karşılık gelmektedir. Foto diyodun görevi pozlama süresince mikrolenslerce yakalanıp kendine iletilen ışık bilgisinden elektronik bir sinyal üretmektir. Milyonlarca foto diyodun sinyallerinin analog-dijital dönüştürücülerle sayısallaştırılması sonucunda elde edilen bilgiler, fotoğraf makinesinin işlemcisinde yorumlanıp fotoğraf dosyası haline getirilir.

Elektronğin fotoğrafçılığa girmesine rağmen özellikle fotoğraf makinelerinin temel yapısı özelliği pek değişmemiştir. Görüntünün oluşma süreci ve duyarlı yüzey olarak kullanılan film değişmemiştir. Bu anlamda fotoğrafçılıkta en önemli değişme filmi ortadan kaldıran sayısal (dijital) sistemdir. Sayısal sistem, bir tür kayıt ve kopyalama sistemidir. Fotoğrafçılığın çok geç tanıştığı bu sistem, adından da anlaşılacağı gibi sayılarla çalışan bir kopyalama sistemidir.⁵⁹

Fotoğrafçılıkta görüntünün cam, film gibi yüzeylerin üzerine kayıt edilmesi ve sabitlenmesi optiğin ve kimyanın kullanıldığı bir dönemdir. Filmin ortadan kalkarak, filmin yerine görüntünün kayıt için bilgisayar disketinin ve cd'lerin yada hafıza çiplerinin kullanılması da yeni bir dönemdir. Bu yeni dönemi, optiğin elektrikle birleştiği sayısal sistem dönemi olarak adlandırabiliriz.⁶⁰

Sayısal sistemin görüntüsünü oluşturan pikselleri ise bir ızgara gibi düşünmek gerekir. Görüntüyü, yatay ve dikey olarak yan yana sıralanmış piksellerden oluşur. Bu birbirinden ayırt edilebilen piksellerin aynı zamanda görüntünün niteliğini yani çözünürlüğünü belirler. Çözünürlük, görüntünün her bir 2.5cm² (1 inch²)'deki piksel sayısı ve buna bağlı olarak görüntünün ortaya çıkardığı renk ve ışık değerleridir. Düşük çözünürlük görüntünün teknik ve estetik olarak yapısını zayıflatır, yüksek çözünürlük ise artırır. Görüntü niteliği açısından bakıldığında çözünürlük, görüntü boyutu ve parlaklık açısından çok önemlidir.⁶¹

Film üzerindeki görüntüyü oluşturan en küçük birim tek bir gümüş kristalleri tanecikleri olan grendir. Her bir film görüntüsü, filmin gümüş kristalleri yapısına göre sayılması olanaksız milyarlarca sayıdaki grenden oluşur. Bazı yüksek ISO değerli filmlerden yapılan büyütmelelerde bu grenler, fotoğraf kâğıdı üzerinde tek tek görülebilir. Sayısal (dijital) sistemde ise görüntüyü oluşturan en küçük birime piksel (piksel) denir. Görüntü, piksellerin birleşmesiyle oluşur. Grenlerden oluşan film görüntüsü kesintisiz bir süreçtir. Görüntüyü oluşturan grenlerin birini diğerinden ayırmak güçtür.⁶²

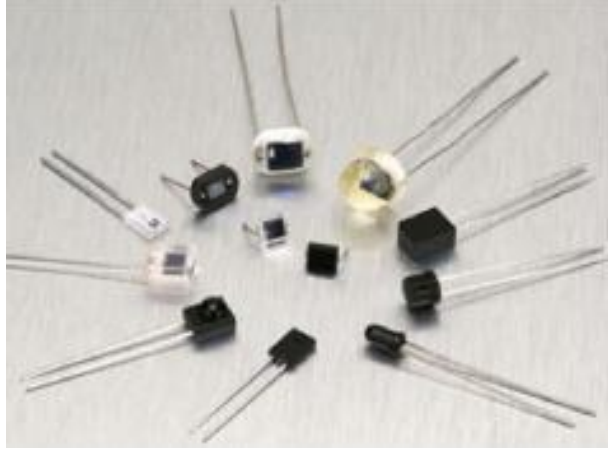
Sayısal fotoğraf makineleri, elektronik ve bilgisayar teknolojilerini kullanarak fotoğraflar çekebilen ve onların "resim dosyaları" olarak saklanmasını olanaklı kılan araçlardır. Çalışma mantığı olarak analog fotoğraf makinelerinden farkı yoktur. Sayısal fotoğraf makinelerinde görüntünün elde edilme biçimi ve kaydedilme biçimleri değişir.

⁵⁹ Kılıç, s.196

⁶⁰ Kılıç, s.196

⁶¹ Kılıç, s.197

⁶² Kılıç, s.197

Fotoğraf 1.12. Foto Diyot

Sayısal fotoğraf makinelerinde, objektiften geçen ışık ışınlar CCD deney yarı saydam bir iletken malzeme üzerine düşerek görüntüyü oluşturur.

Fotoğraf makinelerinde kullanılan CCD çipler, ışığa karşı duyarlıdır. CCD üzerinde binlerce ışığa karşı duyarlı pikseller yer alır. Fotoğrafi çekilecek olan konudan gelen ışık, objektiften ve diyaframdan geçerek CCD üzerine ulaşır. Kırmızı, yeşil, mavi renklerle görüntüyü oluşturur. CCD görüntüyle ilgili bu bilgiyi hafıza ünitesine iletir ve görüntü hafıza ünitesine kaydedilir.⁶³

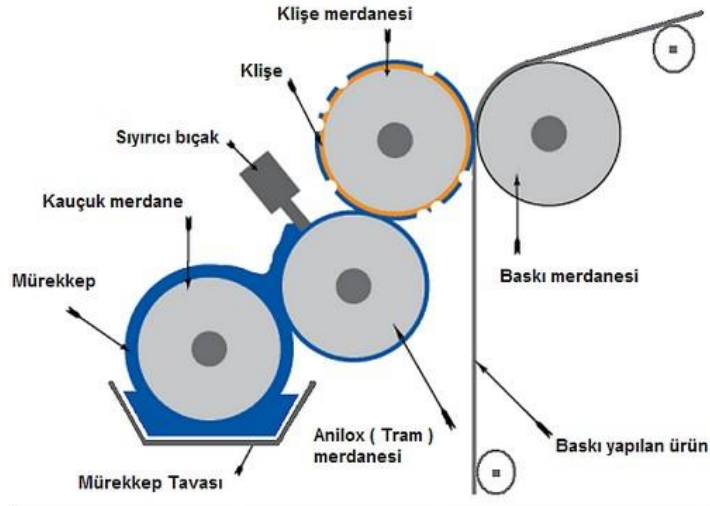
1.5.5. Flekso Baskı

Flekso baskı da bir çeşit yüksek baskı çeşididir. Baskı kalıbının yüzeyinde yüksekte kalan işli alanlardaki mürekkep almış görüntülerin basınç etkisiyle baskı materyalinin üzerine geçirilmesi esasına dayanan bir baskı çeşididir. Kalıbı lastik olan baskı tekniğidir. Flekso baskı makineleri rotatif olup bobin kağıt veya plastik folyeler üzerine baskı gerçekleştirir. Son zamanlarda kullandığı kalıpların özelliklerinin artması nedeniyle etiket sektörüne kaliteli hizmet vermeye başlamıştır. Flekso baskı kalıplarıyla 60'luk trama kadar trikromi işler basılabilmektedir.

Flekso baskının en çok kullanım gördüğü alan, ambalaj sektörüdür. Alış-veriş poşetleri, rulo alüminyum, etiket, kraft kâğıt ambalaj malzemeleri oluklu mukavva gibi ambalaj malzemeleri basılabilir. Tipo baskıdan ayıran en önemli özellik flekso baskının kalıbının fotopolimer klişeler olmasıdır. Ekonomik oluşu, karmaşık bir teknoloji gerektirmemesi ve hemen hemen her türlü materyale baskı yapabilmesi, baskı kalitesinin düşük olsa dahi flekso baskının ambalaj baskılarında tercih edilmesinin sebepleridir.⁶⁴

⁶³ Kılıç, s.197

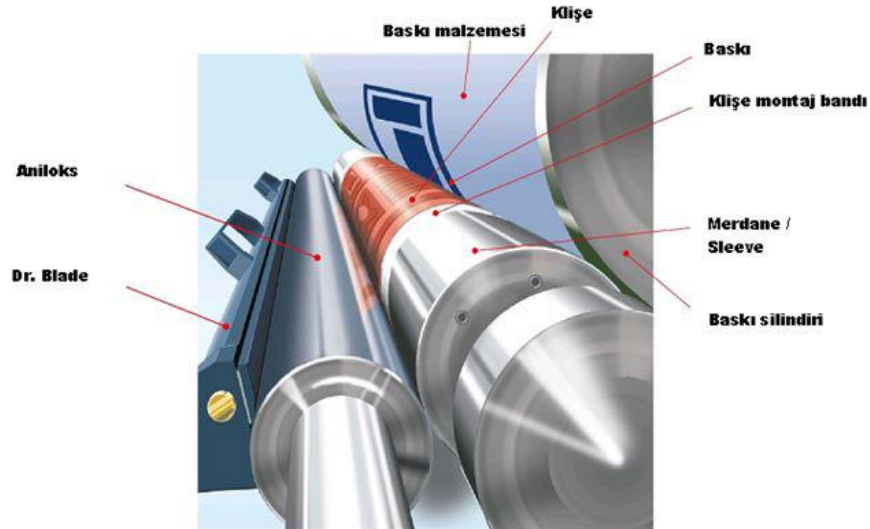
⁶⁴ Fehmi Soner Mazlum, (2006), *Masaüstü Yayıncılık/Tasarım ve Basım Teknolojisine Giriş*, Gazi Kitabevi, s.123

Şekil 1.7. Flesko Baskı Şeması

Bu baskı tekniğinde, sistem oldukça basittir. Mürekkep haznesi içinde dönen merdane, boyayı tramlı merdaneye verir (Şekil 1.8.) Bu merdane;

Flekso sistemde mürekkebi istenilen ölçüde kalıba taşıyan merdanenin ismidir. Son yıllarda dia baskılarının flekso sistemde yapılması sebebiyle çok ince anilox merdaneler devreye girmiştir. Anilox merdaneler 60'lık, 120'lik, 200'lük vs. gibi sayılarla anılır. Rakam büyüdükçe anilox üzerindeki tiftlerin sıklığı artar, derinliği azalır. Bu nedenle transfer edilen mürekkep filmi incelendiğinden alınan renk şiddeti azalır. Bu tip ince aniloxlar için daha yoğunlaştırılmış mürekkepler hazırlanması gereklidir.⁶⁵

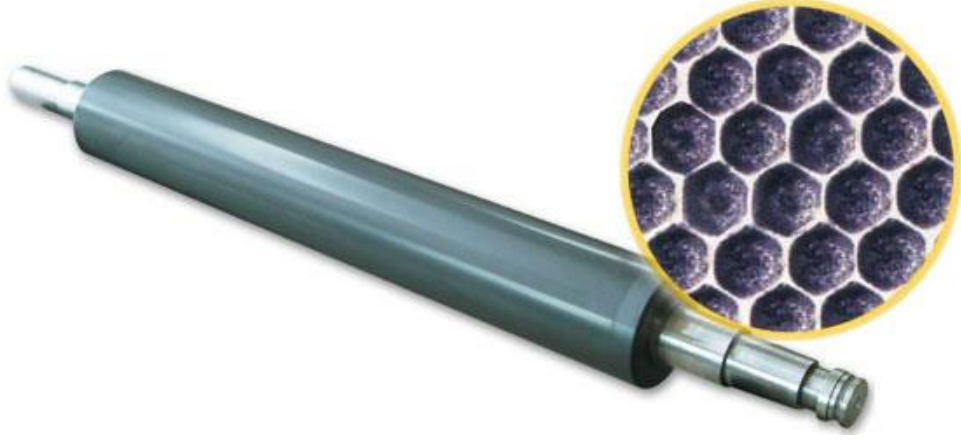
Şekil 1.8. Aniloks Merdanesinden Görüntü

⁶⁵ Anilox Nedir, <http://serkanprint.blogspot.com.tr/2009/04/anilox.html#comment-form>

Tramlı merdane kalıp kazanına aktarır. Kalıp kazanı baskı kazanıyla temas ederek aradan geçen baskı malzemesine baskı yapar. Flekso baskıda alkol esasına dayalı incelticilerle birlikte kullanılan boyalar kullanılır. Bu boyalar çok kuruma özelliğine sahiptirler.

Flekso baskı kalıplarıyla 60'luk trama kadar trikromi işlem yapılabilir. Flekso baskıda genel olarak şu tram açıları kullanılır:

Flekso baskıda genel olarak: Cyan: 7.5°, Black:37.5°, Magenta: 67.5°, Yellow: 82.5° derecede tramlama yapılır. Ancak Dupont Cyrel fleksografik fotopolimer baskı kalıpları için tavsiye edilen açıları: Cyan: 68°, Black:5°. Magenta:38°. Yellow: 83.⁶⁶

Şekil 1.9. Aniloks Merdanesinden Küçük Bir Ayrıntı

1.5.6. Ofset Baskı

Ofset baskıda kalıbın basılacak ve basılmayacak kısımlar aynı yüzeyde yan yana bulunmaktadır. Ofset baskıda baskı mürekkebi önce kalıp tarafından alınır ve daha sonra blanket vasıtasıyla basılacak yere transfer edilir. Yani in-direkt bir baskı yöntemidir. Ofset baskıda Tifdruk kadar çok hassas baskı yüzeyi gerekmektedir.⁶⁷

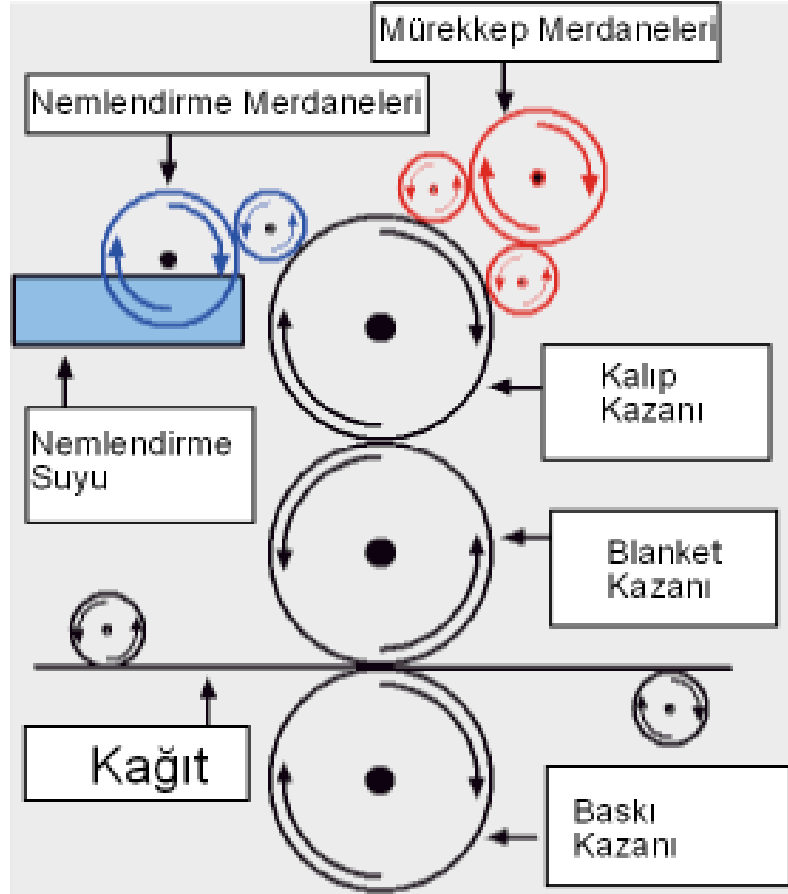
Bu teknik, Alois Senefelder'in 1799'da bulduğu litografik baskı (taş baskı) tekniğinin rafine edilmiş biçimidir. Litografi tekniği, su ile yağın birbirleriyle karışmamasını ilkesine dayanır. Basılması istenen imge, yağ esaslı bir mürekkep ya da füzüle yüzeyi düzeltilmiş kireçtaşı üzerine çizilir. Daha sonra bir sünger yardımıyla su, arapzamlı ve asitten oluşan bir çözelti yüzeye uygulanırken, imgeyi oluşturan yağ esaslı bölgeler tarafından reddedilir.

⁶⁶ Burcu Pınar Eryılmaz, (2008), *2000-2007 Yılları Arası Ankara İlindeki Matbaa Teknolojilerindeki Gelişiminin Grafik Tasarım Eğitimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s,84

⁶⁷ İzmir ticaret odası, (1997), *Kağıt, Kırtasiye ve Basım Sanayii*, s.45

Taş yüzeyine merdaneyle mürekkep verildiğinde ise bunun tam tersi gerçekleşir. Bu kez, bünyesinde yağ bulunan mürekkep, imgeyi oluşturan yüzeyler tarafından kabul edilirken, imgenin yer almadığı yağsız yüzeyler tarafından reddedilir. Mürekkeplenen taşın üzerine aktarılır. Litografi tekniğinde özenli bir çalışma ile yüksek kalitede baskılar elde etmek mümkündür.⁶⁸

Litoğrafik baskı tekniğinin ticari biçimde kullanılmasına ofset baskı denir. Litoğrafi tekniğinde kalıp olarak kullanılan taş, ofset baskıda silindiri çevreleyen ince ve esnek metal levha dönüşmüştür.

Şekil 1.10. Ofset Baskı Makinesinin Çizimsel Kesiti

Ofset baskı kalıbının hazırlanmasındaki ilk aşama; imgelerden elde edilen çizgisel ve yarım ton pozitif filmlerin tasarımdaki konumlarına uygun olarak bir araya getirilmesidir. Bu işleme "montaj" adı verilir. Montaj ustası, baskıda yazı ve resim olarak yer alması gereken imgelerin pozitif filmlerini, ışıklı masada astrolon adı verilen saydam bir tabaka üzerine bantlarla yapıştırır. Bu aşamada, basılacak işle ilgili en son

⁶⁸ Emre Becer, (2005), *İletişim ve Grafik Tasarımı*, Dost Kitap Evi, Ankara, s.137

düzeltilmelerin yapılabilmesi amacıyla müşteriye bir “ozalit kopya” gönderilir. Ozalit kopya, astrolon üzerine hazırlanan montajdan alınır.

Yazı, fotoğraf, illüstrasyon gibi bütün çizgisel ve yarım-ton unsurlar, ozalit üzerinde gerçek baskıya oldukça yakın bir görüntü oluştururlar. Gerekli düzeltilmelerden sonra, hazırlanan montaj astrolonundan fotografik yöntemlerle baskı kalıbı üretilir.

Kalıbının üzeri fotoğraf kağıtlarının üzerinde bulunan emülsiyona benzeyen ışığa duyarlı bir madde ile kaplanır. Montaj astrolonu, kalıpla üstüste gelecek biçimde kopyalama makinesine yerleştirilir ve aralanndaki hava vakumla boşaltılır. Montaj filminin bütün yüzeyi kalıba çakıştırıldıktan sonra, güçlü bir ışık kaynağı ile pozlandırma işlemine geçilir. Pozlanan kalıp daha sonra elle ya da otomatik makinelerle banyo edilir. Banyonun içindeki kimyasal maddeler, ışık alan bölgelerdeki emülsiyon tabakasını çözer. Özenli bir biçimde temizlenip, basınçlı su ile yıkanan kalıp yüzeyinde baskıya girecek bütün unsurlar kolayca algılanabilir. Özel kimyasal maddelerle gerekli rutuşlar yapıldıktan sonra, kalıp yüzeyine arap zambı uygulanır ve baskıya hazır hale getirilir. Bütün bu işlemler sonucunda; kalıp yüzeyinde basılacak bölümler suyu reddedip mürekkebi kabul eden, diğer bölümler ise suyu kabul edip, mürekkebi reddeden bir yapıya kavuşur. Ofset kalıbının hazırlanması tipografik ya da tıfdruk baskı tekniğine göre daha kolay olduğundan, basımevleri bu kalıpları genellikle kendi bünyelerinde hazırlar.⁶⁹

Bu baskı çeşidinin çok tutulmasının yanında bazı noktalara dikkat edilmesi gerekir. Baskı yapılacak kağıdın seçimi ofset baskıda çok önemlidir. Bu baskı için özel olarak üretilen kağıtlar bulunmaktadır. Bu kağıtların en büyük özelliği nem'e karşı dayanacak şekilde üretilmiş olmalarıdır. Kullanılan mürekkepler çok yapışkan oldukları için baskı sırasında kağıdın baskı yapan silindir yüzeyine yapışıp yırtılmaması için dayanıklı olması lazım.

Kullanılan kağıdın mat olup olmadığına dikkat edilemesi gereken bir diğer konudur. Baskı kalitesi baskıda kullanılan tram noktacıklarının keskinliğine ve niteliğine bağlıdır. Kağıt mat olursa tram'ları emerek görüntünün soluk görünmesini sağlayacaktır. Parlak yüzeyde ise tramlar yüzeyde kalacakları için daha net bir görüntü sağlayacaktır.

Baskıda kullanılan tram sayısının çokluğu kullanılan tramın kalınlığını oluşturur. Tram kalınlığının değerlendirmesini bir santimetrelik alan içerisindeki tram taneciklerini sayarak belirleyebiliriz. Saydığımız tram 54 ise o tram kalınlığı 54 lük tram olarak adlandırılır. Genel ofset baskılarda kullanılan 60'lık tramdır. Parlak kağıtlarda ise 70'lik tram kullanılması daha net bir görüntü sunmaktadır.

⁶⁹ Becer, s.139

Tram noktacıları çok sık olursa görüntü kalitesi yüksek olacaktır , nokta sayısı az olursa buda görüntünün netliğini etkileyecektir. Tıpkı televizyon, bilgisayar , Akıllı telefon vb. elektronik eşyaların ekranlarını oluşturan piksel'ler gibi piksel sayısı artıkça görüntü çözünürlüğüde artmaktadır. Matbaa basımında görüntü netliğini artırmakla beraber maliyeti düşürmek için 1879'da İllistöratör ve yayıncı olan Benjamin Henry Day baskı yöntemi olan “ nokta” tekniği geliştirmiştir. Geliştirmiş olduğu bu tekniğe de kendi adını noktaları adını vermiştir. Ben - Day noktalarının baskıdaki etkisi, renk ve ihtiyaç duyulan optik yansımaya bağlı olarak, küçük renkli noktaların geniş aralıklı veya birbiri ile örtüşür şekilde kullanılmasından meydana gelir.

1.5.7. Dijital Baskı

Gelişen teknoloji en çok bilgisayar dünyasında kendini hissettirmektedir. Bu gelişmeler ışığında baskı ve çoğaltım tekniklerinde en son gelinen nokta dijital baskı teknolojisidir. Dijital baskı, tasarımcının bilgi işlem ağı üzerinde çıkış makinesi olarak görebildiği ve dilediği zaman, gerekli sayıda son haliyle baskı yapabildiği bir baskı tekniğidir. Geçmişten günümüze kadar alışlagelmiş olan baskı tekniklerinden farklı olarak birçok ara işlem adımının ortadan kaldırılması gibi, yeni bir baskı sistemini hayatımıza yerleştirilmesidir. Genel olarak dijital baskı sistemi olarak tanımlanan baskı sistemlerinde baskı öncesi hazırlık süreci, dijital devrimi ile eş zamanlı olarak izlenmiş ve dijital hayata uyumunu sağlayarak bu süreci baskı süreci içerisine eklemeyi başarmıştır.⁷⁰

Şekil 1.11. Dijital Baskı Makinesi

⁷⁰ Cengiz Şahin, Erdoğan Köse ve Ulvi Şeker, (2007), *II. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu Kitapçığı*, s.220

“Dijital baskı genel anlamda, renk ayırım sistemlerine özel bir kalıp, film ya da klişeye ihtiyaç duyulmaksızın basılmak istenen işin renkli ya da renksiz direkt gönderilip baskının yapılabildiği sisteme verilen addır.”⁷¹ Dijital baskıda baskının yapılabilmesi için görüntünün hazırlanması veya temin edilmesi, incelenmesi, baskı yapılması aşamalarından geçmesi lazım. Dijital baskı gelişiminden önce basılacak görüntü filme, banyo işlemine daha sonra deneme basımlar yapılarak istenilen kaliteyi ve etkiyi yakalamış mı ona bakılırdı Dijital Sanatın gelişmesiyle bu aşamalar artık yapılmayarak zamandan tasarruf edilmektedir. Ofset baskıya oranladığımızda daha maliyetlidir. Fakat kısa sürede az sayıda ve daha kaliteli çıktı için ofset baskıdan daha avantajlı bir baskı türüdür.

Dijital ortamdaki fotoğrafları oluşturan pikseller, görüntülerin ekranlarda görünmesini sağlayan çok küçük noktacıklardır. Bu noktacıkların her biri ya bir ton ya da bir renk içermektedir. Tv monitörleri, dijital fotoğraf makineleri, bilgisayar ekranları, cep telefon ekranları, dijital kamera ekranları vb. Araçların ekranları bu noktacıkların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Bu görsel araçların sunmuş olduğu görselin boyutu’ da yine bu noktaların sayısına göre ölçeklendirilmektedir.

Dijital ortamda görüntünün boyutunu belirleyen pikseller baskı üretimde piksellerin yerini noktalar alır. Görüntü çözünürlüğü ne kadar yüksek olursa baskıda yapılan noktaların sayısı az olursa görüntü kalitesi de az olacaktır. Basımında kullanılan noktaların yoğunluğu ne kadar yüksek ise dijital resmin ebadı o derece büyük ve ayrıntılı olacaktır.

⁷¹ Engin Uğur, İstanbul üniversitesi Teknik bilimler Meslek Yüksekokulu Matbaacılık Programı, 34850, İstanbul, Yeni Bir Baskı Tekniği Olarak Dijital Baskı Sisteminin Analizi, s. 401

İKİNCİ BÖLÜM

BENJAMIN HENRY DAY ve NOKTALARI

Mucit ve gazeteci yazar matbaacı Benjamin Henry Day. Köklü geleneğe sahip olan bir tekniğin kurucusu olan ve bu tekniğin baskı resim ve dijital teknolojinin gelişmesiyle pek çok resim sanatçısının eserlerinde çağdaş anlayış ile birlikte uygulamasına neden olmuştur.

Günümüzde kitaplar okuyup bir şeyler yazılabiliyorsa bunlar matbaanın icadı ile kolay ve mümkün hale gelmiştir. Matbaa Dünya tarihi için oldukça önemli bir icattır ve uzun zamanlar içinde öyle olmaya devam edecektir. Günümüzde matbaanın bulunmamış olduğunu düşünürsek yaşamımızın pek çok alanında zorluklar çekeceğimiz çok açık ortadadır.

Günümüzde hız kesmeden büyüyen teknolojiler sayesinde matbaalar oldukça gelişmiş hale geldi ve çeşitli birçok işlem bilgisayardan kontrol edilerek otomatik makinelerle baskı yapılmaya başlandı. Teknoloji bu kadar gelişirken; matbaanın da bu şekilde ilerleme kaydetmesi kaçınılmazdı.

Amerikan matbaacı olan Benjamin Henry Day 7 Mart 1838'de New York'da doğmuştur. Babası Amerikan gazetesi New York Sun kurucu, olan Day, 23 yaşında da ilk gazete baskısını yapmıştır.⁷² Benjamin Henry Day gazete ve dergiler basımında mürekkebin fazla gitmesinden dolayı olacakki daha az mürekkep ile nasıl daha fazla alan basımı yapılabilir araştırmasına girmiştir. Bu maliyeti düşürme ihtiyacın'dan dolayı çeşitli denemelerin ardında mürekkepten tasarruf etmek için bulunduğu bu tekniğe kendi isminin kısaltması olan “ Ben – Day Noktaları” tekniği adını vermektedir.

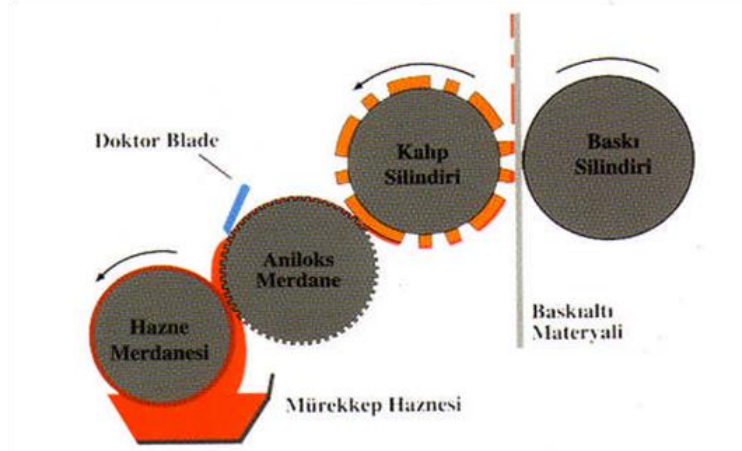
2.1. BEN – DAY NOKTALARININ MATBADA KULLANILMASI

Henry Day birçok baskı sanatçısı ile beraber çalışmış ve kendisi de neredeyse tüm baskı araçlarını kullanmıştır.⁷³ Ton geçişleri ve baskıda mürekkepten tasarruf etmede

⁷² Benjamin Henry Day Jr, <https://www.geni.com/people/Benjamin-Day-Jr/6000000016361477595>

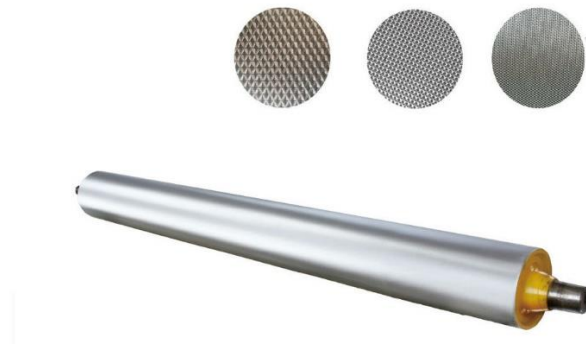
⁷³ Roy Lichtenstein, http://www.photoshopmagazin.com/dergi /2010 /07/roy_lichtenstein.html

kullanılan tramları, matbaa basım makinelerinin çalışma mekanizmalarından olan silindirlere yerleştirerek baskıları yapmıştır.

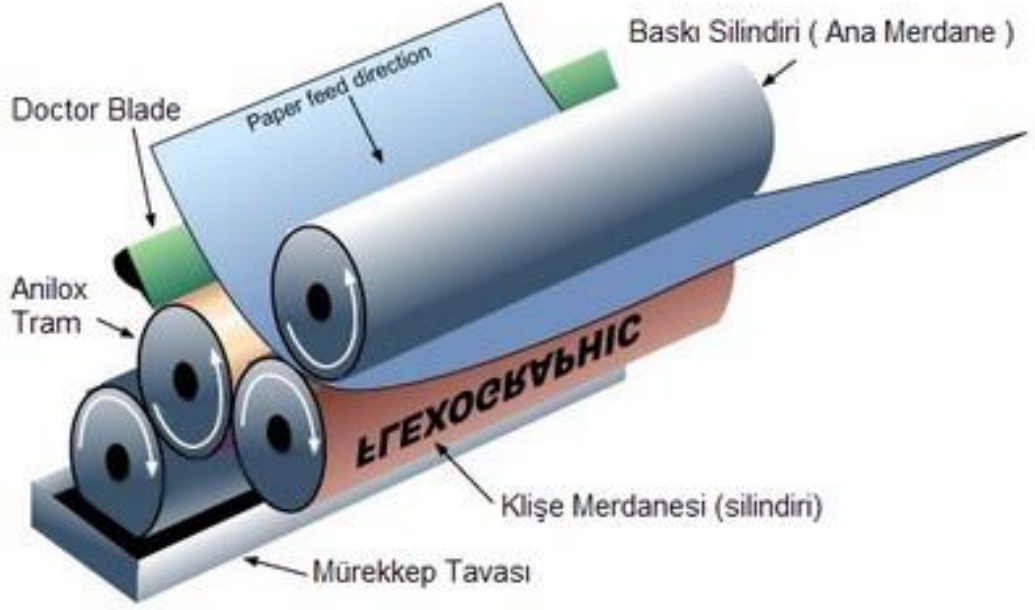
Şekil 2.1. Basit Bir Baskı Şeması

Matbaada Ben – Day Noktaları aniloks merdanesi yardımı ile oluşturulmaktadır. Basım Esnasında hazne merdanesinden aldığı mürekkebi yüzeyindeki tram adı verilen küçük hücreler sayesinde kalıba aktarmasıyla oluşur. Flesko baskının İlk kullanım yıllarında yüzeyi düz ve parlak olan merdaneler boyayı fazla kullanması ve kaliteli boyama yapmadığından dolayı baskı kaliteside düşüyordu. Bu nedenden ötürü baskı yapılan merdanelerin yüzeyleri değişik şekilde oyuklarla kaplanarak baskıda daha az boya ile daha net renklendirmeler yapmaktır.⁷⁴

Şekil 2.2. Aniloks Merdanesinin Yapısındaki Noktalı Yüzeylerin Büyütülmüş Hali

⁷⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, (2011), Matbaa Teknolojisi, Flekso Baskı Ayarları, Ankara, s,4

Şekil 2.3. Anilok Merdanesinin Kullanımı İle İlgili Bir Şema

Day'ın bulmuş olduğu bu teknik matbaa tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul görmektedir. Geniş bir yüzeyde göz yanılmasına dayanarak küçük ve renkli noktaları bir araya getirilerek oluşturulur. Geniş ve aralıklı siyah noktalar gri etkisi verecektir, bu noktalar bir birlerine yaklaştığı zaman daha siyah bir ton görüntüsü verecektir. Bu şekilde kullanılan ana renkler yoğunluğuna göre izleyicide ara renk hissi uyandıra bilecekti buda ciddi bir mürekkep tasarrufu sağlayacaktı.

1879'lu yıllada kağıda resim basım araçlarından olan bu teknik bugünün dünyasında basım tekniğinin temelini oluşturur. Zamanının teknolojisine bakıldığı zaman nedenli önemli bir buluş olduğunu anlamaktayız. Yaklaşık 60 yıl boyunca başarılı bir şekilde bu yöntem giderek geliştirilerek kullanıldı. Day bu noktalama tekniğinin patentini aldığı zaman farklı baskı çeşitleride mevcuttu zamanında.

“**Ahşap baskı** ; Çoğunlukla siyah beyaz yapılandı. Süreli yayınlar ve kitaplar özel baskılar için renk mümkündür.

Bakır gravür; Çelik kullanılır, genelde siyah beyaz kitap, harita basımlarında ve para basımlarında kullanılır.

Litografi; Reklam ve tanıtım baskılarında, haritalarda kitap basımında ve genelde siyah beyaz olarak kullanılır.

Kromatografi ; Dergiler için özel renkli tekniktir. Kitapı sanatsal baskılar, posterler, küçük boyutlarda tebrik kartları gibi basımlarda kullanılırdı.

Fotoğrafçılık; Çok kullanılan bir teknik değildi.”⁷⁵

Ben - Day noktalarının baskıdaki etkisi, renk ve ihtiyaç duyulan optik yanılısamaya bağlı olarak, küçük renkli noktaların geniş aralıklı veya birbiri ile örtüşür şekilde kullanılmasından meydana gelir.

Aynı büyüklükte olan noktaları farklı renkteki mürekkepler kullanmak yerine örneğin; birbirine yakın aralıklarla kullanılan kırmızı noktalar koyu kırmızı etkisi verirken pembe etkisi vermek için kırmızı noktalar arasındaki mesafelerin daha geniş aralıklar ile verilir. Ara rengin yazdırmak için bir birbiriyle örtüşen kırmızı ve mavi noktalar kullanılarak mor rengini zihnimizin algılamasını sağlamaktadır.⁷⁶

“Ben - Day Noktaları, şablonlar, şeritler ve güçlü kontur çizgileri oluşturur. Birçok baskı sanatçısı ile beraber çalışmış ve kendisi de neredeyse tüm baskı araçlarını kullanmıştır”.⁷⁷

Teknik ve estetik birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken iki olgu, birçok yönden beraber değerlendirilmelidir. Tekniğin göz ardı edildiği bir yapının başarılı olmasını beklemek ve söylemek doğru olmadığı gibi, öte yandan estetiğin göz ardı edildiği herhangi bir nesnenin ya da endüstri ürününün de toplum tarafından beğenileceğini düşünemeyiz. Şu kısacık karşılaştırma bile, bir bakıma başka kültür alanları olan sanat ile teknik arasında, güzel yönünden önemli bir benzerlik bulunduğunu; bu benzerlik ise sanat ve tekniğin birbiriyle, bir bakıma ilginç bir akrabalık kurduğunu açık-seçik göstermektedir. Görülüyor ki zaman içinde değişkenlik gösteren teknik, aynı zamanda sanatın kullandığı tekniklerin, yöntemlerin ve üslupların da değişmesinin koşullarındandır. Dur durak bilmeyen bu değişim, sanatın da tarihsel süreç içindeki sürekli devinim ve değişkenliğinin temelindeki güç kaynağıdır.⁷⁸

Sanata biçim veren malzemeler değiştikçe, sanatın değişik adlara ayrılması ve daha değişik sınıflandırılması mümkün olmaktadır. Ancak sanatı sadece malzeme yönüyle sınıflandırmak doğru değildir. Malzemenin yanı sıra, ifade ediş biçimi, yaratıcılık da önemli bir etkendir.

Bunların sonucunda sanatsal düşünce ve pratikte de değişimler yaşanmış; sanatta değişik anlatım teknikleri; ifade olanaklarına gidilmiş ve ifadeye biçim veren

⁷⁵ Ben – Day Dots, <https://legionofandy.com>, age

⁷⁶ Ben – Day Dots, And theamerş can comicstyle, <http://altairandvega.net/2012/05/02/acchi-kocchi-ben-day-dots-and-the-american-comic-style/>

⁷⁷ Roy Lichtenstein, http://www.photoshopmagazin.com/dergi/2010/07/roy_lichtenstein.html

⁷⁸ Öznur Cebraioğlu (2011), *Sanat Eğitiminde Resim Tekniklerinin Ortak Kullanımı ve Yaratıcılığa Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, s.14

malzemelerde çeşitlendirilmiştir. Kendi yapısının da araştırmasına giren sanatta yeni bir sınıflandırmanın yapılmasına yönelik görüşler ortaya çıkmıştır.

Benjamin Henry Day'in geliştirdiği Puantilizme benzeyen bu baskı türü özellikle komik, Amerikan korku ve bilim kurgu çizgi roman şirketleri tarafından 1950 ve 1960'larda çok kullanıldılar. Modern baskı teknikleriyle çıkan çizgi romanlar ve Amerikalı sanatçı Roy Lichtenstein sayesinde patladı.⁷⁹

Roy Lichtenstein'in sembolü olan ve Benjamin Henry Day'in yarattığı gölgeli noktacık Ben - Day Dots, türkçesiyle Ben – Day Noktacıkları'nı ilk kullanan kişi Roy olmuştur. Roy'un stilini bir adım öne çıkaran Ben - Day Noktacıklarıyla beraber özgünlüğünün diğer kaynağı da resimlere "konuşma baloncğu" eklemesiyle olmuştur.⁸⁰

Bu noktaları Lichtenstein gibi pek çok sanatçıda kendi eserlerinde kompozisyonlarına dâhil ederek eser vermektedirler.

Lichtenstein'in aşağıdaki M-Maybe çalışmasına baktığımızda genel bir şehir ortamında sunulan resmin neredeyse tamamını oluşturan rüzgarlı bir havada saçlarını tutan sarışın kadın figürünün ve resmin geri kalan kısımların yüzeyini kaplayan Brn – Day Noktalarını görebiliyoruz.

Resim 2.1. Girls - Romances – M- Maybe

⁷⁹Acchi Kocchi, <http://altairandvega.net/2012/05/02/acchi-kocchi-ben-day-dots-and-the-american-comic-style/>

⁸⁰ Çizgi Romanda Pop Art Devrimi Roy Lichtenstein, <http://birgunbiryerde.blogspot.com.tr/2014/10/cizgi-romanda-pop-art-devrimi.html>

Resimdeki ayrıntıları yakalamak için büyütüldüğünde yüzey üzerini farklı karakteristlik renkler ile kaplanmış ve kendisini belirli bir ritme göre tekrarlayan noktaları göreceğiz.

Resim 2.2. Detay

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BEN - DAY NOKTALARINI MODERN USLUPTA KULLANAN SANATÇILAR

Sanat, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren teknolojiden etkilenmiş, farklı şekillere ve formlara bürünmüş farklı kavramlar olarak karşımıza çıkmıştır. İnsanlığın ilk belirtilerini taşıyan Lascaux Mağarasının duvarlarındaki resimler o günün insanının hayal gücünün o günün sanatının bir belirtisiydi. Teknoloji, insana özgü olan değerlerin bir bütünüydü, ama en önemlisi insanın eli demekti. Öyle ki binlerce yıl öncesine dayanan mağara duvarlarına insanın el izi bırakması, bilim, teknoloji ve sanatı üreten insanın en büyük kanıtı, en büyük gerçeğiydi.

Mağara resimlerinde resimleri yapan sanatçılar eserlerini oluşturmak için her zaman en ileri malzeme ve teknikleri kullanmışlardır. Sanatlarını icra etmek, rüyalarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları şeyleri icat etmişlerdir. Böylece sanatçı hem var olanı kullanmış hem de yavaş yavaş teknoloji üretir olmuştur.

Yapılan incelemeler teknolojiyle sanat arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. İnsan bilincinin en çarpıcı olgularından biri bu noktada düğümleniyor. Sanatçı büyük sezgisi nedeniyle teknolojik gelişmeden bir birey olarak, ne keredede etkilenirse etkilensin onu aşacak, dönüştürecek, hatta onu tasavvur ve tahayyül olarak öngörececek bir özelliğe sahiptir.

Teknik ve estetik birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken iki olgu birçok yönden beraber değerlendirilmelidir. Tekniğin göz ardı edildiği bir yapıtın başarılı olmasını beklemek ve söylemek doğru olmadığı gibi, öte yandan estetiğin göz ardı edildiği herhangi bir nesnenin ya da endüstri ürününün de toplum tarafından beğenileceğini düşünemeyiz. Şu kısacık karşılaştırma bile, bir bakıma başka kültür alanları olan sanat ile teknik arasında, güzel yönünden önemli bir benzerlik bulunduğunu; bu benzerlik ise sanat ve tekniğin birbiriyle, bir bakıma ilginç bir akrabalık kurduğunu açık-seçik göstermektedir. Görülüyor ki zaman içinde değişkenlik gösteren teknik, aynı zamanda sanatın kullandığı tekniklerin, yöntemlerin ve üslupların da değişmesinin koşullarındandır. Dur durak bilmeyen bu değişim, sanatın da tarihsel süreç içindeki sürekli devinim ve değişkenliğinin temelindeki güç kaynağıdır.

Sanata biçim veren malzemeler değıştikçe, sanatın değışik adlara ayrılması ve daha değışik sınıflandırılması mümkün olmaktadır. Ancak sanatı sadece malzeme yönüyle sınıflandırmak doğru değildir. Malzemenin yanı sıra, ifade ediş biçimi, yaratıcılık da önemli bir etkidir.

Sanatsal düşünce ve pratikte de değışimler yaşanmış; sanatta değışik anlatım teknikleri; ifade olanaklarına gidilmiş ve ifadeye biçim veren malzemelerde çeşitlendirilmiştir. Kendi yapısının da araştırmasına giren sanatta yeni bir sınıflandırmanın yapılmasına yönelik görüşler ortaya çıkmıştır. Uygulama bu yönden algıyı zorlaştırıp, optik yanılsamayı yapan dinamik etkiler oluşturmuştur.

İkinci dünya savaşı sonrası, hızlı bir şekilde sosyal, politik, kültürel ve teknolojik gelişmelerin, değışimlerin yaşandığı bir süreç olmuştur. 1960 sonrası resimsel olmayan tavrı benimseyen Op Art, Pop Art, Minimal Art ve özellikle Amerika'da gelişen Soyut Dışavurumculuk gibi sanat akımları, biliş ve bilinç altının önemini ortaya koymuşlardır. Op Art nonfigüratif sanata bir tepki olarak doğmuştur. Op Art Sanatında her ne kadar renk, psikoloji, psikolojik algı yanılması, görsel yanılsama önemli olsada, temel olarak İzlenimcilik, Stij (Neoplastizm), Konstruktivizm, Fütürizm ve Süprematizm gibi sanat akımlarının izlerini bulmak mümkündür.⁸¹

Resim sanatçıları grafik tasarımını, bilim ile birleştirerek görsel yanılsama yaratan bir sanat dalı oluşturmayı başarmışlardır. İzleyicinin gözünün odaklanamaması için belli bir mantık, matematiksel düzende kompoze edilen, geometrik formlar, çizgiler, karışık boyalı yüzeyler ve noktalar gibi yapıları kullanmışlardır.

1950'lerin başında, daha sonra Pop Art, Op Art, Kinetik Art, Minimal art sanatçıları olarak adlandırılacak bir grup sanatçı, Avrupa'daki anlayışla birlikte yeni Amerikem anlayışını birleştirerek yenilikleri arama yolunu seçmişlerdir. Hazır malzemenin üzerinde hiçbir değışiklik yapılmadan kullanıldığı bir dönem olan 1950'lerin sanatında hareket, konu, görüntü, obje, kısaca herşey hazırdir. Op Art bu yapıya radikal olarak karşı çıkan bir akım olmuştur. Görsel sanatın kendisi optik yanılsamalara dayalı olmasına karşın Op Art, bilinçli olarak algısal yanılsama yaratmak üzere görsel algıyı yönlendiricidir.⁸²

Bu bilgiler doğrultusunda bu tez çalışmasında Ben – Day Noktalarını kullanan sanatçılar eserlerini oluştururken Op Art Sanat akımının etkisi ve teknolojiden olabildiğince yararlandıklarını göreceğiz. Bu bağlamda teknoloji moder sanatın ve sanatçının eserlerini üretmekte vaz geçilmez bir parçası olmuştur. Sanatçı döneminin

⁸¹ Sibel Avcı Tuğal, (2012), *Oluşum Süreci İçerisinde Op Art*, Hayal Perest Yayınevi, İstanbul, s.93

⁸² Avcı Tuğal, s.94

bütün faktörlerini etkili bir şekilde kullanması ve bunu yaratıcılık özelliği ile birleştirmesi diğer insanlardan öne çıkartan özelliktir.

3.1. VİCTOR VASARELY

Macar asıllı Fransız grafik sanatçısı ve reklamcı Victor Vasarely Op Art Sanat akımının kurucusu olarak kabul edilir. Sanatın toplumların hazinesi olduğunu savunan Vasarely'ye göre"... sanatçı muazzam boyuttaki çağdaş çevrenin ayrıntılarını güzelleştirmelidir..." Vasarely, yayınladığı makale ve yazılarda, Soyut Dışavurum akımının ürettiği "kişisellik" kavramından duyduğu rahatsızlığa değinmiştir. Op art için kinetik soyutlama tanımlamasını yapan Vasarely'ye göre Op Art'ta iki boyutlu yüzey üzerine yanılısama ile oluşturulan derinlik, devinim, uzman va zaman gerçek gibi algılanır.⁸³

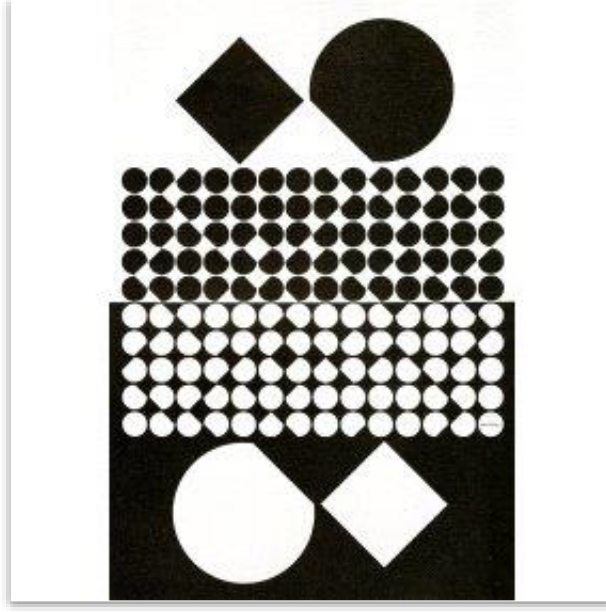
Sanatçı, çalışmalarının kompozisyonunu oluşturmada sanatçı kare ve daireleri ustaca kompoze ederek eserlerinin ilk aşamasını başarıyla oluşturmaktadır. Daha sonra kompoze ettiği bu çalışmaları çeşitli renklendirme araçları ve piksel tabanlı yada vektörel tabanlı programlar kullanarak farklı renk ve farklı tonlarda çok sayıda eskizler yaparak son aşamasına getirmektedir.

Vasarely çalışmalarında kareler, yuvarlaklar, elipsler, çok genleri bir arada yada tek başlarına kullanarak kendilerini sabit aralıklarla tekrarlayan çok renkli bir soyutlama yaparak Op Art Sanatı'nın en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Yapıtlarında görsel bir devinim egemendir.⁸⁴

Vasarely grafikçi bir alt yapıya sahip olduğu için Dijital Sanatın olanaklarını sonuna kadar kullanmayı iyi bilmiştir. Değişik usluplar deneyen sanatçı ışık üstüne optik yöntemlemlerle geometrik biçim ve iç içe geçmiş daireler ve kareler kullandığı özgün usluplar geliştirmiştir. Çalışmalarında dijital etkiyi çok rahat hissettirirken yapmış olduğu eskizleri çeşitli formları yuvarlak noktaların tekrarıyla bağdaştırarak ortaya etkili eserler çıkartmıştır.

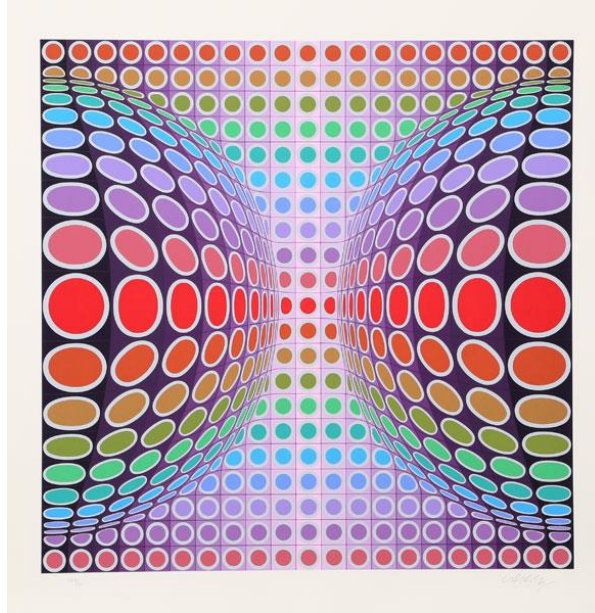
⁸³ Avcı Tuğal, s.184

⁸⁴ Victor Vasarely, http://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Vasarely02,09,2014

Resim 3.1. Victor Vasarely, “Cassiopee II”, 1958, T.Ü.A.B. 195 x 130 cm

Çalışmaların oluşum sürecine baktığımız zaman resmin genelinde yuvarlak şekillerin Ben – Day Noktalarının kullanım mantığına uygun şekilde fonu kaplamış şekilde uygulanmıştır. Ben – Day Noktalarından farklı olarak sanatçı yuvarlak formların (noktaların) boyutlarını biraz daha estetiksel olarak büyük kullanmıştır. Genel olarak baktığımızda sanatçı Ben – Day Noktalarının kullanımıyla benzerlik göstermektedir.

Resim 3.2. Victor Vasarely, “Dyss” ,(1908 - 1997) Serigrafi, 76.2 x 76.2 cm.

3.2. ROY LICHTENSTEIN

Amerikalı sanatçı Roy Lichtenstein gençlik yıllarında sanata ilgi duymaya başlaması üzerine 1937 yılında Parsons Tasarım Okulu'nda tasarım alanında dersler almıştır. Tasarım konusunda öğrenim görmesi nedeniyle mezun olduğunda bir süre bu işten para kazanmıştır. 1940'ların sonlarında, Lichtenstein Cleveland ve New York'ta olmak üzere, ülke çapında önemli sanat galerilerde sanatını sergilemiştir.

1950'lerde New York'ta bir üniversitede resim eğitimi vermeye başladığında, soyut dışavurumcu resimler yapıyordu; ancak 1960'ların başından itibaren gazete ve dergilerdeki çizgi romanların diline ilgi duydu. Bu ilgini uyanmasında, oğlu için kopyaladığı bir çizgi roman karesi etkili olmuştur. Dediğine göre, baban doğru dürüst bir resim bile yapamıyor diye oğlunun arkadaşları alay etmişler. Lichtenstein, dalgacı çocukları ikna edecek bir resim yapar oğlunun incinen gururunu kurtarmak isterken, yaptığı şey kendisinin de hoşuna gitmiş ve bunu daha büyük boyutlarda denemeye karar vermiş.⁸⁵

1950'lerde popüler sanatın kısaltılmışı olan Pop Art akımı Soyut Dışavurumculuğa tepki olarak doğar. Pop Art akımı denildiğinde ilk akla gelen isim Roy Lichtenstein dir.

Roy Lichtenstein çalışmalarında yazılı medyada yoğunlukla kullanılan ve geniş yığınların hayranlıkla izlediği, 'Komik' olarak adlandırılan karikatür ve reklam tarzı görselleri çizimlerini elle gerçekleştirmiş olduğu çizgi romanları, gösterimi devam eden bir inceleme olarak elle renklendirilmiş noktaları, dünya kültüründe özgünlüğüyle adını duyurmuştur. Herhangi bir değişiklik yapmaksızın dev yüzeylere tanışıyor ve bir anlamda bu imgelerle yaşayan tüketim toplumunun estetik beğenisini şaşırtıcı biçimde ortaya koyarak, izleyicinin bu göstergelerle yeniden yüzleşmesini sağlamaya çalışıyordu.⁸⁶

Lichtenstein'in eseri, ilk planda bant üzerine yapılmış bir karikatür gibidir. Ayrıca, kötü şekilde çizilmiş ve yalnız entelektüel olmayanlara hitap eden imajlardan oluşturulmuştur. Lichtenstein'in Warhol'a göre, kullandığı ifade araçlarının daha kışkırtıcı ve sanatsal ifadeli olduğu kabul ediliyor. Bununla beraber "Warhol ya da Rosenquist gibi öteki Pop sanatçılarından farklı olarak tüketim kültürünün öge ve konularını, tüketimi zorlayan reklam ve matbaacılık teknikleriyle işlemesi açısından Lichtenstein'n sanatı, başka bir anlatım türünden aktarma olmasına karşın, yeni bir kapsam, sunu ve ölçek içinde bambaşka anlamlar kazanmış. Adi baskı yöntemlerinin gren, nokta, kalın ayırıt çizgisi, siyah gölge gibi öğelerinin kullanılmasıyla da beklenmedik biçimde yeni estetik değerlere kavuşmuştur. Nitekim Lichtenstein'in resimlerindeki temel kaynak unutulabildiği anda, büyük boyalarda

⁸⁵ Yılmaz, s.186-187

⁸⁶ Rıfat Şahiner (2008), *Sanatta Postmodern Kırılmalar yada Modernin Yapı Bozumu*, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul, s.140

uyguladığı biçimler klasik bir nitelik kazanır. Gerçekten de, sanatçı 1963-65 arasında soyut biçimlerin ön plana çıktığı bazı çalışmalar yaparak amacının yalnızca anlatımsal olmadığını kanıtlamıştır.⁸⁷

Lichtenstein tüketici Amerikan kültürünün ürünü olan Pop Sanat içinde, Ben – Day Noktalarını etkili bir biçimde kullanarak reklam, afiş, popüler magazinlerin yayım tekniklerini, görsel yaklaşımlarını güncel yaşamdan aldığı olağan konularla özgün ve çarpıcı olduğu kadar genel beğeni ve sanat üzerinde düşündürücü ürünler ortaya koymuş bir sanatçıdır.⁸⁸

Resim 3.3. Roy Lichtenstein, “Belki”, 1965, T.Ü.Y.B.152x152 cm

Sanatçıya ilham veren ABD’li İllüstratör ve yazar Benjamin Day’ın Noktalarını kalın hatlarıyla ve cesur renklerle kullandığı tekniktir. 1950’ler ve 1960’lar da baskıda çizgi romanı ucuza gölgelemek için yeşil, mor, turuncu ve yumuşak tonlar gibi ikincil renkleri elde etmek için bu tekniği kullanırdı.

Sanatçı Ben – Day Noktalarını öyle ustaca kullanmıştır ki resimdeki derinliği ve sanat elemanlarının etkilerini çok rahatlıkla vermiştir.

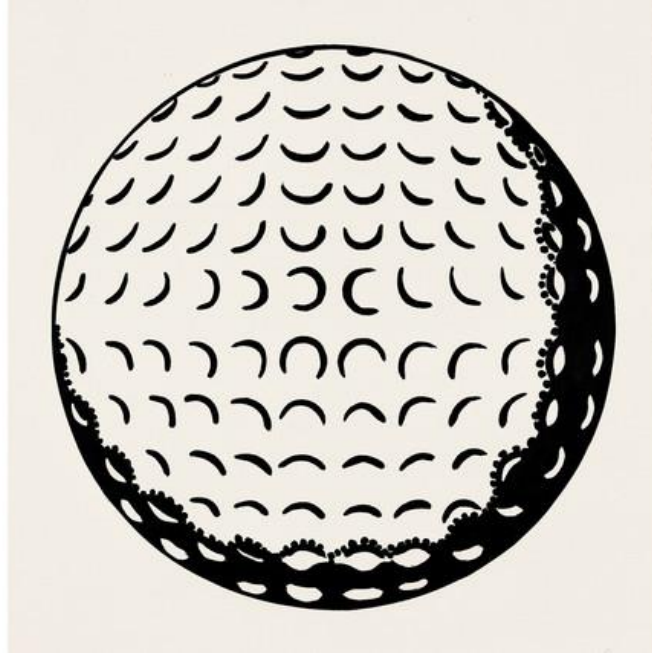
⁸⁷ Erzen (2008), “LICHTENSTEIN” *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2*, Yem Yayınları İstanbul, s.950

⁸⁸ Erzen, s.950

Anladığımız kadarıyla sanatçı piyasada gazetelerden yada çizgi roman kitaplarından kesip aldığı resimleri tepegöz yardımı ile veya başka bir yöntem ile büyük boyuttaki tuvallere yansıtarak çizen sonrada ara tonlarını yuvarlak noktalar şeklinde hazırlanmış olan şablonlar yardımı ile yapıyordu.

Lichtenstein' nın;

"Golf Topu" (Coif Ball) adlı çalışması da şablonla yapılmış çember biçimli bir küre olup, üzerinde değişen yivlerle oluşturulmuş yarım çember biçimleri yer almıştır. Ayrıca çalışmalarında fleksiglas, şablonla oluşturulmuş düzenli noktalar, matbaa klişelerinin büyütülmüş tram noktaları yer almıştır.⁸⁹

Resim 3.4. Roy Lichtenstein, "Golf Topu", T.Ü.Y.B. 8.3 x 81.3 cm, 1960

⁸⁹ Turani, s.735-736

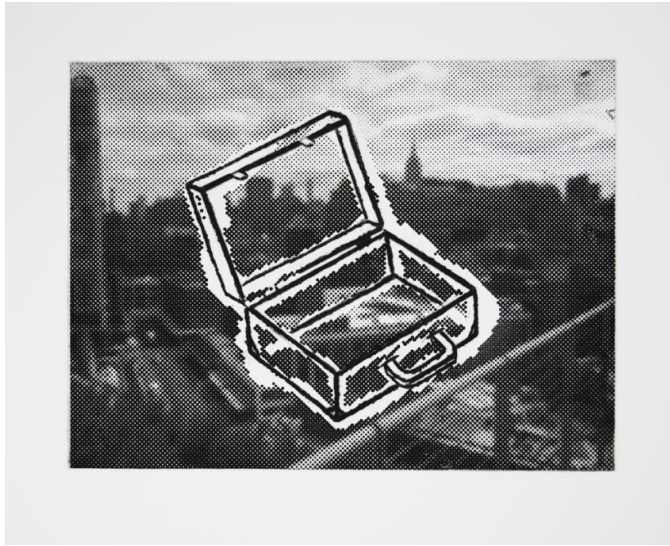

Resim 3.5. Lichtenstein, “Günaydın Sevgilim”, 1964

3.3. PAUL COLDWELL

Klasik yöntemler ile dijital teknolojileri bir arada kullanarak, baskı sanatları içinde dijital baskının rolünü somutlaştıran, farklı bakış açıları ve yeni malzemeler kullanan Paul Coldwell, teknolojinin ilerlemesi ile ürettiği çalışmalarında fotoğraftan yaygın olarak yararlanmaktadır.

Değişik teknikleri bir araya getirerek melez baskılar oluşturmuş. Bilgisayar ortamında yardımcı programlar vasıtasıyla yüzeyin tamamını halfton nokta yöntemiyle toplayan sanatçı, konularını günlük yaşam ve kullanım nesnelерinden seçmiştir.

Resim 3.6. Bavul Gravür ve Drypoint Resim Boyutu 30 x 40 cm Baskı

Georgio Morandi'nin eserlerini anımsatan katmanlar halinde kurguladığı eserleri “ölü doğa (Natürmort)” izlenimleri oluşturmuştur. Bu aşamada serigrafi baskı tekniğinden çok fazla faydalanmaktadır. Baskı sonrasında eserlerinde Ben - Day Noktalarının baskın olarak kullanıldığını rahatlıkla görebilmekteyiz. Eserlerini serigrafi yardımıyla yüzeyi kaplayan noktaları eserlerine uygulaması daha kolay ve daha etkileyici yapmaktadır. Paul Coldwell'in baskı resimlerinde,” canlı varlıklar dışında kalan yapay nesnelere hareketsiz doğa öğelerini konu alan resim türü” olarak tanımlanan Fransız kökenli “natürmort”, yaşanan çağın getirileriyle hareketsiz bir atmosferde betimlenmiştir.⁹⁰

3.4. ALMIR MAVIGNIER

Almir Mavignier 1 Mayıs 1925 yılında Rio de Janeiro Brezilya'da doğmuştur. İstanbul'da bir süre yaşadktan sonra Almanya, Hamburg'a yerleşen sanatçı ressam ve grafiker olarak hayatını sürdürmüştür. Almir Mavignier genel olarak soyut sanat ve Optik Sanat'la uğraşan uluslar arası ticari sanatçı olarak bilinir.

Resim 3.7. Almirda Silva Mavignier (1925), İsimsiz, T.Ü.Y.B. 20. 3 x 20. 3 cm

⁹⁰ Metin Sözen- Uğur Tanyeli, (1992), *Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü*, İstanbul Remzi Kitapevi, s.171

Sanatçının çalışmalarında renk miktarı olabindiğince az ve geometrik formları içeren tablolar yapmıştır. Yapılan bu teknik çalışmaları eserlere olumlu bir artı değer katmaktadır. Bunun la birlikte eserlerde gözlede çok rahat görülebilen yarımton değeri noktaları uyguladığı resmin ana tamamlayısının bu noktalar olduğunu çok açık görebiliyoruz.

3.5. YAYOI KUSAM

1929 doğumlu Japon çağdaş sanatçı Yayoi Kusama sanat yaşamına 10 yaşındayken kırmızı noktalar ve ağ resimleri çizerek başlamıştır. Çocukluğundan itibaren başlayan mental bozuklukları onu; halüsinasyon olarak her yerde çiçekler, ağlar ama ağırlıklı olarak noktalar görmesine sebep olmaktaydı. Bu sorunla başa çıkma yöntemi onu sanata yönlendirmiştir. Resimleriyle Avrupa ve Amerikan Avangardı ilgilenmeye başlamış ve uzun yıllar ABD'de yaşadıkdan sonra kendi isteğiyle ülkesine, akıl hastanesinde yatmak üzere geri dönmüştür.⁹¹ Hastahanedden çıktıktan sonra kendi hastalığını sanat ile birleştirmek istemesi üzerine sanatçı şöyle söylemektedir.

Sanatımın kökeninde yalnızca benim gördüğüm halüsinasyonlar var. Beni rahatsız eden halüsinasyonları ve saplantılı imgeleri heykellere ve resimlere dönüştürüyorum. Pastel renklerdeki tüm yapıtlarım, saplantı kaynaklı nevrozun ürünleri olmaları dolayısıyla hastalığımla ayrılmaz bir biçimde bağlantılı. [...] Ben takıntılı bir sanatçıyım. Kendimi sanat dünyasının bir sapkını olarak görüyorum.⁹²

Japonyanın önemli sanatçılarından olan Yayoi Kusama nasıl bir sanatçı olduğunu ve yapıtlarında neyi anlattığını bu sözlerle anlatmıştır.

Sürreal Sanatsal aranjman ve sergilediği performans ekspozisyonları ile tüm dünyada dikkat çeken Kusama, 2006 yılında “Ömür Boyu Başarı” ödülüne hak kazanmıştır.⁹³

Kendisini “obsesif sanatçı” olarak nitelendiren Kusama, eserlerini “Feminizm, Minimalizm, Sürrealizm, Art Brut, Pop-Art ve Soyut Ekspresyonizm” çatısı altında topluyor.

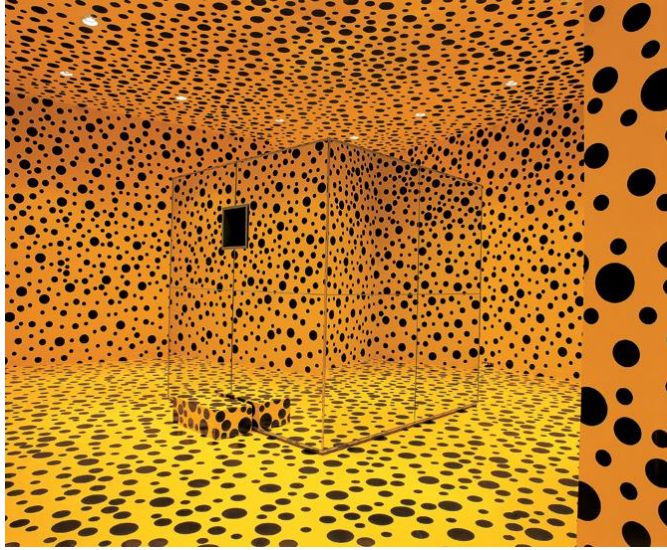
⁹¹Dahi Ve Deli: Yayoi Kusama, <http://minikitabevi.blogspot.com.tr/2012/03/dahi-ve-deliyayoi-kusama.html>

⁹² Yayoi Kusama, (2014), *Artam Global Art & Desing*, Sayı 29, s.97

⁹³ Dahi Ve Deli: Yayoi Kusama, <http://minikitabevi.blogspot.com.tr/2012/03/dahi-ve-deliyayoi-kusama.html>

Resim yapmasından, yaptığı resimleri parçalayacak ölçüde nefret eden bir annenin kızı olarak büyüyen Kusama, hem annesinin şiddetinden kaçmak hem de sanat öğrenimi görmek için soluğu Kyoto’da almış; ancak ne geleneksel Japon resim üslubu ne de usta-çırak tarzındaki öğretim şekli, bu kırılğan sanatçı adayını mutlu etmişti. Kübizm, gerçeküstücülük, soyut dışavurumculuk gibi sanat akımlarına ilgisi de bu yıllarda başlayan Kusama, Amerika’nın yetiştirdiği en önemli kadın sanatçılardan biri olan Georgia O’Keeffe ile mektuplaşmış ve sanatı konusunda kendisini cesaretlendirici yanıtlar almıştı.⁹⁴

Kusama çalışmalarında halisünasyonunu görgüğü benekleri kullanmakta ve bu beneklerle kendi tarzını oluşturmaktadır. Sanatçı çalışmalarında kendisini tekrarlayan bu benekleri kullanarak yer yer aralarındaki boşlukları açarak yada beneklerin boyutlarında oynamalar yaparak çalışmalarında bir hareketlilik kazandırmaktadır. Kullanmış olduğu noktalama şekil olarak kullanım mantığı aynı olmamasına rağmen noktaların zemini kapatıcı fon olarak kullanması ve insan bilincinde bıraktığı etki Benjamin Henri Day’in nokta mantığı ile aynıdır. Çalışmalarında daha büyük benekler bizlerde daha yakın görünmektedir gittikçe küçülen benekler ise bizden uzaklaşmış gibi bir his uyandırır.

Fotoğraf 3. 1. Yayoi Kusama, “Aynalı Oda”, 1991.

Sanatçı performan sanatında ve restorasyonda çok başarılı işler yapmıştır. Çalışma mantığı iki boyutlu alanlarla üç boyutlu alanlarda aynı mantık ile çalışmaktadır.

⁹⁴ Kusama, s.97

3.6. ROBERT NATKİN

Robert Natkin önemli soyut sanat ressamından biridir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısı boyunca, lirik ve güçlü çalışmaları ile kalıcı koleksiyonlarda yer aldı. Dünya çapında önemli müzelerin yanı sıra çok sayıda kurumsal ve özel koleksiyonlarda da eserleri bulunmaktadır.⁹⁵

Natkin Büyük ölçekli tuval üzerine Paul Klee , Wassily Kandinsky ve Henri Matisse palet renklerini ve biçimleri katmanlı olarak kullanmıştır. Resimlerinde dokular elde etmek için çeşitli şablonlar olarak bez parçaları kullanarak daha sonra lastikler ile müdahale ederek çeşitli dokular oluşturmaktadır.

Resim 3.8. Robert Natkin (American, 1930 - 2010) T.Ü.A.B. 161.3 x 125.7 cm

Sanatçının eserlerinde yapmış olduğu kompozisyon içerisindeki elemanların renk yüzeyleri üzerinde izleyici tarafından rahatlıkla fark edilebilecek renkler ile el yardımıyla değişik boyutlarda ve değişik konumlarda noktalama uygulaması yapılarak eserlerin etkisini biraz daha güçlü kılmıştır. Çalışmaların yüzeysel olarak tamamını kaplamayan noktaların yine de etki yönünden hedefine ulaştığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

⁹⁵ Robert Natkin, <http://www.robertnatkin.com/>

3.7. CHUCK CLOSE

Sırasıyla Washington Üniversitesi, Yale ve Viyana Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat eğitimi almış. 25, 26 yaşlarındayken, soyut ekspresyonizm akımından gittikçe uzaklaşıyor ve bu sayede kendi tarzını oluşturmaya başlamış. Chuck Close'un yeni tarz ile yapmış olduğu çalışmalarıyla ilk kişisel sergisini açmış, sergi tamamen büyük boyutlardaki siyah-beyaz portrelerden oluşmaktaydı. Bu sıralar, Chuck Close'un New York sanat çevresinde adını iyice duyurmaya başladığı zamanlar. İnsan yüzünü grid'lere ayırıyor ve bu grid'lerin daha büyük ölçekli versiyonları üzerinden dev Fotorealist eserler yaratmaktaydı.⁹⁶

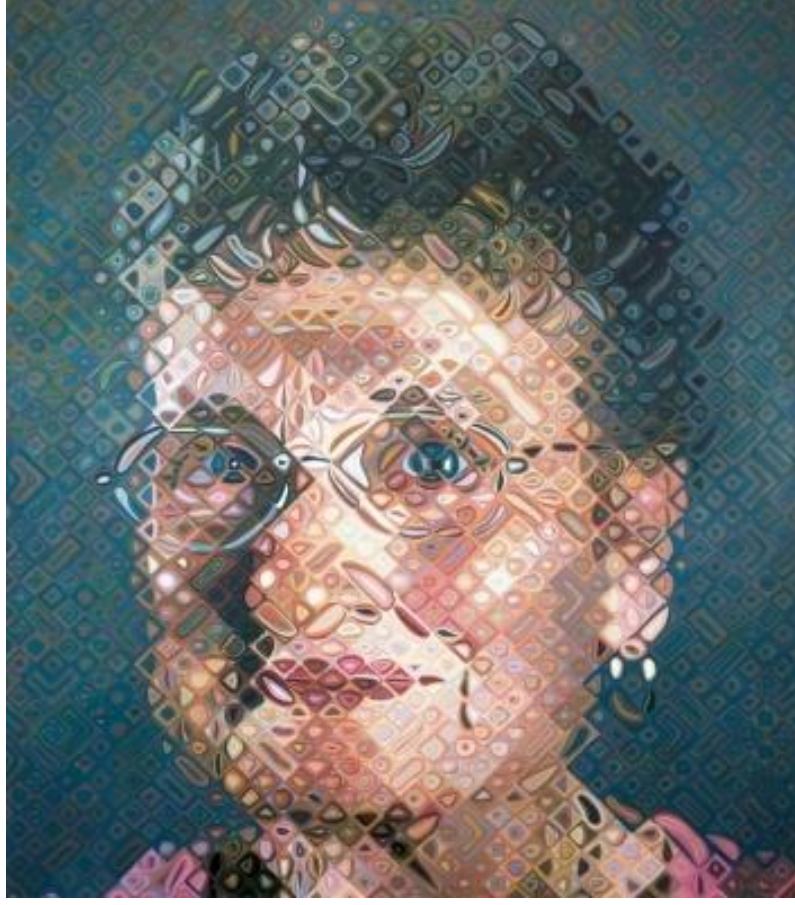
Chuck Close'nin Soyut Dışavurumculuğa tepki olarak fotoğrafik gerçekçiliği elle çoğaltmaya yönelik çabaları da bu sanatçıyı soyutlamaya götürmüştür. Close, muazzam boyuttaki, başın üstüne küçük bir fotoğraf yerleştirilen ve yüze kasten boş bakan ifade oluşturan portre resimleriyle tanınan bir sanatçıydı.⁹⁷

Close, oldukça mekanik bir duvar resmi yöntemi kullanarak fotoğrafik görüntüyü tuvale taşır; hem fotoğrafın hem tuvalin üstüne bir kare çizerek, tuvaldeki tek tek her kutucuğu kaynak resme uygun biçimde doldurur. Neticede, fotoğrafik yeniden üretimin genellikle fark edilmeden kalan uzlaşmaları çarpıcı derecede görünür hale getirmektedir. Resmin ortasındaki detaylar (gözenekler, başıboş kıllar, horoz ayakları, ya da görmezlikten gelinemeyecek bir tek diş) aşırı büyütülürken, başın ve omzun dış kenarları yumuşak ve belirsiz bırakılmıştır. Close'un bu tarzda çalışmaya başladığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, izleyiciler böyle bir gerçekliği uyumsuz , hatta canavarca buluyorlardı. Bu resimler, oturup poz veren kişiyi kesinlikle yok sayan potre geleneğinden ayrı bir yerdedi; bilakis, kamera gibi yüzeyin sınırlarına keyifle yerleşiyorlardı. İlginçtir, onları soyut gösteren etken de fotoğrafik görüntüye sadakatti. Yakın çekimle alınmış bu kesitler, uzaktan bakıldığında hiper – gerçek bir görüntüye yedirilmiş ufak fırça vuruşlarını ve renk beneklerini içerir. Close 1990'larda aniden bir göğüs felci geçirince, çalışma yöntemlerini ve kare kutuların içine yerleştirdiği işaretleri değiştirmek durumunda kalmıştır. Söz konusu birimler artık daha gevşek, çok renkli halkalar, noktalar ve baklava dilimleriyle doluydu. Bunlar da Self – Prtrait'te (2004- 2005) olduğu gibi, resimleri her zamankinden daha soyut göstermekteydi. İster kadarin cilvesi ister kendi niyetinden dolayı olsun, Close'un amip benzeri formları, kısa sürede her köşeye yayılacak olan dijital görüntünün piksellerinin önceli olacaktı.⁹⁸

⁹⁶ Saygıda Kusur Etmeyeceğiniz Bir Sanatçı: Chuck Close, <http://vasisdas.com/saygida-kusur-etmeyeceginiz-bir-sanatci-chuck-close>

⁹⁷ Eleanorheartney, (2008), *Sanat ve Bugün*, Akbank Kültür ve Sanat Dizisi:78, Londra, s.97

⁹⁸ Artam Global Art Desing, (2015), Ocak – Şubat, s.97

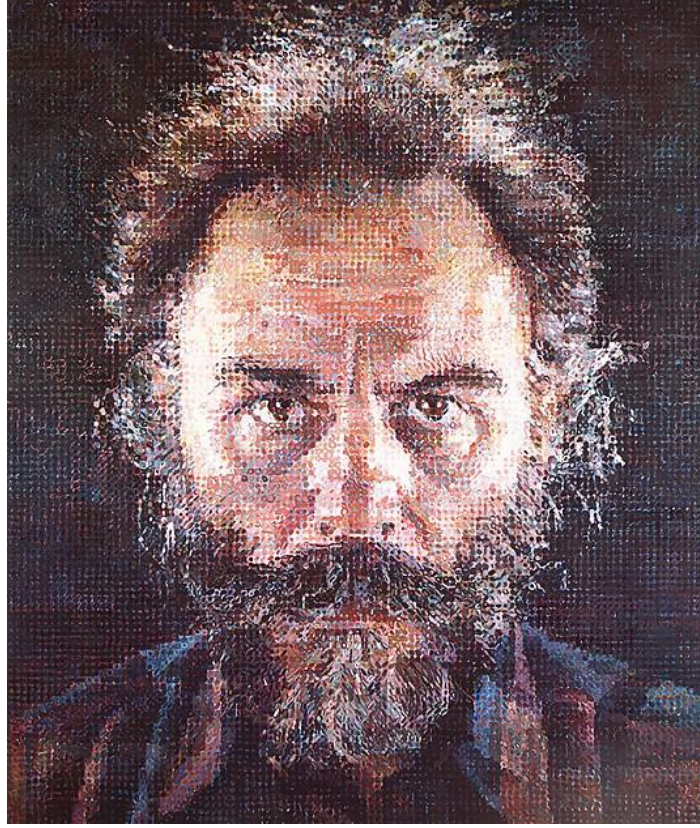
Resim 3.9. Shirley, 2007. T.Ü.Y.B. 243.8 x 231.4 cm

Bazen kareleyerek bazende doğrudan tuvale yansıtarak büyüttüğü görüntüler, büyük bir sabırla, ancak bir makine soğukkanlılığıyla resmetmiştir Close. Onun kitaplara da gördüğümüz resimlerin, püskürtme yöntemiyle yada klasik tekniğiyle yaptığını sanabiliriz belki. Ancak öğrendiğimize göre, yansıtma ya da kareleme yöntemi ile resmini yapmak istediği portrenin tuval üstünde belirlediği hatlarından sonra; sırasıyla (tüm yüzeyleri kaplayacak şekilde) önce mavi, ardından onun üstüne sarı ve en son da kırmızı renkleri, tabakala halinde fırçayla boyuyor sanatçı. Bu arada her bir renk tabakasının minik noktacıklarından oluştuğunu belirtelim. Bilenler bilir, ofset tekniğinin elle uygulamasıdır bu. Ofset baskı gözün kusurlarından yararlanılarak keşfedilmiş bir tekniktir.⁹⁹

Close çalışmalarında izleyici istediği gibi yönlendirmeyi ustalıklı başarabilmektedir. İzleyicinin bakmasını istediği yere çekmeyi başarmıştır. Sanatçının

⁹⁹ Yılmaz, s.194

hedeflediği alanı net yaparak diğer alanları bulanık yapması otomatikmen izleyiciyi istediği alanlara bakmaya yönlendiriyor.

Resim 3.10. Chuck Close, 1986 - 87, T.Ü.Y.B. 254 x 213,4 cm

Pop Art Sanat akımının önde gelen isimlerinden olan Roy Lichtenstein yapmış olduğu eserlerde çizdiği figürlerin yüzelelerini sabit ve birbirini tekrarlayan noktalar ile kaplaması çalışmalarını görsel yönden zenginleştirmekte ve kendisinin bir imzası niteliğindedir. Diğer yandan eserlerinde izleyicinin, konu olan ana figüre odaklanmasını sağlayan Chuck ile Roy Lichtenstein'in çalışmalarında yüzey tamamlama ve kaplama aracı olarak kullanılması birbirleriyle benzerlik göstermektedir. Bir bütün olarak resime bakıldığı zaman nokta taneleri görölmesi oldukça zor olmaktadır. Resime yaklaşıldığı zaman bu nokta tanecikleri daha belirgin oluyor ve kendi aralarında farklı renklere sahip oldukları görölüyor rahatlıkla fark edilir hale gelmektedir.

3.8. SİGMAR POLKE

Sigmar Polke Doğu Almanya sınırları içinde doğup Batı Almanyaya göç etmiş bir sanatçıydı. 1941'de bugün Polonya sınırları içerisinde bulunan Oels'te doğan Polke, 1953

yılında ailesi ile birlikte Batı Berlin'e oradan da Düsseldorf'a geçmişti. 1961 'de Düsseldorf'daki sanat akademisine başladığında Richter ve Konrad Fischer'le tanışan ve onlarla birlikte kapitalist gerçeklik hareketinin temsilcilerinden biri olan Polke de bu dönemde Amerikan Pop sanatçılarının paraleninde bir takım işler üretmişti.¹⁰⁰

Resim 3.11. Sigmar Polke, “Palmyre Ağaçları” Half - Tone Dot Boyama, 1966
T.Ü.Y.B. 130 x 110 cm.

Polke açıkça Amerikan Pop Sanatıyla benzer bir çizgide hareket etmesine rağmen çalışmalar Pop sanatçılarından belirgin farklılıklarla ayrılmaktadır. Aynı dönemlerde Warhol and Lichtensteinin çizgi romanlar ve reklamlardan aldıkları imgelerle karşılaştırıldığında Polke'nin çalışmaları çok daha direk ve yalın bir şekilde algılanmaktadır. Örneğin Roy Lichtenstein'in “Hardallı Sosisli” adlı resmini yaptığı 1963'te Polke de “Würstchen (Küçük Sosis)” adlı deseni hazırlamıştı. Yine Lichtenstein'in resimlerin mekanik bir biçimde çoğaltılmasını kolaylaştıran noktalarını taklit etmeye başladığı dönemde Polke de daha sonra “Polke Noktaları” yla sonuçlanacak örüntü tekniğinin ilk adımlarını atmıştır. 1966 tarihli “Bunnies (Tavşanlar)” adlı resim gibi örüntü tekniğiyle yapılan resimlere belirli bir uzaklıktan bakılmadığı takdirde resmedileni görmek zorlaşıyor yada söz konusu resme ne kadar yakından bakılırsa, resmedilen o kadar belirsizleşiyor ve geriye birbirinden bağımsızmış

¹⁰⁰ Artam Global Art Desing, s.20

gibi noktalar kalıyordu. Gerek Richter'in gerekse Polkenin yapıtları üzerinde değerlendirildiğinde kapitalist gerçeklik ile Pop Sanatı arasında benzerlik varmış gibi görülsede kapitalist gerçeklik, temelde, Pop Sanatını ve Alman orta sınıfını hicvetmeye yönelikti.¹⁰¹

Eserleri ironik medya ya da reklam gibi aynı zamanında modern resmin unsuru kitle kültürünü kullanırdı. Çevre kirliliğine tepki olarak özel etkileri olan tedavi edici renkleri kullanmaktadır. Sanatçı çalışmalarının tamamında noktalama tekniğini kullanmamaktadır. Pop Art tarzı eserleri olması ile beraber çoğu zaman Postmodern Realizm içinde eser vermektedir.

Polke'nin tekniği her zaman deneysel ve çok yönlü olmuştur. Onun çalışmaları medya film ve fotoğrafılıktan suluboya ve guaj boya ve çeşitli formları arasında değişmekteydi. Denemelerinde boya, vernik, serigrafi ve plastik kaplama dahil malzemeler kullanarak çok katmanlı çalışmalar yapmaktadır.¹⁰²

3.9. ROGELIO MANZO

Pop Art izlerini taşıyan sanat anlayışında eserlerini yaparken farklı material ve teknikleri bir araya getirerek yeni şeyler keşfetmeyi seven sanatçı bazen kullanmış olduğu yeni materialleri anlayabilmezi zamanını almaktaydı.

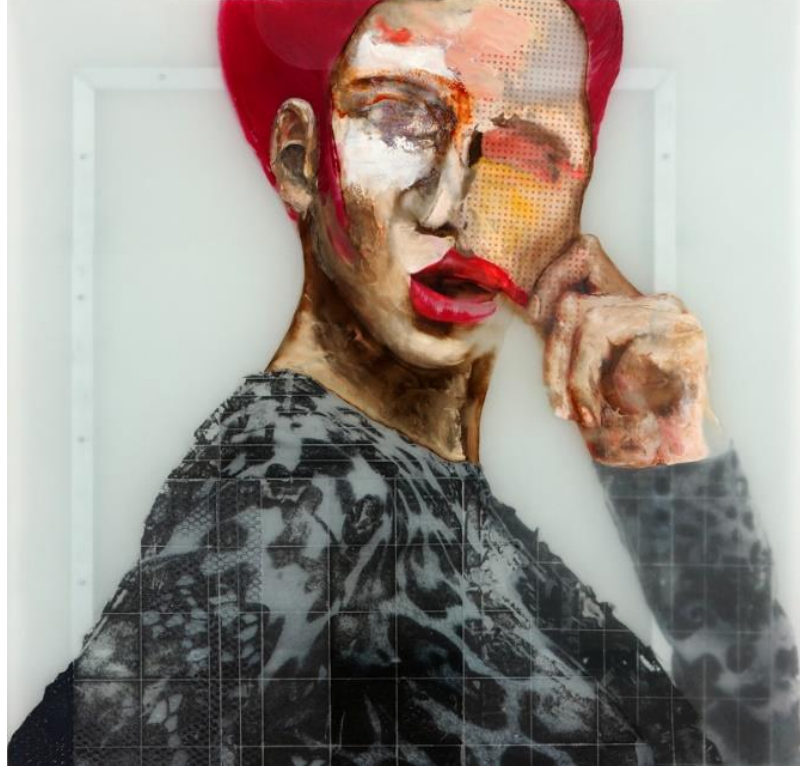
Tuval üzerinde uygulamış olduğu yağlı boya resim veya büyük boyuttaki dijital çıktı üzerine çeşitli paneller ve şablonlar yerleştirerek değişik etkiler oluşturmaktadır.

Kullanmış olduğu çeşitli paneller ve şablonların en dikkat çekenini piksel görünümü noktalarıdır. Bu noktaları potrelerde belirli yerleri vurgulamak için o alanın sınırları içinde Roy Lichtensteinin nokta kullanım mantığına bezel şekilde kullanılmaktaydı.

Portrede pratik yolla benzerlik yakalamak için bir yol daha olduğunu, hayatın kırılganlığının altında yatan endişeli insan figürünün koyu, zorlayıcı görüntüleri, kültürel etkinliklerin bir karışımını yansıtıyor.

¹⁰¹ Artam Global Art Design, s.21

¹⁰² Sigmar Polke, <http://www.artdiscover.com/es/artistas/sigmar-polke-id10>

Resim 3.12. Rogelio Manzo, "Cinecia", T.Ü.Y.B. 24" x 24", 2011.

Genç yıllarında Meksikaya taşınan sanatçı lise den sonra sevdiği bir alan olan mimarlık okuyarak aynı zamanda resim çalışmalarını da geliştirdi. İç duvar restöresyonlarında kullanılan reçine panelleri Manzoya resimde kullanabileceği sıra dışı bir seçenek vermiştir. Paneller üzerine ipekten ve diğer kumaş katmanları ekleyerek bunlara zımpara ile müdahale de bulunmaktadır. Karanlık görüntüleri azaltmak için ışık ve yansıtıcı yüzey kombinasyonu ile isabetli ve çeşitli deneyler yapmaktaydı.

Resimlerin izleyici üzerinde oluşturduğu duygu ve konusunun şöyle dile getirmektedir. Dünyada bizi çevreleyen ölüm ve adaletsizliğe dikkat çeken çalışmalarında yatan derin bir mesaj vardır. Buna ek olarak onun çalışmalarında ölümü bize hatırlatan “biz burdayız ve bizim çok az zamanımız var. Ben hayatın böyle kısa olduğunu kendime hatırlatmak için çürüyen bir beden boyuyorum” diye konuşmuştur.¹⁰³

¹⁰³ Barbara Morris, "Bio", <http://www.manzoartworks.com/images/bio.htm>

3.10. GENÇAY KASAPCI

Zero Sanat hareketi ikinci dünya savaşı sonrası sınırları zorlayan bir Avangart Alman Sanatı akımıdır. İkinci dünya savaşı sonra oluşan kasvetli havayı dağıtıp sanatta yeni ışık ve dinamizmle örülü iyimser bir hava oluşturmayı çalışmıştır. Bu akım ilk ortaya çıktığında sanatçılar gerçekten sıfırdan başlamak istemişler. İkinci dünya savaşından sonra Alman kültürü tamamen iflas etmiş durumdaydı sanatçılar ne yapmak istediklerini bilmiyorlardı ve her şeyi sil baştan yeniden yapmak istemeler o anlardan biriydi. Birileri tüm geleneksel resim sanatı anlayışını arkalarında bıraktılar diyebiliriz. Zıtlıkla Soyut Dışavurumculuk tepkisi olarak yorumlanan hareket sanatın renk duygu ve bireysel ifadenden özgür olmasını savunmuştur. Sanatçılar sıfır kelimesini yeni başlangıç için sessizlikler ve saf olasılıklar bölgesi olarak tanımlamışlardır.

1936 -1940 yılları arasında babası Vicdani Ataseven'in Balıkesir Lisesi Müdürlüğü yaptığı dönemde evleri okul bahçesi içinde olduğu için, henüz 3 yaşındayken kendisini okul yaşamının içinde bumuştur. Resim öğretmeni Ressam Kemal Zeren küçük Gençay'ı kürsüye oturtur, derslerinde modellik yaptırtırdı. Güzel havalarda da peyzaja çıkan öğrencilerle doğada resim yapmaya başladı. Renkleri ve biçimleri inceleyerek, resme olan ilgisi o yaşlarda başlamıştır.¹⁰⁴

Türk Resim Sanatının ilk Zero Sanat Hareketinin temsilcisi olan Gençay Kasapçı bu sanat hareketine yönelişini şöyle anlatıyor:

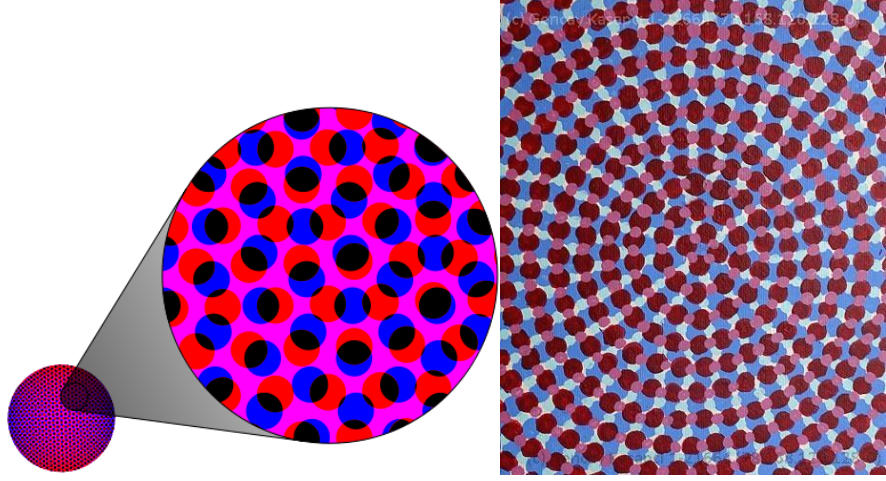
İtalya'ya gittiğimde resimlerimin çağa uygun olmadıklarını fark ettim. Uzun süre sadece desen çizdim, müzeleri gezdim, düşündüm. 1960'da trende giderken yağmur yağıyordu, yağmur damlaları noktalar halinde cama vuruyordu. Aşağıya akıp yeniden noktaya dönüşüyordu. Bu bana yaşamın başlangıç ve bitişini düşündürdü. Ana rahminde nokta olan embrio, doğumdan sonra yaşam çizgisinde büyüyor hayatı noktayla sonlandırıyor. Bu beni çok etkiledi. Hayatı sorgulamaya başlamıştım ki 'Hiroşima' belgeselini izledim. Görüntüler korkunçtu. Harp sonrası çöküntüyü aynen yaşadım. Tabii bu olay resimlerimi etkiledi. Bambaşka resimler yapmaya başladım. Son yaptığım tablolarım Zero sanatçıların resimleriyle aynı tarzdaydı. Kısacası ben onlarla tanışmadan onlar gibi düşünebilmişim. Yaptığım resimler bana İtalya'nın en önemli galerilerinin kapılarını açtı.¹⁰⁵

Sanatçının isimsiz adlı çalışması ile Benjamin Henriy Day'ın çalışma prensip arasında büyük bir benzerlik bulunmaktadır. İki sanatçıda reklerin gözde uyandıracağı optik bir görüntü algılamayı kullanarak istedikleri resmi yapmaktadırlar. Resim 3.14 te sol taraftaki noktalama tekniği değişik açılarda uygulanmış Ben –Day Noktalama

¹⁰⁴ Gençay Kasapçı, www.gencaykasapci.com/pPages/pArtist.aspx?paID=110§ion=100&lang=TR&bhcp=1&periodID=&pageNo=0&exhID=0

¹⁰⁵ Türkiye'nin Tek Zero Sanatçısı; Gençay Kasapçı, <http://www.neotempo.com/gundem/turkiyenin-tek-zero-sanatcisi-gencay-kasapci>

teknikine ayit resim, sağda bulunan resim ise sanatçı Gencay Kasapçı'ya ayit bir resim örneğidir.

Resim 3.13. Gencay Kasapçı, İsimsiz 27.00 X 22.00 cm. T.Ü.Y.B.

SONUÇ

Resim sanatının tarihi yüzlerce yıl önce paleolitik insanların yaşadıkları mağaraların duvarlarına avladıkları hayvanların resimlerini çizmeleriyle başlamıştır. Bu çizimlerden binlerce yıl sonra eski Mısır'da el sanatlarıyla uğraşan ressam ve çizerler, bu ilk resim örneklerini papirüs kâğıtlarına ve mezar duvarlarına yaptıkları çizimleler ve resimlerle geliştirmişlerdir. Daha sonraları Yunanlılar ve Romalılar resim sanatı alanın da önemli gelişmeler göstermişlerdir. Diğer yandan Ortadoğu'daki İslam ülkeleri ve uzak doğu ülkeleri resim ve çizim sanatında kendi coğrafyalarının özelliklerini taşıyan özgün biçimler geliştirmiş ve uygulamışlardır. Orta çağlarda Batı dünya sanatı çok uzun sürecek olan duraklama dönemine girmiş ve bu dönemde çok önemli olmayan eserler üretmişler bu Rönesans'ın doğuşuna kadar sürmüştür.

XIV yüzyılda İtalya'da başlayan Rönesans dönemi kısa bir süre sonra tüm Avrupa'yı etkileyen toplumsal, ekonomik, siyasal, dinsel ve kültürel değişimlere neden olan bir dönem olmuştur. Fransızcada "yeniden doğuş" anlamına gelen Rönesans orta çağın dinsel, dogmatik düşünce biçimine tepki olarak gelişen, insan ve dünya konusunda yeni fikirler ileri süren, özgür ve eleştirel düşünce sistemini amaçlayan hareket olarak görülmüştür.

Rönesans sanat akımından sonra Maniyerizm, Barok, Rokoko gibi devam eden sanat akımları çıkmış ve her bir sanat akımı öncekine tepki olarak doğmuştur. 1800'lü yıllarda bilgisayarın bulunması ile resim sanatında önemli değişikliklere neden olmuş ve Soyut Resim, Pop Art ve Dijital sanat gibi sanatların akımlarının doğmasına neden olmuştur.

Bir yüzey üzerine çizgi ve renkleri kullanarak doğadan bir parça, bir kare yada sanatçının kendi iç dünyasının anlatma biçimi olana resim sanatında kullanılan malzemeye göre uygulanan teknikler varolageliştir. Bunlar; Sulu Boya, Lavi Resim Tekniği, Yağlı Boya, Akrilik Boya, Pastel Boya, Asamblaj Tekniği, Dekolaj Tekniği, Kolaj Tekniği, Fresko (ıslak sıva üzerine boyalarla yapılan duvar resmi), Tempera vb. gibi tekniklerdir.

Bu tez çalışmanın araştırma kısmını oluşturan Ben – Day Noktalarının, Amerikalı matbaacı olan Benjamin Henry Day tarafından 1850'li yıllarda, gazete ve dergiler

basımında mürekkepten tasarruf etme ihtiyacından dolayı bulunan bu noktalama tekniğinin resim sanatında yeni bir teknik olarak ortaya çıkış süreci anlatılmıştır.

Ben – Day Noktalarının Resim sanatında pek çok sanatçı tarafından kullanılması ve bunların içerisinde en önemli olan Roy Lichtenstein'in eserlerinde elle gerçekleştirmiş olduğu çizgi romanlarında Ben – Day Noktalarını dünya sanatına tanıtmış ve belirli bir yere getirmesi anlatılmıştır. Lichtenstein'in yanı sıra pek çok dijital sanat sanatçısı bu noktaları gözde değişik etkiler oluşturması için bu noktaları çalışmalarında çokça kullanmışlardır. Dijital çalışmalarda gerek arka fon olsun gerek çalışmadaki nesnelerin yüzeylerini boyaması olsun göze güzel görüldüğü için ressamlar bu etkiyi tuvallerinde kullanmak istemişler ve dijital çoğaltma ile güzel sonuçlar almışlardır. Ağırlıklı olarak Pop Art ve Dijital Sanat içerisinde rastladığımız bu noktalar resim sanatında önemli bir yere sahip olmuş ve sanatçılar da bu noktaları resimlerinde vaz geçilmez kompozisyon elemanı olarak kullanmışlardır.

Ben – Day noktalarını kullanan sanatçılara baktığımız zaman sanatçılar eserlerini oluştururken teknolojiden olabildiğince yararlandıkları ortaya konulmuştur. Bu bağlamda teknoloji moder sanatın ve sanatçının eserlerini üretmekte vaz geçilmez bir parçası olduğu izah edilmiştir. Sanatçı döneminin bütün faktörlerini etkili bir şekilde kullanması ve bunu yaratıcılık özelliği ile birleştirmesinin teknik zenginliği açısından ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır.

Tez giriş kısmında Ben – Day Noktalarını tanımamız için yanıt aranması gereken sorulara gerekli araştırmalar yapılarak açıklayıcı cevaplar bulunmuştur.

“Resim sanatının teknoloji karşısında popülerliğini sürdürme çabası var mıdır?” Sorusuna cevaben, teknoloji ve resim sanatı ilk başlardan beri karşılıklı ilişki içerisinde olmuşlardır. Resim sanatının popülerliğini sürdürme çabası dijital teknolojinin büyük ve hızla gelişmesiyle kendisini daha net bir şekilde göstermesine neden olmuştur. Günümüzde bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişmesi hem yeni sanatsal alanlar yaratmış, hem de resmin yapılış tekniklerinde çeşit olarak sayısının artmasına neden olmuştur. Teknoloji karşısında farklı bir estetik algı ortaya çıkması, imgelerin yeniden yorumlanması ve çoğaltmanın kolaylaşmasıyla resim sanatı açısından popülerliğini genişletmiştir.

“Fotoğraf tekniğini, resmetmek yöntemlerinden biri olarak görülebilir mi?” Sorusuna cevaben, analog fotoğraf makinelerinin değişik kimyasallardan oluşan görüntüyü oluşturmak için kullandığı malzemeler olsun, analog makinesinin fotoğrafı çekmek için kişinin mekanik sisteminin önemli parçalarından olan kurma kolu ve yay gibi parçaları kullanarak görüntüyü makinin içinde bulunan kimyasal filim şeridinin üzerine alması başarılmıştır.

Daha sonralarda bu filimi çeşitli süzgeçlerden geçirerek ortaya bir eser bir görüntü çıkartılmıştır. Diğer taraftan bir resim yapan kişinin resmi oluşturması için çeşitli malzemelere ihtiyaç duymaktadır tuval ya da görüntüyü aktarabilecekleri herhangi bir zemin, görüntüyü çizmek ya da boyamak için kalem ve boyalar gibi malzemeleri kullanarak görüntüyü oluşturabilmişlerdir. Bu bakımdan geleneksel fotoğraf makinesi ve resim yapma tekniğini bir biri ile benzer görüntülenmiştir. Birisinde tuval diğerinde filim şeridine ihtiyaç duyulmakta. Birisinde kaleme, boyaya ve resim fırçasına ihtiyaç varken diğerinde kurma koluna merceğe yaya ihtiyaç vardır. Yani görüntüyü oluşturmada her iki alanda bazı araçlara ihtiyaç duymakta ve ortaya biri görüntü, diğeri resim çıkartmakta olduğu izah edilmiştir.

“Grain, piksel ve Ben – Day Noktaları arasında kullanım benzerliği var mıdır?” Sorusuna cevaben araştırmalar yapılmış ve şu sonuçlar elde edilmiştir. Grain, Piksel, Ben- Day Noktaları ile aralarında organik benzerlik olmamasına rağmen dolaylı bir benzeme ve teknik kullanım olduğunu örneklerle anlatılmaya çalışılmıştır. Gren, piksel, Ben – Day Noktalarının kimisi kimyasal yollarla noktacıların bir araya gelmesi ile görüntüyü oluşturuyor bir diğeri dijital görüntü çıktısı sunan cihazlarda görüntüyü oluşturan panellerde her biri bir renk içeren küçük dijital noktacılar yoluyla görüntüyü oluşturmaktadır. Ben – Day Noktaları ise görüntüyü belirli açılara sahip çıplak gözle çok zor görülebilecek olan noktaların bir araya getirilmesiyle ortaya eser çıkartmaktadır.

“Piksel, resim sanatında hangi alanlar ile benzerlik gösterir?” Sorusuna cevaben, resim sanatına baktığımız zaman piksel benzeri kullanılan kompozisyon elemanlarının sayısı pek fazla olduğunu görebiliyoruz. Dijital Sanat içerisinde olmazsa olmaz bir eleman olduğunu, Pop Art içerisinde pikselleri büyüterek yada perspektife hareketler vererek çalışmalarında kompozisyon elemanı olarak kullanıldığını ve önemli bir benzerlik gösterdiği Puantilizm kullanımı ile doğrudan bir benzerliği yok fakat dolaylı

olarak ikisi 'de görüntüyü oluşturacak rengin ham halleri kullanır ve ara renkler için ana renkleri yan yana kullanılır. Uzaktan bakıldığı zaman her ikisinde de görüntü oluşmuş oluyor ve yaklaştıkça görüntünün şeklinde deformasyonlar olup bütünlük bozulması yönünden de benzerlikleri ortaya konulmuştur.

“Matbaacılıkta kullanılan noktaların resim sanatına etkileri var mıdır?” Sorusuna cevap olarak, matbaacılık baskı teknolojisinin temelinde nokta vardır. Nokta baskı çalışmanın kâğıt üzerinde mürekkep tutmasının daha kolay olmasını sağlamaktadır. Baskısı yapılmış görüntünün büyütülmüş haline bakıldığı zaman noktalar arası mesafenin açıldığı ve sanatsal yönde estetik görüntüler elde edilebileceğini düşünen ressamalar olmuştur. Ressamlar resimlerinde bu noktaları daha büyük boyutlarda, küçük ve mekanikse çoğaltım tekniği ile kullanmışlar ve bunun sonucunda çok başarılı eserler çıkartmayı başarmışlardı. Bu doğrultuda matbaa noktalarının sanata olumlu etkileri olduğu sonucu çıkartılmıştır.

Cevap aranan son soru olan “Ben - Day tekniğinin Dijital sanata etkisi var mıdır?” Sorusuna cevap olarak, Dijital Sanat 2000’li yıllarda popülerliğini hızla artıran bir sanat dalı olmuştur. Bilgisayarın hayatımızda yaygınlaşması üzerine sanatsal tasarım ve teknoloji birlikte güç bulmaya başlamıştır. Dijital sanatın pek çok alanında eserler içerisinde Ben – Day Noktalarının izlerine rastlamak mümkündür. Önemli Dijital Sanat sanatçıları Ben – Day Noktalarının uygulama tekniği ve izleyiciye vermiş olduğu etkiyi çalışmalarında kullanmışlardır. Siyah beyaz çalışmalarda kullanıldığı gibi renkli çalışmalarda da kullanma olanağı veren bu noktalar dijital sanatta kısa sürede vaz geçilmez tasarım elemanı olarak kabul görmüştür. Sanatçılar çalışmalarda perspektifsel bozulmalar uygulayarak, iki boyutlu yüzey üzerinde uzamsal bir etki yaratmışlardır. Bu bilgiler kapsamında Ben – Day Noktalarının Dijital Sanata etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Yukarıda verilen sonuçlara varılarak üçüncü bölümde olasılıksız örnekleme tekniği ile seçilen uluslararası sanatçılarının işlediği konulu resimlerde, kompozisyonu nasıl kurguladıkları ve kullandıklarını, sanat eserleri üzerinde açıklamalar yapılmıştır.

KAYNAKÇA

- Altunay, A. (2004). *Mekanik Sanattan Elektronik Sanata Geçiş ve Video Sanatı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ana Britanica* (1986), C:3, 87.
- Artam Global Artdesing* (2015). Ocak – Şubat.
- Becer, E. (2005). *İletişim ve Grafik Tasarımı*, Ankara: Dost Kitap Evi.
- Beth G., Bill, F. (2012). *Baskı Resim, Kapsamlı Materyaller& Teknikler Rehberi*, İzmir: Karakalem Kitapevi Yayınları.
- Brunner, F. (2001) *Gravürün El Kitabı*, İstanbul: Yeni Basım Matbaacılık.
- Buyurgan, S., Buyurgan, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, 2. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cebraioğlu, Ö. (2011), *Sanat Eğitiminde Resim Tekniklerinin Ortak Kullanımı ve Yaratıcılığa Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eleanorheartney, (2008). *Sanat ve Bugün*, Londra: Akbank Kültür ve Sanat Dizisi:78.
- Eryılmaz, B. P. (2008). *2000-2007 Yılları Arası Ankara İlindeki Matbaa Teknolojilerindeki Gelişmenin Grafik Tasarım Eğitimine Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara
- Erzen, J. N. (2008). “Lichtenstein” *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2*, İstanbul: Yem Yayınları.
- Hardy McNeill, W. (2003). *Dünya Tarihi*, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- İlkyaz, A., Şahin, D. (2014). “Fotoğrafın Sanat Serüveni” , *İdil Dergisi*, Cilt 3.
- İpşiroğlu, N., İpşiroğlu, M. (2011). *Sanatta Devrim*, 5.Baskı, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- İzmir Ticaret Odası (1997). *Kağıt, Kırtasiye ve Basım Sanayii*.
- Kalkan, M. (2006). *Resim Sanatında Soyutlama*, (Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kaya, A.(2000). *Matbaa Teknolojisinde Dizgi Sistemleri Kronolojisinin Teknik Olarak İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, L. (2005). *Fotoğrafa Başlarken*, Dost Yayınları, Ankara.
- Kınık, M. (2008). *İlk Türk Matbaası'ndan Günümüze Baskı Tekniklerinin Türk Grafik Tasarım Eğitime Yansımaları*, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kusama, Y. (2014). *Artam Global Art &Desing*, Sayı 29.
- Mazlum, F. S. (2006). *Masaüstü Yayıncılık/Tasarım ve Basım Teknolojisine Giriş*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2011). *Matbaa Teknolojisi*, Ankara: Flekso Baskı Ayarları.
- Özelsağlamtimur, Z. (2010). “Dijital Sanat”, *Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:3, Eskişehir.
- Şahin, C., Köse E., Şeker, U. (2007), *II. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu Kitapçığı*.
- Sözen M., Tanyeli, U. (1992). *Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Südor, G. (2006). *Temel Sanat Eğitimi, Temel Tasarım, Resim Eğitimi ve Sanatla Karşılaşma*, 2.Baskı, İstanbul: Tıglat Matbaacılık.
- Şahiner, R. (2008). *Sanatta Postmodern Kırılmalar yada Modernin Yapı Bozumu*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Şahiner, R. (2008). *Sanatta Postmodern Kırılmalar yada Modernin Yapı Bozumu*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Tansuğ, S. (2004). *Resim Sanatının Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Tuğal, S. A. (2012). *Oluşum Süreci İçerisinde Op Art*, İstanbul: Hayal Perest Yayınevi.
- Turani, A. (1999). *Dünya Sanat Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Uğur, E., *Yeni Bir Baskı Tekniği Olarak Dijital Baskı Sisteminin Analizi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Matbaacılık Programı.

Yanık, H. (2004). *Masaüstü Yayıncılık*. İstanbul: Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.

Yılmaz, M. (2005). *Modernizmden Postmodernizme Sanat*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Yılmaz, M. (2010). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*, 5. Baskı, Ankara: Data Yayınları.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Fotoğraf ve Resim Etkileşimi, http://www.kolektomani.com/fotograf-resmin-etkilesimi/#_ftn11

FPS Nedir, <http://timelapseturkiye.com/time-lapse/fps-kare-hizi-nedir-html/>

Sanat Akımları, <http://www.resimhocasi.com/sanatakimlari.html>

Yeniçağda Avrupa'da Bilim ve Teknik Alandaki Gelişmeler,

<http://www.tarihin.com/sanayi-inkilabi/sanayi-devrimi-ve-sonuclari/92-avrupa-tarihi/index.php>

Tram Açısı, <http://www.grafikerler.net/tram-acisi-t3475p3.html>

Baskı Hazırlık Aşaması, <https://kendimatbaam.zendesk.com/hc/tr/articles/200838437-Tram-Nedir->

Filmler, http://fotografya.fotografya.gen.tr/issue-10/temel_egitim.html

Anilox Nedir, <http://serkanprint.blogspot.com.tr/2009/04/anilox.html#comment-form>

Benjamin Henry Day Jr, <https://www.geni.com/people/Benjamin-Day-Jr/6000000016361477595>

Roy Lichtenstein, http://www.photoshopmagazin.com/dergi/2010/07/roy_lichtenstein.html

Ben – Day Dots, <https://legionofandy.com>, age

Ben – Day Dots, And theamerş can comicstyle, <http://altairandvega.net/2012/05/02/acchi-kocchi-ben-day-dots-and-the-american-comic-style/>

- Roy Lichtenstein, http://www.photoshopmagazin.com/dergi/2010/07/roy_lichtenstein.html
- AcchiKocchi, <http://altairandvega.net, /2012/05/02/acchi-kocchi-ben-day-dots-and-the-american-comic-style/>
- Çizgi Romanda Pop Art Devrimi Roy Lichtenstein, <http://birgunbiryerde.blogspot.com.tr/2014/10/cizgi-romanda-pop-art-devrimi.html>
- Victor Vasarely, http://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Vasarely02,09,2014
- Dahi Ve Deli: Yayoi Kusama, <http://minikkitabevi.blogspot.com.tr/2012/03/dahi-ve-deliyayoi-kusama.html>
- Mine Kaya, Dahi Ve Deli: Yayoi Kusama, <http://minikkitabevi.blogspot.com.tr/2012/03/dahi-ve-deliyayoi-kusama.html>
- Robert Natkin, <http://www.robertnatkin.com/>
- Saygıda Kusur Etmeyeceğiniz Bir Sanatçı: Chuck Close, <http://vasisdas.com/saygida-kusur-etmeyeceginiz-bir-sanatci-chuck-close>
- Sigmar Polke, <http://www.artdiscover.com/es/artistas/sigmar-polke-id10>
- Barbara Morris ,”Bio”,<http://www.manzoartworks.com/images/bio.htm>
- Gençay Kasapçı, www.gencaykasapci.Com/ pPages/ pArtist.aspx? paID= 110& section= 100& lang= TR& bhcp= 1& periodID=& page No= 0& exhID=0
- Türkiyenin Tek Zero Sanatçısı; Gençay Kasapçı, <http://www.neotempo.com/gundem/turkiyenin-tek-zero-sanatcisi-gencay-kasapci>
- Resimde Rönesans Öncesi Akımlar - Erken Hıristiyanlık Sanatı, <http://www.grafikerler.org/forum/konu/resimde-ronesans-oncesi-akimlar-erken-hiristiyalik-sanati-resimli.18751/>
- Soyut Sanat Nedir Amacı ve Özellikleri, <http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/resim-sanati/soyut-sanat-nedir-amaci-ve-ozellikleri-2162.aspx>
- Tempera Resim Teknikleri, <http://akproje.org/madde/249-tempera-resim-teknikleri.html>
- Yağlı Boya Resim Tekniği, http://metehanbabasi.awardspace.com/y_boya.htm

Resim Teknikleri, <https://egiticibilgi.tr.gg/Resim-Teknikleri.htm>

Asamblaj Tekniği, <http://www.wikizero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvQXNhbWJsYWo>

Dekolaj, <http://sanatsozlugum.blogspot.com.tr/2013/08/dekolaj-decollage.html>

Baskı Teknikleri, <http://www.basakmatbaa.com/baski-teknikleri.html>

Litografi Tekniği, <http://www.nkfu.com/litografi-nedir/>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ramazan İLGAZ
Doğum Yeri	ERZURUM
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi – Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi- Resim İş Öğretmenliği
Y.Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi – Güzel Sanatlar Fakültesi – Resim Bölümü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Sanatsal Aktiviteler	<p>2015 Asilhan Sanat Merkezi”Sanat Geliyorum Der” Resim Heykel Sergisi</p> <p>2014 Erzurum Winter Fes Resim Çalıştayı Resim Sergisi</p> <p>2014 Erzurum Winter Fes Gravür Sergisi</p> <p>2014 Erzurum Winter Fes Resim Sergisi</p> <p>2014 Erzurum Tabyalara Yürüyor Gravür Sergisi</p> <p>2014 Erzurum Tabyalara Yürüyor Resim Sergisi</p> <p>2014 Erzurum Tabyaları Gravür Sergisi</p> <p>2014 Erzurum Büyük Şehir Belediyesi “Bayrak” Temalı Canlı Performans Etkinliği</p> <p>2014 Bayburt Üniversitesi Bilim Kültür Sanat Şenlikleri Resim Heykel Sergisi</p> <p>2013 Swissôte Büyük Efes Sanat –Sanatuar Resim & Heykel Sergisi</p> <p>2013 Sosyal Bilimler Resim Sergisi</p> <p>2012 Türk Şenlikleri Osmanlı Padişahları Resim - Heykel Sergisi.</p> <p>2011 “Mezuniyet Sergisi” Atatürk Üniversitesi Sanat Galerisi.</p> <p>2011 “Çağdaşlaşma Süreçlerinde Göstergeler” Atatürk Üniversitesi</p>

	<p>Eğitim Bilimleri Enstitü Sergi Salonu.</p> <p>2011 “Sergi 2011” Erzurum Resim Heykel Müzesi ve Galerisi Müdürlüğü .</p> <p>2010 “Sanat Eğitimi Süreçleri ” Atatürk Üniversitesi Sanat Galerisi.</p> <p>2010 “Atölye Günceleri ” Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatları Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı Sergisi.</p> <p>2010 “Bir Çocuğun Güncesi” Atatürk Üniversitesi Sanat Galerisi.</p> <p>2010 “Sanatın Anadolu’yu Aydınlatması” 2010 Avrupa Kültür Başkenti İstanbul Proje Sergisi.</p> <p>2010 Atatürk Üniversitesi Bahar Şenlikleri Yarışması Sergisi.</p> <p>2009 “KPSS Günceleri / Görsel Aforizmalar ” Atatürk Üniversitesi Sanat Galerisi.</p> <p>KAZANDIğI ÖDÜLLER</p> <p>2014 9. Çanakkale Resim Yarışması Sergilenme Ödülü</p> <p>2010 Atatürk Üniversitesi Bahar Şenlikleri Resim Yarışmasında 3.Lük Ödülü kazanmıştır.</p> <p>YAYIN BİLGİLERİ</p> <p>2013 Atatürk Üniversitesi “Dünden Bugüne Erzurum” Öğrenci Sempozyumu, “Bugünden Yarına Erzurum’a İdeal Müze”, Kültür Sitesi, Erzurum</p>
İletişim	
E-Posta Adresi	0531 603 09 00 tr90_@hotmail.com
Tarih:	27.04.2018